



**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ**

Διπλωματική εργασία

**Η Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης.
Ο ρόλος της στην υποστήριξη της ενεργειακής
στρατηγικής της ΕΕ**

Τσίτσιλα Μαρία

**Επιβλέπουσα: Μπέλλου Φωτεινή, Επίκουρη Καθηγήτρια,
Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2015

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Μαρία Τσίτσιλα



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....σελ 2-3

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Θεωρίες διεθνών σχέσεων

1.1 Ποια θεωρία Διεθνών σχέσεων αποτελεί το κινητήριο μοχλό για την
σχεδιαζόμενη ενεργειακή πολιτική κάθε κράτους μέλους της Κοινότητας.....σελ.5-6

- 1.1α Ρεαλισμός.....σελ.5
- 1.1β Νεορεαλισμός.....σελ.5-6
- 1.1γ Φιλελευθερισμός.....σελ.6-7
- 1.1δ Θεωρία αλληλεξάρτησης.....σελ.7

1.2 Εφαρμογή θεωριών Διεθνών σχέσεων στην εξωτερική
πολιτική των κρατών.....σελ.7-8

1.3 Θεσμικός Φιλελευθερισμός και εξωτερική πολιτική των
κρατών.....σελ.8

1.4 Η ενεργειακή πολιτική ως παράγοντας επιρροής
της εξωτερικής πολιτικής των κρατών.....σελ. 9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ενεργειακή ασφάλεια

2.1 Έννοια της ενεργειακής ασφάλειας.....σελ.9-10

2.2 Μεταβλητές που μπορούν να επηρεάσουν την
ενεργειακή ασφάλεια.....σελ.10-13

2.3 Διαφοροποίηση και ενεργειακή ασφάλεια.....σελ.13-15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης.....σελ.16-18

3.2 Στόχοι της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης.....σελ.18-19

3.3 Ρόλος της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης
στην προσπάθεια της διαφοροποίησης.....σελ.19-22

3.4 Θεσμικός φιλελευθερισμός και ενεργειακή
πολιτική της Κοινότητας.....σελ.22-23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

- 4.1 Οι ενεργειακές ανάγκες της ΕΕ και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης.....σελ.24-26
- 4.2 Οι δράσεις της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης
για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μελών της..... σελ.26-27
- 4.3 Παρουσίαση των δράσεων των κρατών-μελών της
ΝΑ Ευρώπης.....σελ.27-39
- Αλβανία.....σελ.28-29
 - Βοσνία Ερζεγοβίνη.....σελ.29-30
 - Κόσσοβο.....σελ.31-32
 - ΠΓΔΜ.....σελ.32-33
 - Μολδαβία.....σελ.34-35
 - Μαυροβούνιο.....σελ.35-36
 - Σερβία.....σελ.36-37
 - Ουκρανία.....σελ.37-39
- 4.4 Ανάλυση των δράσεων των κρατών-μελών της
ΝΑ Ευρώπης.....σελ.39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ενεργειακή Κοινότητα και Συνεργασία

- 5.1 Δυνατότητες συνεργασίας εντός της κοινότητας.....σελ.40-45
- Ηλεκτρική ενέργεια.....σελ.40-41
 - Φυσικό Αέριο.....σελ.41-42
 - Πετρέλαιο.....σελ.42-43
 - Ανανεώσιμες πηγές Ενέργειας.....σελ.44
 - Πυρηνική ενέργεια.....σελ.44-45
- 5.2 . Δυσκολίες και προβληματισμοί στη συνεργασία των μελών της κοινότητας για
τη υλοποίηση των σχεδιασμένων πολιτικών.....σελ.45-47
- 5.3 Συνολικές πολιτικές της Ενεργειακής Κοινότητας στη
περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.....σελ.47-48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

- Συμπεράσματα.....σελ 48-49
- ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ 50-60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενέργεια αποτελεί σήμερα μια από τις σημαντικότερες παραμέτρους στην κατάρτιση των εθνικών πολιτικών όλων των κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο . Οι σύγχρονες συνθήκες στη διεθνή πολιτική έχουν μετατρέψει τα θέματα ενέργειας σε θέματα ασφάλειας , και συνεπώς οι ηγεσίες των κρατών δρουν και αποφασίζουν με γνώμονα την εγγύηση της ασφάλειας των πολιτών τους. Διεθνείς θεσμοί δημιουργήθηκαν για την καλύτερη αποτελεσματικότητα και συντονισμό των διεθνών δράσεων, με τη θέσπιση διεθνών κανόνων ,ισότιμα, ισχύοντες για όλα τα κράτη που έχουν αναγνωριστεί ως οντότητες από το παγκόσμιο σύστημα κρατών.

Μέσα στα πλαίσια του κλίματος αλληλεπίδρασης και διασύνδεσης όλων των κρατών, η ΕΕ δημιούργησε την Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης για να συντονίσει θεσμοθετημένα τις δράσεις της. Σκοπός της έγινε η δημιουργία μιας ενιαίας ενεργειακής αγοράς ,μέσα από την οποία θα διασφαλιστεί η ενεργειακή της ασφάλεια.

Η Ενεργειακή Κοινότητα θέτει το κανονιστικό πλαίσιο σχεδιασμού των εθνικών πολιτικών και εποπτεύει την εφαρμογή του ενεργειακού κεκτημένου από τα κράτη μέλη της, έτσι ώστε να μπορέσουν συγκεντρωτικά, να αποδώσουν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Η ΕΕ δημιούργησε συνεργασίες και διασυνδέσεις μέσα από τη λειτουργία της Ενεργειακής Κοινότητας και με τρίτες χώρες για να επιτύχει τη διαφοροποίηση στην ενεργειακή της στρατηγική , υιοθετώντας το ρίσκο , αποτυχίας των τρίτων χωρών να εφαρμόσουν το ενεργειακό κοινοτικό κεκτημένο. Ένα ρίσκο αξιόλογο αν σκεφτεί κανείς τη σημαντικότητα που έχει λάβει το ζήτημα της ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η παρούσα μελέτη, θα εξηγήσει τους όρους των διεθνών θεωριών που καθορίζουν την ενεργειακή στρατηγική των κρατών μέσα από την αλληλεπίδραση τους με τα υπόλοιπα κράτη. Έπειτα θα οριοθετήσει την έννοια της ενεργειακής ασφάλειας και της διαφοροποίησης. Θα παρουσιαστεί στη συνέχεια η ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας και το νομικό πλαίσιο που τη διέπει, θα οριοθετηθούν οι στόχοι της ,θα γίνει αποσαφήνιση του ρόλου της στη διαφοροποίηση της κοινοτικής ενεργειακής πολιτικής και τέλος θα παρουσιαστούν συνοπτικά οι δράσεις της για την επίτευξη των κοινών ενεργειακών στόχων των μελών της. Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στη παρουσίαση των δράσεων των χωρών της ΝΑ Ευρώπης που συμμετέχουν στην Ενεργειακή Κοινότητα αλλά δεν αποτελούν μέλη της ΕΕ. Θα γίνει αναφορά στο βαθμό που έχουν υιοθετήσει το ενεργειακό κεκτημένο αλλά και στις μελλοντικές προοπτικές τους ως μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας. Τέλος, θα αξιολογηθεί η δυνατότητα συνεργασίας των κρατών μελών ανά τομέα ενέργειας, ενώ θα παρουσιαστούν και οι δυσκολίες και τα εμπόδια σε αυτήν την μελλοντική συνεργασία. Κλείνοντας τη μελέτη , θα αναφερθούν κάποια ενδεικτικά στοιχεία για τα αποτελέσματα της μέχρι τώρα εφαρμοσμένης πολιτικής.

Κεφάλαιο 1

Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων

1.1 Ποια θεωρία Διεθνών σχέσεων αποτελεί το κινητήριο μοχλό για την σχεδιαζόμενη ενεργειακή πολιτική κάθε κράτους μέλους της Κοινότητας .

Τα κράτη μέσα στη πάροδο των χρόνων , επιδιώκουν τη καλύτερη τοποθέτηση τους μέσα στο εξωτερικό τους περιβάλλον , με σκοπό την παγίωση της ύπαρξης τους και φυσικά την εξέλιξη και την πρόοδο τους , ως οντότητες που θα εξασφαλίσουν την ευημερία των πολιτών τους. Όλη αυτή η προσπάθεια μεταφράστηκε με θεωρίες Διεθνών Σχέσεων που θεμελιώθηκαν από μεγάλους θεωρητικούς ανά τον κόσμο .

1.1αΡεαλισμός

Στη ρεαλιστική θεωρία , τα κράτη είναι οι κυρίαρχοι παράγοντες του άναρχου και ανταγωνιστικού Διεθνούς συστήματος όπου επικρατεί φόβος και ανασφάλεια και ως εκ τούτου , μοναδικός σκοπός τους είναι η επιβίωσής τους .Με άλλα λόγια η θεωρία του ρεαλισμού θέλει τα κράτη να μάχονται για την παγίωση της θέσης τους στο ευρύτερο διεθνές σύστημα, μια θέση σχετική με τη θέση των λοιπών ανταγωνιστών κρατών . Κυρίαρχο εργαλείο στη φαρέτρα τους αποτελεί η συγκέντρωση ισχύος σε τέτοιο βαθμό που να μπορούν τα κράτη , να επηρεάζουν τους ανταγωνιστές τους περισσότερο από ότι εκείνοι μπορούν .Οι μορφές που μπορεί να λάβει η ισχύς είναι η στρατιωτική, ο έλεγχος των πόρων και η πολιτική επιρροή που μπορεί να έχει ένα κράτος σε ένα άλλο (Waltz,1979).

Ουσιαστικά πρόκειται για την ορθή εκτίμηση των πιθανοτήτων και την πρότερη ανάληψη πρωτοβουλίας από τους ηγέτες των κρατών, για να αποκρουστούν δράσεις αντίπαλων κρατών έναντι της εθνικής τους κυριαρχίας που θα έχουν ως αποτέλεσμα την καταστρατήγηση του εθνικού συμφέροντος-εθνικής ασφάλειας (Jackson-Sorensen ,2006). Μέσα σε αυτό το αυστηρό πλαίσιο συμπεριφοράς όπως το ορίζει ο ρεαλισμός είναι λογικό επακόλουθο, οι διεθνείς οργανισμοί που δημιουργήθηκαν να μην απολαμβάνουν καμία εμπιστοσύνη από τους ρεαλιστές θεωρητικούς, αφού θέτουν αξιωματικά το δεδομένο ότι δημιουργήθηκαν για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των ισχυρών κρατών .Ως εκ τούτου οι κανόνες που θεσπίζουν και έχουν διεθνή ισχύ , ουσιαστικά, δεν υποβοηθούν την ισορροπημένη συνύπαρξη των κρατών μέσα στο Διεθνές σύστημα (Κουσκουβέλης ,2010)

1.1βΝεορεαλισμός ή δομικός ρεαλισμός

Ο νεορεαλισμός αποτελεί την εξέλιξη του ρεαλισμού και προήλθε ως συνέπεια της λειτουργίας των κρατών μέσα στο Διεθνές Σύστημα. Ακολουθεί τις ίδιες αρχές του ρεαλισμού για εθνική κυριαρχία , επιβίωση και εξασφάλιση της εθνικής ασφάλειας αλλά παράλληλα επισημαίνει την επίδραση της δομής του διεθνούς συστήματος στην συμπεριφορά των κρατών . Σύμφωνα με όσα έγραψε ο Kenneth Waltz στο έργο του «*Θεωρία διεθνούς Πολιτικής*» η αρχή της αυτορρύθμισης του Διεθνούς Συστήματος είναι εκείνη που καθορίζει τη σταθερότητα του και αποτρέπει τον πόλεμο ή διατηρεί

τη κατάσταση ειρήνης .Η αρχή αυτή βασίζεται στην κατανομή ισχύος ανάμεσα στα κράτη και οποιαδήποτε αναδιανομή της θα είναι εκείνη η αιτία που θα διαταράξει τη σταθερότητα του Διεθνούς Συστήματος. Η ανάγκη όμως για την ύπαρξη σταθερότητας θα αυτορρυθμίσει το Σύστημα και θα το επαναφέρει σε μια νέα κατάσταση ισορροπίας , όπου ενδεχομένως θα αναδυθούν νέα ισχυρά κράτη για να αντισταθμίσουν άλλα ήδη ισχυρά. Βοήθεια σε αυτή την ρύθμιση θα δώσουν οι διεθνείς θεσμοί και οργανισμοί οι οποίοι στον νεορεαλισμό , αποκτούν σημαντική υπόσταση και λογίζονται ως ρυθμιστές του Διεθνούς Συστήματος με τους κανόνες που θέτουν και ισχύουν για όλα τα μέλη τους ισότιμα. Η ουσιαστική διαφορά του νεορεαλισμού από τον ρεαλισμό είναι το γεγονός ότι οι εσωτερικές διεργασίες και πολιτικές ενός κράτους δεν μπορούν να καθορίσουν τη θέση και τη συμπεριφορά του στο Διεθνές Σύστημα .

Ένα νέο στοιχείο που εισάγει ο νεορεαλισμός , είναι η ύπαρξη της ηθικής στη διεθνή πολιτική σκηνή , η οποία αναγνωρίζει τα κράτη ως ισότιμα , κυρίαρχα και κανένα άλλο κράτος δεν μπορεί να επεμβαίνει στα εσωτερικά του (Jackson-Sorensen,2006). Επίσης η ηθική ευθύνη που έχει ένα κράτος απέναντι στους πολίτες του , είναι όμοια με την ηθική ευθύνη που έχει το ένα κράτος προς το άλλο. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζεται σε έναν γενικά παραδεκτό κανόνα από όλα τα μέλη της διεθνούς κοινότητας και έχει να κάνει με την υποχρέωση που αναλαμβάνουν τα κράτη, να μην προκαλούν το θάνατο ή τη δυστυχία άλλων ανθρώπων σε άλλα κράτη χωρίς λόγο . Το ρυθμιστικό αυτό πλαίσιο καταναγκαστικά οδηγεί το Διεθνές Σύστημα σε ισορροπία, χωρίς εχθροπραξίες ανάμεσα στα κράτη αποδεικνύοντας έτσι την άμεση επιρροή που έχει η διεθνής συγκυρία(εξωτερικό περιβάλλον) στη πολιτική ενός κράτους.

1.1γΦιλελευθερισμός

Ο φιλελευθερισμός απορρίπτει τις μονόπλευρες απόψεις των ρεαλιστών ενώ πηγαίνει και ένα βήμα παραπέρα τη νεορεαλιστική θεώρηση , αφού αξιώνει ότι το Διεθνές Σύστημα , η δομή του, και οι διεθνείς οργανισμοί και θεσμοί είναι το μίγμα της στρατηγικής που θα οδηγήσει σε αρμονική συνύπαρξη τα κράτη, μιας και έχουν όλα κοινό συμφέρον τη διατήρηση της ειρήνης .Η συνύπαρξη αυτή εδραιώνεται μέσα από την επικοινωνία των κρατών και την συνεργασία τους σε διάφορους τομείς όπως το εμπόριο και η οικονομία , ενώ η επίτευξη και διατήρηση της ειρήνης περνά μέσα από τη παραδοχή όλων των κρατών ότι οι διαφορές μπορούν να λυθούν χωρίς εχθροπραξίες μέσα από τη διαπραγμάτευση και τη συμφωνία .Ουσιαστικά τίθεται ένα συμπεριφορικό πλαίσιο για τα κράτη μέσα στο οποίο υπάρχει αρμονία των συμφερόντων τους (ξεχωριστά για κάθε τομέα) που διατηρείται με τη συνεργασία και την επικοινωνία(Carr, 2000).

Παρατηρώντας τη σύγχρονη ιστορία θα δούμε ότι οι εμπορικές και γενικά οι οικονομικές σχέσεις και συνεργασίες των κρατών σε παγκόσμια κλίμακα , αντικατέστησαν σε μεγάλο βαθμό τη χρήση της βίας ως μέσο για τη εξασφάλιση της εθνικής κυριαρχίας και έχουν προχωρήσει σε τέτοιο επίπεδο που πλέον δημιουργούνται αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των χωρών .

Η αλληλεξάρτηση των κρατών δημιουργεί μια σταθερότητα σε ένα μη βίαιο πολιτικό περιβάλλον όπου οι υπερεθνικοί παίκτες αποκτούν ολοένα και αυξανόμενη επιρροή στα πολιτικά πεπραγμένα κάθε χώρας(Jackson- Sorensen ,2006).

1.1δ) Η θεωρία της αλληλεξάρτησης

Η θεωρία της αλληλεξάρτησης έχει να κάνει μια την αμοιβαία διασύνδεση των κρατών υπό τη συνθήκη ότι οι εσωτερικές πολιτικές των κρατών συνδέονται άμεσα με τις εξωτερικές πολιτικές τους και το αντίστροφο.

Αντιλαμβανόμαστε ότι η θεωρία αυτή, περιπλέκει τις μεταβλητές που καθορίζουν τις ακολουθούμενες πολιτικές , αφού είναι εμφανές ότι η ισχύς (σε οποιαδήποτε μορφή της) θα φέρει αποτέλεσμα για το κράτος και τους πολίτες του, μέσα από την αλληλεπίδραση των διεθνών θεσμών (πχ Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου) , υπερεθνικών θεσμών (πχ πολυεθνικές)και πολιτικών ελίτ. Βλέπουμε λοιπόν την μετεξέλιξη της θεωρίας της αλληλεξάρτησης σε μια θεωρία σύνθετης αλληλεξάρτησης με πολύπλοκα συστήματα αλληλεπίδρασης (Keohane et al,2001)

1.2) Εφαρμογή θεωριών Διεθνών σχέσεων στην εξωτερική πολιτική των κρατών

Ο Η. Κουσκουβέλης στο έργο του «Εισαγωγή στις Διεθνείς σχέσεις», παρατηρεί ότι τα τελευταία χρόνια οδηγηθήκαμε σε φιλελευθερισμό με παράλληλους συμβιβασμούς από όλες τις πλευρές, χάριν της ανάγκης επιβίωσης κρατών (ρεαλιστική αρχή) μέσα από τη συνεργασία μεταξύ των κρατών, υπό την εποπτεία και την οργάνωση των διεθνών οργανισμών, που θέτουν τους κανόνες για την αρμονική συμβίωση των λαών.

Η τάση για περισσότερη ηθική στην πολιτική , οδήγησαν στην κατάρρευση του ρεαλισμού ως ηθικού οδηγού για τη συμπεριφορά των κρατών και στην επικράτηση του κλίματος συνεργασίας μεταξύ των κρατών. Παρόλα αυτά όμως η βασική αρχή του ρεαλισμού για εθνική ασφάλεια και επιβίωση παραμένει ως βασική αξία σε κάθε μίγμα πολιτικής στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων(Keohane,2012)

Μετά και την παραπάνω παρουσίαση θα μπορούσε κανείς να πει ότι δεν υπάρχει μια σαφής και ξεκάθαρη θεωρία η οποία εφαρμόζεται από τα κράτη , μέσα στο ρυθμιστικό πλαίσιο της εξωτερικής τους πολιτικής αλλά ουσιαστικά ένα μίγμα θεωριών που περιπλέκει και συνδυάζει τις αρχές τους. Θα έλεγε κανείς ότι η πολιτική τους, ακολουθεί το μέγεθος της ισχύος τους. Για παράδειγμα , τα λιγότερο ισχυρά κράτη ακολουθούν πολιτικές συνεργασίας με έντονες εξαρτήσεις από άλλα κράτη βασιζόμενα στην ηθική (όλα τα κράτη είναι κυρίαρχα και ισότιμα) που εισάγει ο νεορεαλισμός και στις αρχές της φιλελεύθερης σκέψης που θέλουν τα προβλήματα να λύνονται με συζήτηση και συνεργασία μιας και η στρατιωτική τους ισχύς είναι περιορισμένη.

Η εξάρτηση τώρα , που αναφέρθηκε στην παραπάνω παράγραφο λαμβάνει τη μορφή της αλληλεξάρτησης , αφού η σχέση είναι αμφίπλευρη , καθώς και το ισχυρό κράτος έχει όφελος να διατηρηθεί η εξάρτηση του μικρότερου κράτους από αυτό, για να παγιώσει την ισχύ του .

Αντιλαμβανόμαστε ότι δε μπορεί κάποιος να χαρακτηρίσει απόλυτα την θεωρία διεθνών σχέσεων που ακολουθείται από τα κράτη ,για το λόγο ότι, με τον έναν η τον άλλο τρόπο, όλες οι θεωρίες μέσα από την εξέλιξη των διακρατικών σχέσεων αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλοκαλύπτονται.

1.3)Θεσμικός φιλελευθερισμός

Η σύγχρονη ιστορία της διεθνούς πολιτικής μας έχει δείξει ότι οι διεθνείς θεσμοί αποκτούν ολοένα και αυξανόμενη επιρροή στο παγκόσμιο σύστημα κρατών, καθοδηγώντας τη συμπεριφορά τους μέσα από ρυθμιστικά κανονιστικά πλαίσια που ορίζουν. Κι αυτό γιατί τα κράτη ,εφόσον αναγνωριστούν ως αυτόνομες οντότητες, αναλαμβάνουν συγκεκριμένες υποχρεώσεις που πρέπει να υλοποιούν. Οι διεθνείς θεσμοί δημιουργήθηκαν ως εργαλεία διοίκησης του άναρχου διεθνούς συστήματος και πλέον αποτελούν τους αρωγούς στη διακρατικές συνεργασίες. Θέτουν νομικά πλαίσια δράσης , με γνώμονα τις φιλελεύθερες αρχές, σε τομείς κοινού συμφέροντος όπως για παράδειγμα οι διεθνείς κανόνες που αφορούν τη ναυτιλία. Αυτή η διαδικασία νομοθέτησης, αποτελεί έναν κοινωνικό σκοπό των θεσμών, αφού η νομιμότητα που προσδίδουν στις διαδικασίες με τους κανόνες που θεσπίζουν, ενισχύουν το αίσθημα δικαίου. Μειώνουν έτσι τις διαμάχες, σε ένα περιβάλλον όπου όλοι ακολουθούν τους ίδιους κανόνες, ισότιμα, και συνεπώς μειώνεται και η αίσθηση της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας (Keohane et al,2001). Οι διεθνείς οργανισμοί αποτελούν τους εγγυητές της σταθερότητας και της συνεργασίας των κρατών μέσα από τα νομικά πλαίσια αμοιβαίων συμβιβασμών και συναινέσεων που εδραιώνουν.

Για να αντιληφθούμε τη δυναμική των διεθνών θεσμών αρκεί να εντοπίσουμε το βαθμό της θεσμοποίησης μιας ομάδας κρατών, δηλαδή το βαθμό εκείνο στον οποίο η ομάδα των κρατών έχει υιοθετήσει από κοινού κανόνες και κανονιστικά πλαίσια. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η ΕΕ , τα μέλη της οποίας συνεργάζονται τόσο εντατικά με τη δημιουργία και υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου, σε τέτοιο βαθμό, που πλέον διαμοιράζονται και διοικητικές λειτουργίες (Jackson-Sorensen ,2006).

Η δημιουργία των διεθνών θεσμών (πχ ΟΗΕ) βοήθησε την είσοδο των ανίσχυρων κρατών στο διεθνές στερέωμα και τους έδωσε τη δυνατότητα να αναπτύξουν και να προσπαθήσουν να επιτύχουν τους δικούς τους σκοπούς. Έφερε κοντά τις αναπτυγμένες με τις αναπτυσσόμενες χώρες δημιουργώντας σχέσεις συνεργασίας μεταξύ των, γεγονός που μείωσε το φόβο και την αντιπαλότητα τους, ενώ οι οικονομικές διασυνδέσεις που έχουν δημιουργηθεί προστατεύονται από τους ρυθμιστικούς κανόνες που θέτουν οι διεθνείς οργανισμοί (πχ ΠΟΕ) (Keohane et al,2001).

Παρατηρούμε λοιπόν ότι ο θεσμικός φιλελευθερισμός που καθιερώνεται ολοένα και περισσότερο στη σύγχρονη πραγματικότητα, διαφέρει κατά πολύ από τον φιλελευθερισμό της αρμονίας των συμφερόντων. Αναγνωρίζει για παράδειγμα την επιρροή της πολιτικής στα οικονομικά θέματα ενώ ταυτόχρονα μελετά και τη διασύνδεση που μπορεί να έχει η οικονομική ισχύς ενός κράτους με τη σταθεροποίηση της θέσης του στο διεθνές σύστημα (Keohane ,2012).

1.4)Ενεργειακή πολιτική- Ένας σημαντικός παράγοντας της εξωτερικής πολιτικής των κρατών.

Την τελευταία δεκαετία είναι γεγονός ότι η ενεργειακές πολιτικές των κρατών έχουν αναδειχθεί σε προτεραιότητα τόσο για τις εσωτερικές διεργασίες των κρατών όσο και για τις διασυνδέσεις τους με τα κράτη του διεθνούς συστήματος. Ουσιαστικά τα ενεργειακά ζητήματα απέκτησαν μια πολιτική διάσταση, παράλληλη με τη πραγματική τους, μετατρέποντας τη συζήτηση ,για την ενέργεια ,σε συζήτηση με τη σημασία της ασφάλειας για ένα κράτος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Πολωνία η οποία έχει πολιτικές διαφοροποιήσεις με τη Ρωσία αλλά ωστόσο προμηθεύεται αέριο από την τελευταία. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι μετά την εισήγηση της κυβέρνησης Μπους το 2006,η ασφάλεια στην ενέργεια υποστηρίζεται και από το ΝΑΤΟ, δίνοντας στα ενεργειακά θέματα μια μορφή γεωπολιτικής διαπραγμάτευσης για την εθνική ασφάλεια κάθε κράτους(Casier,2011). Η συζήτηση που αναπτύσσεται, αφορά σε ποια πολιτική σκέψη, τη ρεαλιστική ,τη νεορεαλιστική ή τη φιλελεύθερη, βασίζεται ο σχεδιασμός της ενεργειακής πολιτικής κάθε κράτους.

Σε γενικές γραμμές η διεθνής ενεργειακή πολιτική χαρακτηρίζεται από συγκρουσιακές σχέσεις με τις χώρες παραγωγούς να προσπαθούν να δημιουργήσουν εκείνες, το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινηθεί η αγορά ενέργειας -αφού έχουν εξασφαλισμένη τη δική τους εσωτερική αυτονομία σε ότι αφορά τις ενεργειακές τους ανάγκες - βάζοντας εμπόδια σε ανταγωνίστριες χώρες παραγωγούς και επιδιώκοντας να αποκτήσουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς .Αυτομάτως αυτό σημαίνει αύξηση της ισχύος τους αλλά συγχρόνως και στοχοποίηση τους από τους ανταγωνιστές τους.

Από την άλλη πλευρά, οι χώρες-καταναλωτές προσπαθούν να μειώσουν την ενεργειακή εξάρτησή τους (με σκοπό τη μεγαλύτερη δυνατή ενεργειακή αυτονομία τους) συνάπτοντας συνεργασίες, υπό τους όρους των διεθνών κανόνων , με περισσότερες από μία χώρες παραγωγούς έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης, προτάσσοντας το επιχείρημα του ανταγωνισμού(Stoddarda,2013).

Έπειτα από την παρουσίαση του ενεργειακού περιβάλλοντος, γίνεται αντιληπτό, ότι τα ζητήματα ενέργειας και η ενεργειακή πολιτική των κρατών, είναι πολυσύνθετα θέματα το οποία σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να μελετηθούν μονομερώς και από μια θεωρητική ματιά αφού οι μεταβλητές που εμπλέκονται είναι διαφορετικές και ποικίλες .

Κεφάλαιο 2

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

2.1) Η έννοια της ενεργειακής ασφάλειας

Η κρίση του πετρελαίου τη δεκαετία του 1970, έκανε κάτι παραπάνω από εμφανή την αναγκαιότητα για εξασφάλιση σταθερής παροχής ενέργειας, αφού χώρες που στήριζαν την οικονομία τους, κατεξοχήν, στις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων από τις

χώρες του ΟΠΕΚ , βρέθηκαν ξαφνικά να μην μπορούν να καλύψουν τις ενεργειακές τους ανάγκες και να αποτελούν υποχείριο των χωρών-παραγωγών. Αυτή η αβεβαιότητα επιτάχυνε τη σκέψη των πολιτικών σχεδιαστών για την εύρεση τρόπων και πλάνων που θα εξασφάλιζαν την απρόσκοπτη προμήθεια ενέργειας από οποιονδήποτε πάροχο θα μπορούσε να προσφέρει αξιόπιστα ενέργεια (Kruyt et al , 2009).

Σήμερα η ενέργεια, αποτελεί το βασικό άξονα δραστηριότητας των ανθρώπων , σε παγκόσμιο επίπεδο, με άμεση επιρροή σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινότητας τους. Αυτή η πραγματικότητα έχει συνδέσει την ενέργεια με όλους τους τομείς δραστηριότητας των κρατών, πολιτική (εσωτερική και εξωτερική), οικονομία, επιστήμη κτλ και συνεπώς οι ενεργειακές πολιτικές και δράσεις αποτελούν προτεραιότητα για τις σχεδιαζόμενες στρατηγικές των κρατών σε παγκόσμια κλίμακα (Lesbirel,2004).

Για να περιγραφεί η παραπάνω σύνδεση της ενέργειας με όλους τους τομείς δραστηριότητας των ατόμων και κατ'επέκταση των κρατών υιοθετήθηκε ο όρος ενεργειακή ασφάλεια. Ο όρος αυτός, περιγράφει την απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη πρόσβαση στις πηγές ενέργειας γεγονός το οποίο παράλληλα με την ασφάλεια του εφοδιασμού με ενέργεια θα οδηγήσουν στην πρόοδο και την ανάπτυξη της οικονομίας κάθε κράτους (Haghighi , 2007). Κι αυτό γιατί όπως λέει και ο Carr στο έργο του «*Η Εικοσαετής κρίση 1919-1939*» , μια ανεπτυγμένη και ισχυρή οικονομία , αποτελεί αυτοσκοπό για τη σχεδιαζόμενη διεθνή πολιτική ενός κράτους, στη προσπάθεια του να αποκτήσει τη μέγιστη δυνατή ισχύ. Μια τέτοια οικονομία επιτρέπει στους κυβερνήτες της, να σχεδιάσουν ένα ασφαλές περιβάλλον, από εξωτερικές απειλές , μέσα στο οποίο θα ευημερεί η κοινωνία των πολιτών τους.

Η ενεργειακή ασφάλεια απέκτησε μια διττή έννοια μιας και αφορά τόσο τις χώρες καταναλωτές όσο και τις χώρες παραγωγούς .Από την πλευρά των χωρών που καταναλώνουν, η ενεργειακή ασφάλεια απαιτεί πολιτικές που θα βρίσκουν τρόπους απρόσκοπτης προμήθειας ενέργειας σε λογικό και προσεγγίσιμο κόστος, και την εξασφάλιση (ακόμη και με περιβαλλοντικές πολιτικές) της ύπαρξης αφενός και της επάρκειας αφετέρου των απαραίτητων πηγών ενέργειας (Chester,2009).

Ουσιαστικά για τις χώρες καταναλωτές πρόκειται για μια συνεχή προσπάθεια ισορροπίας της προσφοράς της ενέργειας με παράλληλη προσπάθεια ελαχιστοποίησης του ρίσκου διακοπής παροχής ενέργειας από την χώρα παραγωγό.

Από την άλλη πλευρά ,εκείνη του προμηθευτή ενέργειας, η ενεργειακή ασφάλεια του, προϋποθέτει τη διατήρηση του μεριδίου της παγκόσμιας αγοράς ενέργειας που επηρεάζει με τη παραγωγή του ,με ταυτόχρονη προσπάθεια να αυξήσει αυτό το μερίδιο (περισσότερες χώρες- πελάτες), στοχεύοντας στην κυριαρχία του στη παγκόσμια ενεργειακή αγορά (Kirchner et al,2010).

2.2) Μεταβλητές που επηρεάζουν την ενεργειακή ασφάλεια

Η γεωστρατηγική θεώρηση των διεθνών ενεργειακών σχέσεων, δίνει έμφαση στη συγκρουσιακή προοπτική των ενεργειακών δεσμών ανάμεσα στα κράτη, εξαιτίας της ραγδαίας αύξησης των ενεργειακών αναγκών παγκοσμίως .Πολυπληθείς χώρες όπως

για παράδειγμα η Κίνα και η Ινδία, με τις τεράστιες ενεργειακές ανάγκες τους να αλληλεπιδρούν με τις μεγάλες ενεργειακές ανάγκες όλων των άλλων αναπτυσσόμενων χωρών, τοποθετούν μια επιπλέον πίεση την παγκόσμια αγορά ενέργειας αφού οι ανάγκες τους αυξάνουν κατακόρυφα τη ζήτηση της ενέργειας.

Ζητούμενο πλέον είναι να επέλθει η ισορροπία και η σταθερότητα στην αγορά της ενέργειας ,και αυτό θα συμβεί μόνο με μια αντίστοιχη προσφορά ενέργειας από τους προμηθευτές .Δεδομένο θεωρείται το γεγονός ότι οι προμηθευτές επιδιώκοντας το μέγιστο κέρδος τους , το οποίο δεν είναι μόνο οικονομικής φύσης , θα θέσουν και εκείνοι τους δικούς τους όρους στην λειτουργία της αγοράς ενέργειας. Έτσι η ενεργειακή ασφάλεια τοποθετείται σε ένα ενεργειακό τρίγωνο ασφαλείας , με κορυφές τον ανταγωνισμό των οικονομιών ,τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος (η έννοια περιλαμβάνει τη βιωσιμότητα των πηγών ενέργειας) και την ασφάλεια στη προμήθεια ενέργειας .Προαπαιτούμενο για να υπάρξει η ενεργειακή ασφάλεια είναι να διατηρηθεί η ισορροπία ανάμεσα στις κορυφές και να μη δοθεί καμία προτεραιότητα σε κάποια από αυτές εις βάρος των άλλων(Umbach,2012).

Η σύγχρονη ενεργειακή αγορά, ακολουθεί τις φιλελεύθερες αρχές καθώς δεν μπορούν όλα τα κράτη να είναι το ίδιο ισχυρά στο τομέα της ενέργειας , αφού άλλα παράγουν και άλλα καταναλώνουν, και αναγκαστικά οδηγούμαστε σε διεθνικές συνεργασίες μεταξύ κρατών, με στόχο να διαμοιραστούν την ενεργειακή ασφάλεια που θα προκύψει από την διασύνδεση τους (Stoddarda,2013).

Η ενεργειακή ασφάλεια αναγκάζεται να ακολουθήσει τους κανόνες μιας παγκόσμιας αγοράς με έντονο τον φιλελευθερισμό, στην οποία όμως πρωταγωνιστικό ρόλο παίζουν οι χώρες προμηθευτές ενέργειας . Η δυνατότητα τους αυτή, τους δίνει ένα πολύ ισχυρό διαπραγματευτικό χαρτί ακόμα και αν η χώρα είναι μικρή σε σχέση με το παγκόσμιο σύστημα. Έτσι τα κράτη εν γένει, ανταγωνίζονται για να πετύχουν όχι μόνο την πρόσβαση στις πηγές ενέργειας, αλλά και την απρόσκοπτη ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών τους, ακολουθώντας τους κανόνες ενός παγκόσμιου φιλελεύθερου εμπορίου ενέργειας. Οι κανόνες αυτού του εμπορίου, μεταβάλλουν τις τιμές κτίσης της ενέργειας ανάλογα με τις αναπροσαρμογές των συμφερόντων των εμπλεκομένων, δημιουργούν εμπόδια στη πρόσβαση στις πηγές ενέργειας εξαιτίας του ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των καταναλωτών για καλύτερο πλασάρισμα στην ιεραρχία πρόσβασης τις πηγές ενέργειας , όσο και από τον ανταγωνισμό μεταξύ των ίδιων των προμηθευτών οι οποίοι προσπαθούν να εκτοπίσουν άλλους προμηθευτές και να κυριαρχήσουν (Kiyut et al,2009). Παράλληλα μια οικονομική κρίση (όπως η χρηματοπιστωτική που μαστίζει σχεδόν ολόκληρη την ΕΕ από το 2009) δημιουργεί προβλήματα ρευστότητας στα κράτη, γεγονός που μαθηματικά οδηγεί στη μείωση της ζήτησης της ενέργειας καθώς δεν υπάρχει η ίδια αγοραστική δύναμη που υπήρχε πριν τη κρίση.

Μια τέτοια κατάσταση δεν φέρνει σε δύσκολη θέση μόνο τις χώρες σε κρίση αλλά και τις χώρες παραγωγούς που βλέπουν την παραγωγή τους να μην μπορεί να πωληθεί αφού δεν μπορούν να την αγοράσουν οι χώρες –καταναλωτές (Τσακίρης,2012).

Σημαντικό ρόλο στην ενεργειακή ασφάλεια παίζει και η όσο το δυνατό καλύτερη πρόβλεψη των ενεργειακών αναγκών μιας χώρας , έτσι ώστε να μπορέσει η χώρα

αυτή να εδραιώσει τη θέση της , στην αγορά ενέργειας ως σταθερός καταναλωτής που θα απολαμβάνει την εμπιστοσύνη του προμηθευτή (Haghighi,2007). Η πρόβλεψη των ενεργειακών αναγκών μιας χώρας είναι ιδιαίτερα δύσκολη και ενδεχόμενα επισφαλής αφού, δεν είναι δεδομένη η διαθεσιμότητα των πηγών ενέργειας , ούτε η ισορροπία της αγοράς ενέργειας για μακρό χρονικό διάστημα. Μια χώρα καταναλωτής θα αποφασίσει να καταναλώσει το είδος της ενέργειας η οποία θα υπάρχει άφθονη και θα είναι προσβάσιμη (επαρκής προσφορά από τον προμηθευτή) με επιτρεπτό, σε όρους οικονομικής ανάπτυξης, κόστος .Η πρόβλεψη των αναγκών θα επηρεαστεί και από το βαθμό στον οποίο το κράτος θα καταφέρει να δημιουργήσει ένα απόθεμα ασφάλειας, με το οποίο θα αντιμετωπίσει οποιοδήποτε ενεργειακό γεγονός για να μπορέσει να βασίσει την ανάπτυξη της στη συνεχή ροή ενέργειας στην οικονομία της. Πρόκειται στην πραγματικότητα για ένα φαύλο κύκλο, μέσα στον οποίο η ανάπτυξη των κρατών δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς την κατανάλωση της παραγόμενης ενέργειας και ταυτόχρονα οι παραγωγοί ενέργειας δεν μπορούν να επιβιώσουν χωρίς την ανάπτυξη και τους όρους της, των κρατών-πελατών. Επί της ουσίας απαιτείται η εγγύηση της ασφάλειας σε όλο το μήκος της παγκόσμιας ενεργειακής αλυσίδας εξαιτίας της ενεργειακής αλληλεξάρτησης , η οποία θα προέλθει μέσα από την συνεχή συνεργασία όλων των εμπλεκομένων(Yergin,2006).

Ένας ακόμα παράγοντας που οδηγεί σε αβεβαιότητα την ενεργειακή ασφάλεια τόσο καταναλωτών όσο και προμηθευτών είναι η πολιτική αστάθεια που μπορεί επικρατεί στο εσωτερικό τους . Οι μεν καταναλωτές δεν αποτελούν σταθερό και σίγουρο πελάτη ικανό να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του απέναντι στους προμηθευτές του ή ακόμα και στις υποχρεώσεις που τους δημιουργεί η εμπλοκή τους, στο δίκτυο μεταφοράς στο οποίο μπορεί να συμμετέχουν. Οι δε προμηθευτές ,με εσωτερική πολιτική κρίση (ο πλούτος από την παραγωγή ενέργειας συνήθως συγκεντρώνεται σε μια ελίτ ,και για το λόγο αυτό δημιουργούνται ανταγωνισμοί και διαμάχες στο σύνολο του κοινωνικού φάσματος) δεν αποτελούν σταθερό και εγγυημένο προμηθευτή ενέργειας για τα κράτη-πελάτες τους, γεγονός που θα τους οδηγήσει σε σύναψη συμφωνίας με άλλο ανταγωνιστή προμηθευτή(Vanderheiden,2011).

Εκτός όμως από τις εσωτερικές πολιτικές πιέσεις και οι εξωτερικές μπορούν να δημιουργήσουν προβλήματα στην εικόνα ενός κράτους είτε παραγωγού είτε καταναλωτή. Ένα κράτος που δέχεται εξωτερικές απειλές (στρατιωτικές) , είναι φυσικό να προσπαθήσει να αντιμετωπίσει πρωτίστως αυτές τις απειλές για να εξασφαλίσει την επιβίωση του και έπειτα θα κινηθεί για τους υπόλοιπους στόχους του σε οποιαδήποτε θέση και αν βρίσκεται μέσα στην αγορά ενέργειας(Haghighi,2007). Εδώ να σημειώσουμε ότι οι εξωτερικές απειλές θα μπορούσαν να μην είναι απαραίτητα και μόνο στρατιωτικές, αλλά να λάβουν τη μορφή και ενός εμπάργκο, στη περίπτωση του προμηθευτή ως αντίδραση σε κάποια μη αποδεκτή συμπεριφορά του ή να διακόπτεται η δυνατότητα εξόρυξης και μεταφοράς της ενέργειας εξαιτίας της έλλειψης χρηματοδότησης από εξωτερικούς φορείς (Lesbirel,2004).

Επιπλέον η μεταβλητή περιβάλλον μπορεί να αποτελέσει πολύ σημαντικό παράγοντα στην εγγύηση της ενεργειακής ασφάλειας αφού η συνεχής χρήση των

φυσικών πηγών ενέργειας θα οδηγήσει στην αποστράγγιση τους ή από την αντίθετη πλευρά μπορεί να φέρει στην επιφάνεια νέους τρόπους παραγωγής ενέργειας με τη βοήθεια της επιστήμης και της τεχνολογίας (Yergin,2006). Επίσης η μορφή της ενέργειας , όπως τη βρίσκουμε στο φυσικό περιβάλλον μπορεί , να επηρεάσει την ενεργειακή ασφάλεια ,αφού αν δεν μπορεί να αξιοποιηθεί , να είναι επεξεργάσιμη και εμπορεύσιμη δεν είναι δυνατό να συνδράμει με οποιοδήποτε τρόπο στην ενεργειακή ασφάλεια καταναλωτών και προμηθευτών ενέργειας(Dhaka,2009).

Έπειτα από όλα τα παραπάνω , βλέπουμε την ενεργειακή ασφάλεια να μετατρέπεται πολύ εύκολα σε ανασφάλεια εξαιτίας των ποικιλόμορφων και ευμετάβλητων παραγόντων και μεταβλητών στις οποίες στηρίζεται και από τις οποίες οριοθετείται. Αναλυτές και θεωρητικοί, αναφορικά με αυτή τη προβληματική για την εγγύηση της ενεργειακής ασφάλειας πρότειναν ως λύση τη διαφοροποίηση στο μίγμα της ενεργειακής πολιτικής, μια έννοια που θα αναλύσουμε στο επόμενο κεφάλαιο.

2.3) Διαφοροποίηση και ενεργειακή ασφάλεια

Γεγονότα με παγκόσμια απήχηση ,όπως η τρομοκρατική επίθεση στους Δίδυμους Πύργους στις 9/11/2001 ή το πυρηνικό ατύχημα της Φουκοσί2 μα ή ακόμα και αναξιόπιστοι παραγωγοί με ασταθή συμπεριφορά και εσωτερικά πολιτικά προβλήματα ,μπορούν και επηρεάζουν σημαντικά τη ροή και τη τιμή της ενέργειας παγκοσμίως(Umbach,2012) . Η έννοια της διαφοροποίησης διαμορφώθηκε και καθιερώθηκε μέσα από έντονες συζητήσεις θεωρητικών, πολιτικών και αναλυτών με σκοπό την εύρεση της λύσης σε θέματα ενεργειακής ανασφάλειας. Ουσιαστικά η έννοια της διαφοροποίησης αποτελεί το θεωρητικό υπόβαθρο για όλες εκείνες τις στρατηγικές που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από τα κράτη για την επίτευξη της όσο το δυνατό μεγαλύτερης αυτάρκειας τους σε ενέργεια.

Η διαφοροποίηση ακολουθώντας συμπληρωματικά την έννοια της ενεργειακής ασφάλειας , αποκτά διπλή οπτική αναλόγως με το αν αναφερόμαστε σε χώρες καταναλωτές ή σε χώρες προμηθευτές .

Για τις χώρες καταναλωτές η διαφοροποίηση αποτελεί τη μοναδική λύση στα ενεργειακά τους θέματα και προβλήματα αφού είναι σχεδόν αδύνατο για μια χώρα εισαγωγέα ενέργειας να μπορέσει να προβλέψει με ακρίβεια την οποιαδήποτε πιθανότητα διακοπής της τροφοδοσίας της από την χώρα προμηθευτή .Για παράδειγμα μια εσωτερική πολιτική κρίση στη χώρα-προμηθευτή (πχ εξεγέρσεις στις χώρες της Αραβικής χερσονήσου όπου παράγεται μεγάλη ποσότητα της παγκόσμιας ζήτησης ενέργειας) δεν μπορεί να προβλεφθεί από τις χώρες καταναλωτές ή ακόμα και μια διπλωματική κρίση ανάμεσα στη χώρα προμηθευτή και κάποια γειτονική, ενδιάμεση χώρα (πχ διαμάχη Ρωσίας-Ουκρανίας) επίσης δεν μπορεί να αποτελέσει μέρος των πιθανών ρίσκων που θα μπορούσε να υπολογίσει μια χώρα καταναλωτήρια(Lesbirel,2004).

Ουσιαστικά διαφοροποίηση για τις χώρες καταναλωτές , σημαίνει σταθερότητα στη πρόσβαση σε διαφορετικές πηγές ενέργειας και η όσο το δυνατό μεγαλύτερη μείωση του ρίσκου διακοπής ,της ενεργειακής τους τροφοδοσίας , για να επιτευχθεί η ευημερία των πολιτών τους. Αυτό μπορεί να συμβεί είτε μέσα από τη μετάβαση της

οικονομίας της εν λόγω χώρας, από τη από τη μια πηγή ενέργειας στην άλλη(πχ χρήση ΑΠΕ) είτε με τον πολλαπλασιασμό των προμηθευτών της ίδιας της μορφής ενέργειας που χρησιμοποιεί για να μπορεί να καλύπτει τις ενεργειακές τις ανάγκες (Vivoda,2009).

Ο πολλαπλασιασμός, των συνεργασιών με προμηθευτές ενέργειας ,ουσιαστικά επιδιώκει την διάχυση της ενεργειακής εξάρτησης, της χώρας καταναλωτή, σε περισσότερες από μία χώρες παραγωγούς, αφού η συγκέντρωση αυτής σε μια χώρα προμηθευτή, μπορεί να οδηγήσει σε βαθύτερη εξάρτηση μιας και η έλλειψη ανταγωνισμού, θα αυξήσει την επιρροή του προμηθευτή πάνω στον καταναλωτή και σε άλλα θέματα (Lesbirel,2004).

Πολλαπλασιασμός συνεργασιών στο τομέα της ενέργειας , σημαίνει αφενός μεν την ύπαρξη πολλών προμηθευτών ενέργειας αφετέρου δε τη σύναψη συμφωνιών και ένταση της συνεργασίας με τις ενδιαμέσες χώρες που συμμετέχουν στα δίκτυα μεταφοράς της ενέργειας . Ουσιαστικά πρόκειται για μια ακόμα μεταβλητή της ενεργειακής αλληλεξάρτησης ,που περιγράφεται με τον όρο διπλωματία των αγωγών και αφορά όλες εκείνες τις στρατηγικές που ακολουθούν οι χώρες σε διαφοροποίηση, για να εξασφαλίσουν την απρόσκοπτη προμήθεια της απαιτούμενης ενέργειας που χρειάζονται. Αυτές οι στρατηγικές αφορούν τις συμφωνίες που υπογράφουν τα εμπλεκόμενα μέρη για την επίτευξη της καλύτερης «θέσης» μέσα στο παγκόσμιο δίκτυο των αγωγών και έχουν να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν θέματα που αφορούν πολιτικές βουλήσεις των ενδιαμέσων χωρών, την απόσταση μεταξύ τους, το αυξανόμενο κόστος μεταφοράς , τις διαμάχες μεταξύ των χωρών –μεταφορέων κοκ (Stulberg,2012).

Από την απέναντι πλευρά, των προμηθευτών ενέργειας, η διαφοροποίηση έχει να κάνει με την σύναψη συμφωνιών με όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες, δηλαδή με την αύξηση του μεριδίου αγοράς το οποίο ελέγχουν με τη παραγωγή τους μέσα από τη δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος . Το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μπορεί να προέλθει από την ποιότητα της μορφής ενέργειας ή από ένα λειτουργικό δίκτυο μεταφοράς της ενέργειας ή ακόμα και από την παροχή της ενέργειας σε χαμηλή τιμή προς τους καταναλωτές. Παράλληλα η ύπαρξη κρατικών εταιριών εκμετάλλευσης και μεταφοράς της παραγόμενης ενέργειας θεωρείται ένας σημαντικός παράγοντας σταθερότητας και βασικό κριτήριο επιλογής του συγκεκριμένου προμηθευτή , αφού η απουσία ιδιωτικών εταιριών , με καθαρά κερδοσκοπικό χαρακτήρα ,απομακρύνει σε μεγάλο βαθμό τον κίνδυνο δημιουργίας αστάθειας στην συνεργασία τους , μιας και το ίδιο το κράτος θα είναι αυτό που θα προστατέψει τη συνεργασία και όχι μια «περαστική» πολυεθνική (Scheepers et al,2006).

Σε ότι αφορά τις συνεργασίες , πρέπει να επισημάνουμε την έντονη αλληλεξάρτηση που έχουν και τα κράτη παραγωγοί με τους καταναλωτές . Το γεγονός αυτό δημιουργεί ιδιαίτερες συνθήκες , μέσα στις οποίες θα πρέπει να διατηρηθούν ισορροπίες και να γίνουν υποχωρήσεις από όλες τις πλευρές για να αποκομίσουν το μέγιστο δυνατό όφελος όλοι οι εμπλεκόμενοι. Με άλλα λόγια για τους προμηθευτές η διπλωματία των αγωγών, έχει την ίδια σημασία που έχει και για τους καταναλωτές, αφού μια πιθανή αποτυχημένη στρατηγική τους ,δεν θα τους επιτρέψει να συνάψουν

συνεργασίες με επικερδείς όρους με ενδιάμεσες χώρες μεταφορείς(μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ πλέον). Πολλές χώρες παραγωγοί , πχ Ρωσία, κατασκευάζουν μόνες τους, τους αγωγούς, αλλά το κόστος κατασκευής είναι απαγορευτικό για μικρότερους παραγωγούς. Επί της ουσίας τα σημαντικότερα βήματα και θέματα διαφοροποίησης, για τους προμηθευτές , είναι ο σχεδιασμός τέτοιων πολιτικών, κυρίως εξωτερικές πολιτικές, που θα επιφέρουν το καλύτερο πλασάρισμα τους στην αγορά της ενέργειας, μέσα από την προσέλκυση επενδύσεων τρίτων φορέων, για την κατασκευή ενός αποτελεσματικού και ασφαλούς δικτύου μεταφοράς ενέργειας(Stulberg,2012).

Έγινε κατανοητό ότι η διαφοροποίηση , όντως αποτελεί την προτεραιότητα στο σχεδιασμό των ενεργειακών πολιτικών των κρατών, δεν πρέπει όμως να προσπεράσουμε το γεγονός ότι η διαφοροποίηση μπορεί και να δημιουργήσει εμπόδια στην ενεργειακή ασφάλεια τους.

Η εκτενής αλληλεπίδραση ανάμεσα στα κράτη, σε θέματα ενέργειας ,μπορεί να αποτελέσει αστάθμητο παράγοντα στη ίδια τη σταθερότητα της μεταξύ τους ενεργειακής σχέσης και να αποβεί τροχοπέδη στην προσπάθεια της διαφοροποίησης.

Η αλληλεπίδραση των κρατών, περνά μέσα από τη λειτουργία μιας ανοιχτής παγκόσμιας αγοράς με έντονα στοιχεία ανταγωνισμού και η πιθανότητα αλλαγής των συμφερόντων των εμπλεκομένων είναι ιδιαίτερα μεγάλη, γεγονός που μπορεί άμεσα να επηρεάσει τους συσχετισμούς. Το ενδεχόμενο οι χώρες να αποχωρήσουν από μια συνεργασία ή να δημιουργήσουν μια κοινή ομάδα παραγωγής ενέργειας(καρτέλ) είναι μεγάλο και είναι φανερό ότι θα επιφέρει προβλήματα στη σταθερότητα της ροής ενέργειας (Chester,2009). Επίσης η εκτεταμένη διαφοροποίηση μπορεί τελικά να αυξήσει το κόστος της ενεργειακής ασφάλειας καθώς μπορεί να αφορά ένα μεγάλο δίκτυο μεταφοράς ή διαφορετικά δίκτυα μεταφοράς με τα μεσάζοντα κράτη να επιδιώκουν τα δικά τους συμφέροντα. Έτσι μπορούμε να δούμε αυξημένες τιμές στο κόστος κτήσης της ενέργειας ή ακόμα και εμπόδια στη ροή της από τα ενδιάμεσα κράτη, ως εκβιαστική πολιτική που θα οδηγήσει στην επίτευξη των εθνικών τους στόχων (Vivoda,2009).

Μέσα σε αυτό το ανταγωνιστικό και ευμετάβλητο διεθνές ενεργειακό περιβάλλον έγινε κατανοητό ότι η συνεργασία με τους καλύτερους δυνατούς όρους (επικερδής παραχωρήσεις και συμβιβασμοί) αποτελεί το εργαλείο εκείνο που θα αποφέρει εποικοδομητικά αποτελέσματα στην ενεργειακή ασφάλεια. Στο πλαίσιο αυτό οι θεσμοί της ΕΕ έκαναν και κάνουν όλα εκείνα τα βήματα που θα εγγυηθούν την ενεργειακή ασφάλεια της, μέσα από την καθιέρωση κοινών κανόνων και υποχρεώσεων και μιας κοινής ενεργειακής πολιτικής. Για το σκοπό αυτό, την θέσπιση δηλαδή των κοινών κανόνων και υποχρεώσεων και το σχεδιασμό της ενιαίας ενεργειακής πολιτικής δημιουργήθηκε η Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης η οποία θα παρουσιαστεί στα επόμενα κεφάλαια εκτενώς(Γρηγοριάδης,2008).

Κεφάλαιο 3

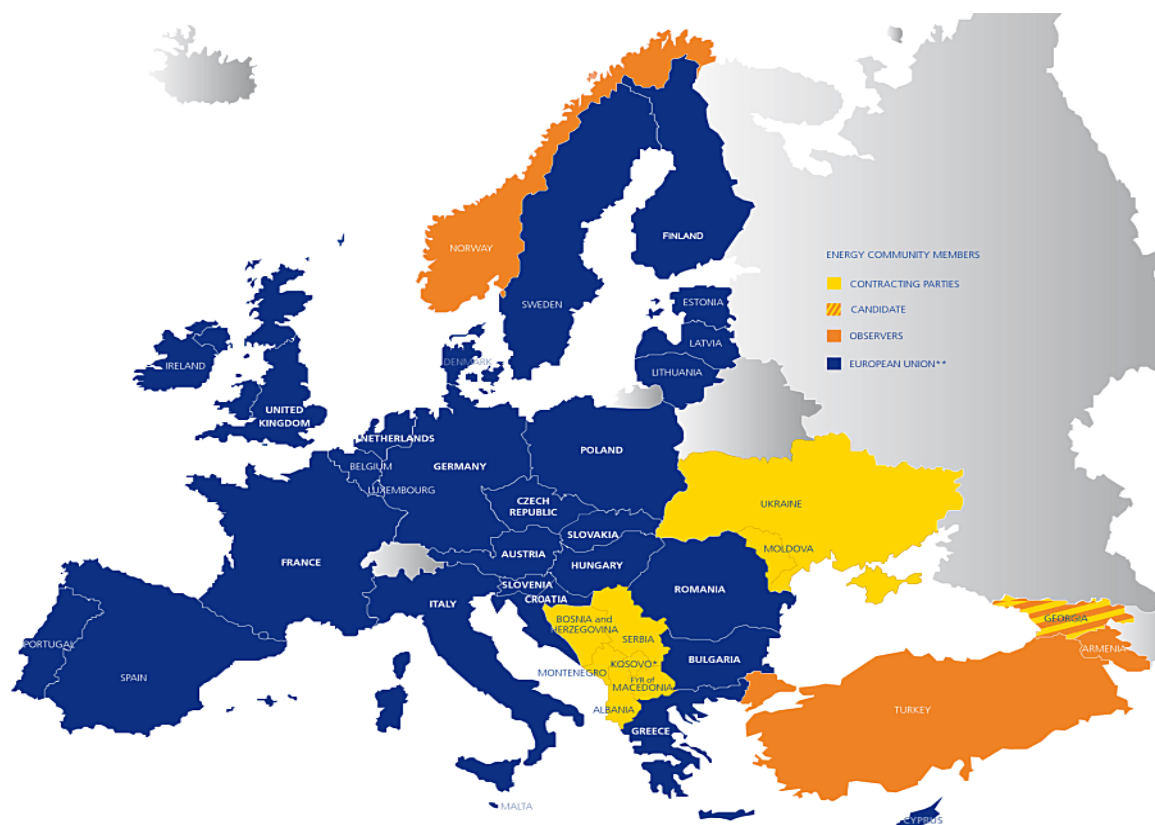
Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΝΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

3.1) Η Ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας

Η απουσία μια ενιαίας αγοράς ενέργειας στην ΕΕ αποτέλεσε σημαντικό ανταγωνιστικό μειονέκτημα της, σε σχέση με τους κυριότερους εμπορικούς εταίρους της, μια πραγματικότητα που πυροδοτήθηκε από την κρίση του 1973, όταν οι οικονομίες της Ευρώπης ταλανίστηκαν από την έλλειψη πετρελαίου και την συνεχώς αυξανόμενη τιμή του. Η ανασφάλεια αυτή οδήγησε τις κυβερνήσεις της Ευρώπης στην αναζήτηση δικλείδων ασφαλείας διαμέσου της διαφοροποίησης της ενεργειακής της πολιτικής εν γένει και μέσα από την προσπάθεια μετατροπής της ενεργειακής αγοράς σε ενιαία. Το δόγμα που κυριάρχησε για την επίλυση των ενεργειακών ζητημάτων ήταν η ενότητα και η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών σε θέματα ενέργειας, για να υπάρχει η διάθεση το ένα κράτος να βοηθά και να στηρίζει το άλλο σε αυτήν την κοινή προσπάθεια (Felzmann,2011).

Η ολοένα αυξανόμενη εξάρτηση της ΕΕ από τη Ρωσία σε θέματα ενέργειας παράλληλα με την αύξηση των ενεργειακών αναγκών της καθώς και η γεωπολιτική ανάγκη να εξισορροπήσει την κυριαρχία της Ρωσίας στην ευρύτερη περιοχή , ανέδειξε την ανάγκη μείωσης αυτής της εξάρτησης (Γρηγοριάδης ,2008). Προαπαιτούμενο για μια τέτοια προσπάθεια, είναι η ενιαία εσωτερική ενεργειακή πολιτική με τους ίδιους κανόνες να ισχύουν για όλα τα μέλη της. Ουσιαστικά αναδύθηκε ως λύση η ενεργειακή αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση μεταξύ των κρατών της ΕΕ, με κοινό σκοπό την ενεργειακή τους ασφάλεια σε συνολικό πλαίσιο (Kirchner et al ,2010). Η ίδια η Επιτροπή σε εισήγηση της το 2014,επισημάνει ότι το κλειδί για την ενεργειακή ασφάλεια είναι μια συλλογικότερη προσέγγιση της ενεργειακής πολιτικής , σε συνδυασμό με μια καλοκουρδισμένη συνεργασία μεταξύ των κρατών τόσο σε περιφερειακό όσο και σε υπερθνικό επίπεδο παράλληλα με μια κοινή εξωτερική δράση.

Υπό αυτή τη σκέψη , το 2005, δημιουργήθηκε η Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης. Η Συνθήκη ίδρυσης (Buschle et al,2013) υπογράφηκε στην Αθήνα στις 15/11/2005, έπειτα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, από τις χώρες-μέλη της ΕΕ και τις εξής χώρες της ΝΑ Ευρώπης: Βοσνία Ερζεγοβίνη , Σερβία, Μαυροβούνιο , Σκόπια , Αλβανία, Κόσσοβο ενώ Ουκρανία και Μολδαβία αποτελούν τις νεότερες συμμετοχές στην Κοινότητα. Η Γεωργία αποτελεί μια υπονήφια υπό ένταξη χώρα στην Συνθήκη ενώ παράλληλα υπάρχουν και δύο χώρες παρατηρητές η Νορβηγία και η Τουρκία.



Πηγή : Επίσημη ιστοσελίδα της ενεργειακής κοινότητας της ΕΕ

Η έναρξη της ισχύος της Συνθήκης ορίστηκε από την ίδια τη Συνθήκη , για το πρώτο εξάμηνο του 2006 , όταν και την επικύρωσαν έξι από τις συμβαλλόμενες χώρες , γεγονός που μας δείχνει την αποφασιστικότητα των αρχών να «τρέξουν» τις εξελίξεις για την ενεργειακή πολιτική μιας και έξι χώρες στο σύνολο των 36 συμβαλλομένων είναι ένας περιορισμένος αριθμός επάρκειας.

Η Συνθήκη Ίδρυσης αποτελεί τον πυλώνα λειτουργίας της Κοινότητας και παραθέτει τις κατευθυντήριες γραμμές για την λειτουργία της.Μεταξύ άλλων προβλέπει την υποχρεωτική εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου (κανονισμοί και οδηγίες για την ενεργειακή πολιτική) από όλους τους συμβαλλόμενους στην Συνθήκη και εν μέρει τον ανταγωνισμό των χωρών της ΝΑ Ευρώπης στο τομέα της ενέργειας , μέσα από τη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου που θα διέπει το διασυνοριακό εμπόριο ενέργειας , την ασφάλεια εφοδιασμού ,την αδιάκοπη παροχή ενέργειας στους καταναλωτές ,την εναρμόνιση των κανόνων αγοράς και την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ειδικότερα, προβλέπεται η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου με κατάργηση των δασμών μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης ,την εναρμόνιση των εισαγωγών –εξαγωγών ενέργειας από χώρες που δεν συμμετέχουν στην Συνθήκη και τη δημιουργία ασφαλών δικτύων μεταφοράς ενέργειας έτσι ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη και αδιάκοπη παροχή ενέργειας. Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το 2011,έδειξε ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες έχουν αντιληφθεί την δημιουργία του ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού δικτύου ενέργειας ως ένα πολύ σημαντικό πλεονέκτημα αφού θεωρούν

στη πλειοψηφία τους ,ότι βασικές και άμεσες συνέπειες του ,θα είναι η μείωση του κόστους ενέργειας έως και 50 %,η βελτίωση του τρόπου χρήσης των διαφόρων πηγών ενέργειας, η ασφάλεια στην προμήθεια της ενέργειας, η αύξηση της διαπραγματευτικής ισχύος της Κοινότητας με τρίτες χώρες σε θέματα ενέργειας και τέλος παρατηρούν την αύξηση της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών - μελών(Ευρωκοινοβούλιο, 2011)

Επίσης προβλέπει την δημιουργία οργάνων και θεσμών για την σωστή εφαρμογή των διατάξεων της όπως το Συμβούλιο Υπουργών Ενέργειας που θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές και τις προτεραιότητες , ενώ αποδίδει αρμοδιότητες στα λοιπά όργανα ,την ομάδα Υψηλού Επιπέδου (εξουσιοδοτημένη από το Συμβούλιο να λαμβάνει αποφάσεις και εκδίδει οδηγίες σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Συμβουλίου), το Ρυθμιστικό Συμβούλιο ΝΑ Ευρώπης, , με έδρα την Αθήνα (έχει συμβουλευτικό κυρίως χαρακτήρα υποστηρίζοντας τόσο το Συμβούλιο όσο και την Ομάδα Υψηλού Επιπέδου και επιλύει διασυνοριακές διαφορές), τη Γραμματεία με έδρα την Βιέννη (με καθήκοντα γραμματειακής υποστήριξης και συντονισμού των λοιπών οργάνων καθώς και επίβλεψης της εφαρμογής της Συνθήκης) και το Φόρουμ για τον ηλεκτρισμό στην Αθήνα και το φυσικό αέριο στην Τουρκία (Θωμαδάκης, 2005).

3.2) Στόχοι της Ενεργειακής Κοινότητας και η ΝΑ Ευρώπη

Η ίδρυση μιας Κοινότητας με μέλη , διαφορετικά κράτη με διαφορετικά συμφέροντα, θεμελιώνει και στηρίζει την ύπαρξη της , στην επιδίωξη και επίτευξη στόχων με ισχυρότερα αποτελέσματα για το σύνολο , παρά για τα επιμέρους κράτη.Πρόκειται για μεταβλητές των οποίων η επίτευξη των μεγίστων δυνατών τιμών τους θα επιφέρει ένα γενικότερο συμφέρον για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη.

Για τη Ενεργειακή Κοινότητα, ενεργειακή ασφάλεια σημαίνει εγγύηση ανεμπόδιστης προμήθειας ενέργειας και βασίζεται στη σχέση της εσωτερικής παραγωγής ενέργειας με την εισαγωγή ενέργειας από κράτη εκτός του χώρου της (Scheepers et al,2006). Αντιλαμβανόμαστε ότι η ενεργειακή ασφάλεια των μελών της, περνά μέσα από τη συνεχόμενη εισαγωγή ενέργειας , πλέον της ίδιας παραγωγής , ενώ η εξάρτηση της εισαγωγής από το κόστος της και τον κίνδυνο διακοπής της, μετατρέπει το στόχο της ενεργειακής ασφάλειας της ΕΕ και των τρίτων χωρών-μελών της Ενεργειακής Κοινότητας, σε ένα σύμπλεγμα στόχων που απαιτούν συνδυασμένες δράσεις από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη για να υλοποιηθούν (Haghighi,2007).

Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης έχουν να κάνουν με τη δημιουργία εκείνου το κατάλληλου κλίματος που θα προωθήσει τις επενδύσεις στην ενεργειακή πολιτική έτσι ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη παροχή ενέργειας για τα μέλη της Κοινότητας .

Ουσιαστικά οι στόχοι της Κοινότητας για την ενεργειακή ασφάλεια συνδέονται με τρεις κατηγορίες δράσεων που αφορούν α) την επάρκεια των ποσοτήτων ενέργειας , β)τη βιωσιμότητα των πηγών ενέργειας και γ) την ασφάλεια στη προμήθεια της ενέργειας (Bahgat,2006).

Για όλους τους λόγους που παρουσιάστηκαν παραπάνω ,η Ενεργειακή Κοινότητα προωθεί τη συνεργασία και την επικοινωνία των συμβαλλομένων κρατών ,με ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πληροφοριών σε ενεργειακά θέματα , με σκοπό να επιτευχθεί η ενεργειακή ασφάλεια για το σύνολο των μελών της ,ενώ μέσα από την επικοινωνία των κρατών θα υπάρξει διάχυση της γνώσης των ωφελειών σε όλα μέλη και άρα θα προωθηθεί ακόμα περισσότερο η επίτευξη του συλλογικού στόχου. Η συνεργασία αυτή θα πραγματοποιηθεί, με τη δημιουργία της ενιαίας αγοράς που προβλέπεται από τις διατάξεις της Συνθήκης Ίδρυσης της Ενεργειακής Κοινότητας.

Η ενεργειακή αγορά της ΕΕ θα ενοποιηθεί, με τη υιοθέτηση από τις συμβαλλόμενες χώρες κοινών νομοθετικών μεταρρυθμίσεων για την εξομάλυνση και εναρμόνιση των διαφορετικών νομικών πλαισίων που διέπουν την ενεργειακή συμπεριφορά τους, ενώ και «παράπλευρα» οφέλη θα προκύψουν από την αναγκαστική υιοθέτηση νόμων που αφορούν στο περιβάλλον, τον ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών σε θέματα ενεργειακής πολιτικής κτλ(Αλτμαν,2008). Η ίδια η Συνθήκη στις διατάξεις της ορίζει ότι θα επιτρέπεται και θα διευκολυνθεί η διαχείριση της ενεργειακής συμφόρησης ενώ η αποτελεσματικότητα των αγορών ενέργειας θα είναι τέτοια που θα επιτρέπει την ανεμπόδιστη ανταλλαγή ενέργειας μεταξύ των συμβαλλόμενων χωρών.

Με ξεκάθαρο πλέον το στόχο της ενεργειακής ασφάλειας, η Ενεργειακή κοινότητα θα επιδιώξει τον απρόσκοπτο εφοδιασμό ενέργειας μέσα από τη διαφοροποίηση που θα ενσωματώσει σε όλες τις διαστάσεις της ενεργειακής στρατηγικής της.

3.3)Ρόλος της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης στην προσπάθεια της διαφοροποίησης

Είναι αλήθεια ότι η ΕΕ και οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης , αποτελούν σημαντικό καταναλωτή της ενέργειας που παράγει η Ρωσία εδώ και αρκετά χρόνια αφού η ανεπάρκεια της σε ίδιους πόρους οδήγησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ,σε συνεργασία με την πανίσχυρη Ρωσία στο τομέα παραγωγής ενέργειας . Η συνεργασία αυτή ακολουθεί το διαδικασία που περιλαμβάνει Ευρωπαϊκές επενδύσεις σε Ρώσικο έδαφος με αντάλλαγμα την οικονομική προμήθεια ενέργειας στα εδάφη της ΕΕ από της πηγές της Ρωσίας (Bahgat , 2006) .Αυτό το γεγονός δημιουργεί μια ενεργειακή εξάρτηση από τη Ρωσία η οποία αυξάνεται ολοένα και περισσότερο με δεδομένη την κατακόρυφη αύξηση στις ενεργειακές ανάγκες των μελών της Ενεργειακής Κοινότητας .Αυξάνεται συνεχώς παρότι και οι νέες τεχνολογίες (πχ πυρηνική ενέργεια, υδροηλεκτρική ενέργεια, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κα) εισάγονται στο μίγμα της ενεργειακής πολιτικής αλλά όμως αργούν χαρακτηριστικά , να δώσουν τα επιθυμητά αποτελέσματα εξαιτίας του μεγάλου κόστους τους(Kirchner et al ,2010). Η εξάρτηση αυτή αναφέρεται στην αρνητική της προοπτική ,αφού δεν μπορεί να εγγυηθεί κανείς ότι θα παρέχεται αδιάκοπα και χωρίς προβλήματα η ενέργεια στην ΕΕ μιας και τα εθνικά συμφέροντα των χωρών (και της Ρωσίας) μπορούν να μεταβληθούν τάχιστα και να μετατραπεί η εξωτερική συμπεριφορά τους , με κίνδυνο την μη ευνοϊκή πια σχέση μεταξύ των κρατών που αλληλεπιδρούν. Η ενεργειακή εξάρτηση είναι σχεδόν πλήρης από το πετρέλαιο και το αέριο της Ρωσίας ενώ η ενέργεια που παράγεται από διαφορετικές πηγές ενέργειας(πυρηνική ,

ανανεώσιμες) αντιστοιχεί σε πολύ μικρό ποσοστό της απαιτούμενης ενέργειας. Με άλλα λόγια ή θα πρέπει να βρει τρόπους απόκτησης εναλλακτικής ενέργειας ή νέους παρόχους ενέργειας καθώς μια ενίσχυση της ήδη ισχυρής ενεργειακής εξάρτησης από τη Ρωσία θα καταστήσει την ΕΕ υποχείριο της.(Felzmann,2011).

Εδώ να σημειώσουμε ότι η αρχική ιδέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν να επιτραπεί η είσοδος στην Ενεργειακή Κοινότητα ,χωρών μη μελών της ΕΕ, έτσι ώστε να αναπτύξουν ενεργειακές σχέσεις εκ νέου με τρίτες χώρες, πλέον της Ρωσίας ,για να καταφέρουν την διαφοροποίηση τόσο σε προμηθευτές όσο και σε πηγές ενέργειας.

Το ενδιαφέρον της ΕΕ για την διαφοροποίηση της ξεκίνησε το 1995 όταν και θεσμοθετήθηκε η συμφωνία INOGATE (Interstate Oil and Gas Transport to Europe) για ανταλλαγή ενέργειας από τις χώρες της Κασπίας και της Κεντρικής Ασίας σε αντάλλαγμα με ευρωπαϊκές επενδύσεις στις περιοχές αυτές. Επίσης δημιουργήθηκαν ενεργειακές σχέσεις παράλληλα με εκείνες με τη Ρωσία και με τις χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Μέση Ανατολής. Το εγχείρημα όμως περιελάμβανε πολύ λεπτές διαπραγματεύσεις στα πλαίσια κυρίως της διπλωματίας των αγωγών αφού ήταν πολλοί οι εμπλεκόμενοι φορείς και τα ενδιαμέσα κράτη που επιδίωκαν όλοι το δικό τους μερίδιο κέρδους. Για παράδειγμα η μεταφορά αερίου από τα κοιτάσματα του Αζερμπαϊτζάν, του Τουρκμενιστάν και του Καζακστάν ήταν μια αρκετά δαπανηρή επιλογή, αφού οι χώρες αυτές είναι απομακρυσμένες και οι αγωγοί μεταφοράς έπρεπε να διαπεράσουν από αρκετές χώρες για να φτάσουν στα εδάφη τα ΕΕ .Έτσι σημαντικός παράγοντας στην καθιέρωση της εξωτερικής πολιτικής πλέον της Επιτροπής , έγινε η δημιουργία και η συντήρηση καλών διπλωματικών σχέσεων με τις προαναφερθείσες χώρες καθώς και με τις χώρες-μεταφορείς της ενέργειας, πχ Ουκρανία και χώρες του Καύκασου(Bosse,2012).

Η έντονη εξάρτηση τώρα ,των μελών της Ενεργειακής Κοινότητας από τη ενέργεια της Ρωσίας , δημιουργεί εξαιτίας της πολυεπίπεδης αλληλεπίδρασης τους, μια εξάρτηση και της Ρωσίας από την κοινότητα αφού μια πολύ μεγάλη ποσότητα της παραγόμενης ενέργειας της, καταλήγει σε χώρες της Ευρώπης .Ενδεικτικά να αναφέρουμε ότι το 60% της παραγωγής αερίου της Ρωσίας καταλήγει σε μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας, μια μεταβλητή η οποία ακόμα δεν έχει διαφοροποιηθεί από τη Ρωσία και μια ενδεχόμενη διακοπή της ζήτησης από πλευράς της Ευρώπης θα είχε καταστροφικά αποτελέσματα για την οικονομία της Ρωσίας. Όσο η Ρωσία δεν προχωρά την συνεργασία με οικονομίες κολοσσούς όπως η Κίνα (πανάκριβες οι κατασκευές νέων αγωγών προς νέους καταναλωτές ή έχει επενδύσει ήδη πάρα πολλά στη κατασκευή αγωγών προς την Ευρώπη) η διαπραγματευτική ισχύς των αρχών της Ενεργειακής Κοινότητας παραμένει αδιαφιλονίκητη(Casier,2011).

Ανεξάρτητα από το αν η Ρωσία έχει καταφέρει τη διαφοροποίησης, η Επιτροπή έθεσε ένα νέο πλαίσιο για την προσπάθεια της δικής της διαφοροποίησης στο τομέα της ενεργειακής της πολιτικής στηριζόμενη στους εξής βασικούς άξονες :

α) Η διαφοροποίηση στο ενεργειακό μίγμα μέσα από την εκμετάλλευση ιδίων πηγών ενέργειας και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας καθώς και αναδιαμόρφωση των διαδρόμων μεταφοράς ενέργειας και πρόσβασης στις πηγές της.

β)δημιουργία περιβάλλοντος που θα υποστηρίξει την επαρκή επένδυση στο τομέα της ενέργειας έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί σωστά η υψηλή και αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας

γ)καλύτερη προετοιμασία της ΕΕ και των τρίτων χωρών-μελών της Ενεργειακής Κοινότητας για να μπορεί να διαχειρίζεται έκτακτες ενεργειακές κρίσεις

δ)διευκόλυνση και παροχή στήριξης στις επιχειρήσεις που αναζητούν τρόπους πρόσβασης στις παγκόσμιες πηγές ενέργειας

ε)εγγύηση ότι όλοι οι πολίτες αλλά και οι επιχειρήσεις της Ενεργειακής Κοινότητας θα έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στις απαραίτητες για αυτούς μορφές ενέργειας (Bahgat,2006).

Η δημιουργία τώρα, της Ενεργειακής Κοινότητας μπορεί να εγγυηθεί την ασφάλεια εφοδιασμού της ηπειρωτικής Ευρώπης με φυσικό αέριο από τις χώρες τις Κασπίας, της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης Ανατολής. Παράλληλα, ανταποδοτικά οι χώρες-μέλη της ΝΑ Ευρώπης, θα διαφοροποιηθούν σε σχέση με την ενεργειακή τους πολιτική, αλλά θα συμμετέχουν και σε μια αγορά που θα λειτουργούν οικονομίες κλίμακας και φυσικά λόγω του ενιαίου χαρακτήρα της ,θα μπορούν επωφεληθούν όλοι από τις θετικές συνέπειες μιας τέτοιας αγοράς.

Είναι προφανές ότι η Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης ,η οποία εκπροσωπεί 27 χώρες μέλη της ΕΕ και 8 χώρες μη μέλη της ΕΕ (μια πολύ μεγάλη οικονομία συνολικά),αποτελεί ένα ισχυρότατο παράγοντα διαπραγμάτευσης. Οι προσπάθειες της να διαφοροποιήσει την ενεργειακή πολιτική για το σύνολο των μελών της, δημιουργεί συνθήκες διαφοροποίησης για κάθε προμηθευτή ενέργειας ο οποίος θα ήθελε σίγουρα να έχει ως « πελάτη» την Ενεργειακή Κοινότητα .Το μέγεθος της και η σταθερότητα που εκπέμπει ,ως θεσμός ,για τις ανάγκες της σε ενέργεια αλλά και στην πολιτική που ακολουθεί, αποτελούν κίνητρο συνεργασίας για κάθε προμηθευτή. Αυτή η σταθερότητα είναι που κατατάσσει την Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης σε μια πολύ καλή θέση προτεραιότητας για την πρόσβαση στις πηγές ενέργειας ,έναν από τους πιο βασικούς στόχους για την εγγύηση της ενεργειακής ασφάλειας.

Παράλληλα η ισχύς της στη διαπραγμάτευση , μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στη διπλωματία των αγωγών , και να εγγυηθεί ως ισχυρός θεσμός , την προστασία της μεταφοράς της ενέργειας , μειώνοντας την αντιπαλότητα μεταξύ των περιοχών που συμμετέχουν στα δίκτυα μεταφοράς της ενέργειας και άρα θα επιτύχει σε σημαντικό βαθμό την απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη ροή ενέργειας(Bahgat,2006). Επίσης , οι δυνατότητες παραγωγής ενέργειας μέσα στην ίδια την Κοινότητα, υπό την εποπτεία των αρχών της Κοινότητας, μέσα από την διαμόρφωση κανόνων και υποχρεώσεων για τη σωστή οργάνωση και υλοποίηση των δράσεων, αποτελεί μια ακόμα σημαντικότερη παράμετρο στη διαδικασία της διαφοροποίησης της ενεργειακής πολιτικής. Κι αυτό γιατί τα φυσικά χαρίσματα των χωρών μελών της Κοινότητας μπορούν να προσφέρουν νέες πηγές ενέργειας από εναλλακτική πρώτη ύλη.

Όλη αυτή η προσπάθεια της Ενεργειακής Κοινότητας για την επίτευξη της διαφοροποίησης μπορεί εντούτοις, να συναντήσει ως εμπόδια τις συνεχόμενες

συγκρούσεις ανάμεσα στις περιοχές που εμπλέκονται στην παραγωγή και μεταφορά ενέργειας όπως για παράδειγμα η συνεχόμενη διαμάχη Ρωσίας-Ουκρανίας ,η ανάδυση των εθνικιστικών τάσεων του Ιράκ , η Αραβική Άνοιξη κοκ ,ή ακόμα και τον ανταγωνισμό στη ζήτηση ενέργειας από οικονομίες κολοσσούς όπως η Κίνα και η Ινδία. Μπορεί επίσης και να έχει λιγότερο επιθυμητά αποτελέσματα αφού ο μεγάλος βαθμός διαφοροποίησης θα εμποδίσει την δημιουργία των απαραίτητων οικονομιών κλίμακας που θα λειτουργούν προς όφελος της ενεργειακής ζήτησης. Παράλληλα υπάρχει η πιθανότητα να αποτύχει η Ενεργειακή Κοινότητα στο τομέα της διπλωματίας των αγωγών ή οι συνθήκες που επικρατούν να μην δημιουργούν βιώσιμες λύσεις για τη μεταφορά της ενέργειας (πχ πολιτικοί λόγοι διακοπής μεταφοράς, εσωτερικές εθνικές νομοθεσίες που δημιουργούν πρόβλημα στη κατασκευή και λειτουργία των αγωγών, ύπαρξη πολλών διαφορετικών εναλλακτικών επιλογών μεταφοράς, ανεπαρκής χρηματοδότηση έργων κατασκευής ,υπέρμετρες φιλοδοξίες των κρατών παραγωγών που θέλουν να εκμεταλλευτούν προς ίδιο όφελος την ενεργειακή αλληλεξάρτηση κοκ) με αποτέλεσμα να δυσκολεύει ακόμα περισσότερο η υλοποίηση του σχεδιασμού για τη διαφοροποίηση(Stulberg ,2012).

Κλείνοντας το παρόν κεφάλαιο αξίζει να σημειώσουμε ότι όλη αυτή η προσπάθεια διαφοροποίησης της Ενεργειακής Κοινότητας αποτελεί για πολλούς αναλυτές, κυρίως πολιτική απόφαση, αφού δημιουργούνται κατά αυτόν τον τρόπο κοινά συμφέροντα ενεργειακής ασφάλειας μεταξύ των συμβαλλόμενων χωρών. Το γεγονός αυτό τις δεσμεύει να προασπιστούν τη λειτουργία της για να καταφέρουν το γενικό αλλά και ίδιο όφελος. Μέσα από αυτήν τη διαδικασία, προσπαθεί να πιέσει και να εξισορροπήσει γεωπολιτικά την Ρωσία , δημιουργώντας δεσμούς ενέργειας και με άλλους παρόχους ,εξωθώντας την να γίνει πιο ανταγωνιστική ενδεχομένως με μείωση των τιμών αερίου ή ακόμα και μέσα από ένα εξορθολογισμένο δίκτυο που θα εγγυάται το μικρό κόστος μεταφοράς της(Kirchner et al,2010).Χαρακτηριστικό παράδειγμα της προσπάθειας αυτής αποτελεί η στροφή της Ευρώπης προς τον Ισραηλινοκυπριακό δίαυλο ροής της ενέργειας , μιας και δεν χρησιμοποιούνται αγωγοί που περνούν από το τουρκικό έδαφος και το έδαφος της Γεωργίας, ενώ παράλληλα αποφεύγεται η επικίνδυνη και ασταθής πολιτικά περιοχή της Λιβύης και της Αιγύπτου ειδικά μετά και τα γεγονότα της «Αραβικής Άνοιξης» (Τσακίρης,2012).

3.4)Θεσμικός φιλελευθερισμός και ενεργειακή πολιτική της Κοινότητας

Η κατανόηση καταρχήν ότι υπάρχουν δυσκολίες στη συνεργασία των αποτελεί το βασικό εργαλείο στη προσπάθεια συντονισμού για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Ενεργειακή Κοινότητα. Επαρκή λύση μπορεί να δώσει ο θεσμικός φιλελευθερισμός εφόσον εξαπλωθεί και δημιουργήσει ένα αυτοματοποιημένο μηχανισμό συντονισμού και αντίδρασης σε κρίσιμα θέματα που μπορεί να προκύψουν.

Από το 1990 και έπειτα η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας άνοιξε το δρόμο για την αποτελεσματικότερη κατανάλωση της ενέργειας και μείωση της ενεργειακής εξάρτησης .Στόχος, με αυξημένη σημασία, έγινε η θεσμοθέτηση κοινών νομοθεσιών

και κανόνων από πλευράς ΕΕ , τότε, για μια κοινή περιβαλλοντική και ενεργειακή πολιτική η οποία θα εφαρμοζόταν από τους θεσμούς της. Κάθε θεσμός θα χειριστεί ένα συγκεκριμένο χαρτοφυλάκιο χωρίς να εμπλέκεται στη δραστηριότητα κάποιου άλλου θεσμού. Έτσι Ευρατομ και η ΕΟΚ το μόνο που κατάφεραν ήταν να αναδείξουν τις διαφορές και τις διαμάχες μεταξύ των κρατών που συμμετείχαν σ' αυτές. Τα αποτελέσματα λοιπόν δεν ήταν ικανοποιητικά ενώ παράλληλα μέχρι εκείνη την περίοδο τα κράτη αποφάσιζαν από μόνα τους για την ενεργειακή τους πολιτική , και όπως ήταν φυσικό ίσχυαν εκείνη την περίοδο οι επί μέρους συμφωνίες που είχαν κάνει τα κράτη ξεχωριστά.

Η ιδέα της κοινής ενεργειακής πολιτικής αναγκαστικά ,βασίστηκε στην αλληλεγγύη και συνεργασία από το επίπεδο των πολιτών μέχρι και το ανώτερο επίπεδο ,των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Η ραγδαία αύξηση της ζήτησης της ενέργειας κυρίως λόγω της αλματώδους αύξησης των ενεργειακών αναγκών Κίνας και Ινδίας, παράλληλα με την αύξηση της τιμής της ενέργειας, ενέτειναν το θέμα της ενεργειακής ασφάλειας και έκαναν ακόμα πιο επιτακτική την καθιέρωση των φιλελεύθερων αρχών (συνεργασία) για την επίλυση των ενεργειακών θεμάτων των διασυνδεδεμένων παικτών. Έτσι η διαπραγμάτευση σε πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης ,ανάμεσα σε γειτονικές χώρες υπό την εποπτεία φορέων και θεσμών της Ενεργειακής Κοινότητας ή η διαπραγμάτευση μεταξύ των θεσμών της ,σε συνεργατικό κλίμα, αποτελούν όψεις του ίδιου νομίσματος με μόνη διαφοροποίηση το επίπεδο στο οποίο λειτουργούν(Τρίτη Ενεργειακή Δέσμη,2009).

Η ενσωμάτωση τώρα, των φιλελεύθερων αρχών στην αγορά της ενέργειας ,επιβάλλει τη διαπραγμάτευση και τη συμφωνία με συναινετικούς όρους ανάμεσα σε κράτη , θεσμούς και κράτη ακόμα και ανάμεσα στους θεσμούς παρά το γεγονός ότι μπορεί να δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς τομείς. Η αγορά ενέργειας με την υιοθέτηση των φιλελεύθερων αρχών στη λειτουργία της καθώς και την μεγάλη σύγκλιση της, έγινε περισσότερο ανταγωνιστική , γεγονός που δημιουργεί ανασφάλεια στους εμπλεκόμενους για την δυνατότητα ισχυροποίησης της ενεργειακής τους ασφάλειας. Με άλλα λόγια ο ανταγωνισμός στη ζήτηση (βλ Κίνα και Ινδία) ή ο ανταγωνισμός στη διπλωματία των αγωγών ,παρά την εξάπλωση του θεσμικού φιλελευθερισμού ,δημιουργεί φόβους για την τελική ικανότητα πρόσβασης στις πηγές ενέργειας ή ακόμα και το κατά πόσο θα υπάρχουν επαρκή αποθέματα ενέργειας στα εδάφη των προμηθευτών(Kirchner et al,2010).

Όποιος και αν είναι παρόλα αυτά ο βαθμός της έντασης του θεσμικού φιλελευθερισμού , πλέον ο στόχος για όλα τα κράτη μέλη , τους θεσμούς και τις αρχές τις Ενεργειακής Κοινότητας είναι η υλοποίηση και εφαρμογή της ενιαίας ενεργειακής πολιτικής .Μέσα από τις Συνθήκες και γενικότερα τη νομοθεσία της, θέτει ως προαπαιτούμενο , στο περιβάλλον της αλληλεξάρτησης και διασύνδεσης , τη συνεργασία σε όλα τα επίπεδα των δραστηριοτήτων. Αντιλαμβανόμαστε ότι ,μοιραία ο θεσμικός φιλελευθερισμός θα πρέπει να ενταθεί και να εισχωρήσει σε κάθε φάσμα δράσεων είτε άμεσα (νομοθεσία) είτε έμμεσα (McGwan,2008).

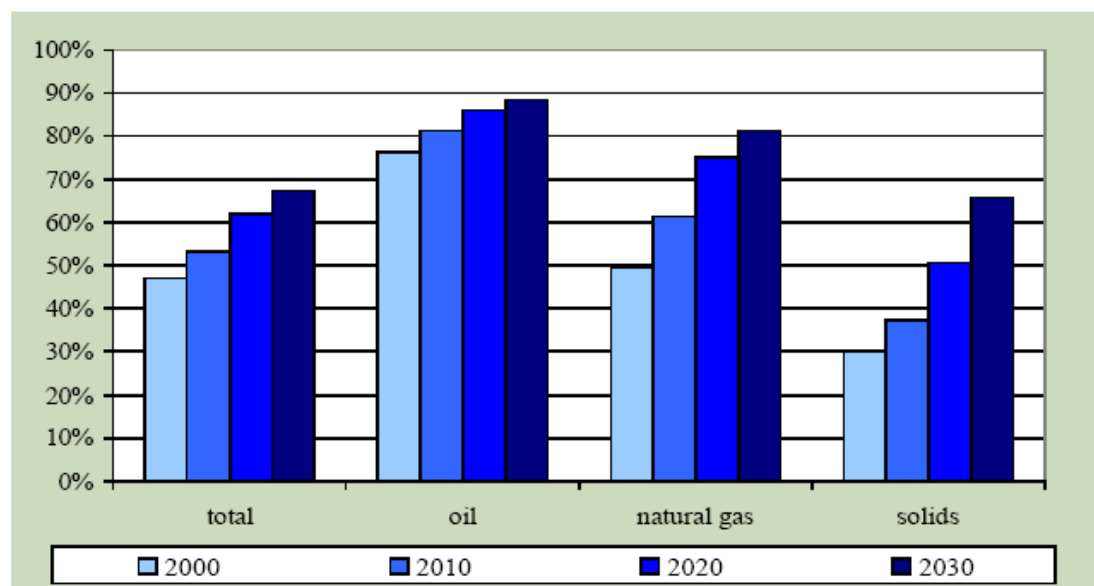
Κεφάλαιο 4

Ενεργειακές Ανάγκες και Δράσεις της Ενεργειακής Κοινότητας για την ικανοποίηση των ενεργειακών αναγκών

4.1 Ενεργειακές ανάγκες της ΕΕ και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης

Είναι αλήθεια ότι έχουν δημιουργηθεί ερωτήματα για το λόγο που γίνεται τόση μεγάλη προσπάθεια στα πλαίσια της ενεργειακής πολιτικής. Η απάντηση είναι πολύ απλή αν δούμε τις ποσοτικοποιημένες ενεργειακές ανάγκες τις ΕΕ και των χωρών μελών της Ενεργειακής Κοινότητας .

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε, τον Μάιο του 2014, την εισήγηση της στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τις ανάγκες της ΕΕ σε ενέργεια και προσδιόρισε έτσι την σημασία της διαφοροποίησης στην ενεργειακή πολιτική. Επιπλέον, επισήμανε ότι η στήριξη σε έναν μόνο τρόπο παραγωγής ενέργειας και σε έναν μόνο προμηθευτή ενέργειας , θα εκθέσει την ΕΕ στην επιρροή του τελευταίου.



Εισαγωγές ενέργειας της ΕΕ

Source: Green Paper, EC (2006)

Ο παραπάνω πίνακας μας δείχνει ποσοτικοποιημένη την αύξηση στην απαιτούμενη ενέργεια για την ΕΕ έως το έτος 2030 και αντιλαμβανόμαστε τους τρεις κυρίαρχους στόχους που έχει η ΕΕ και κατ' επέκταση η Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης οι οποίοι είναι :

Α) Διασφάλιση προμήθειας ενέργειας

Β) Διασφάλιση σωστής λειτουργίας της ενεργειακής αγοράς παράλληλα με τη διασφάλιση επαρκών αποθεμάτων για τη διαχείριση ενεργειακών κρίσεων και

Γ) την προώθηση ανάπτυξης τεχνικών και πολιτικών για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (Scheepers et al, 2006).

Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι επί του παρόντος η ΕΕ παράγει το 47% της ενέργειας που χρειάζεται και εισάγει το 53 % της ενέργειας που καταναλώνει με την ενεργειακή της εξάρτηση από το πετρέλαιο να αγγίζει το 90%, από το αέριο το 66% , από τα στερεά καύσιμα το 40 % ενώ σε μικρότερα ποσοστά εξαρτάται από τις εισαγωγές πυρηνικής ενέργειας. Έως το 2013 το 27% των αναγκών της ΕΕ σε αέριο καλύφθηκε από τη Ρωσία ενώ το μεγαλύτερο μέρος (71%) της εισαγόμενης ποσότητας του Ρωσικού αερίου κατευθύνθηκε στη Γερμανία και την Ιταλία. Όσο αφορά την ηλεκτρική ενέργεια υπάρχουν χώρες όπως η Εσθονία, η Λετονία και η Λιθουανία που εξαρτώνται πλήρως από την εισαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας από πάροχο που δραστηριοποιείται σε τρίτη χώρα .Η Επιτροπή στην ανακοίνωση της, μετέφρασε σε ποσό την ενεργειακή εξάρτηση της ΕΕ ανακοινώνοντας ότι έως το 2013, οι εξωτερικές ενεργειακές δαπάνες της, άγγιξαν το 1 δις ευρώ ημερησίως ενώ τα 300 εκατομμύρια από αυτά ,αφορούν μόνο τις εισαγωγές από τη Ρωσία. Τέλος έθεσε το πλαίσιο της αύξησης της ζήτησης της ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο το οποίο υπολογίζεται σε ποσοστό αύξησης της τάξης του 27%.

Η ζήτηση αυτή της ενέργειας σύμφωνα με έρευνες, μέχρι το 2050, αν όχι μέχρι το 2035, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί χωρίς να αποτελεί ο άνθρακας αναπόσπαστο κομμάτι της ενεργειακής παραγωγής αφενός γιατί οι λοιπές εναλλακτικές μορφές ενέργειας αργούν να δώσουν αποτελέσματα (πυρηνική , ΑΠΕ) και αφετέρου η επεξεργασία του ,μπορεί να δώσει τη καθαρότερη μορφή ενέργειας (αέριο) που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να είναι σύμφωνη με τις παγκόσμιες απαιτήσεις για περιβαλλοντικό έλεγχο και προστασία των κλιματικών αλλαγών. Επιπρόσθετα, βρίσκεται σε αφθονία σε πολλά εδάφη(εκτός των ήδη παραγωγών –χωρών) και έτσι δεν είναι απαραίτητο να προκαλούνται διαμάχες ανάμεσα στα κράτη για την εξόρυξη και την επεξεργασία του (Umbach,2012).

Σε μια παλαιότερη εισήγηση της Επιτροπής επισημάνθηκε ότι το ενεργειακό μίγμα των χωρών, διαφέρει κατά πολύ αν συγκριθεί το ένα με το άλλο και εξαρτάται κάθε φορά από τις γεωγραφικές συνθήκες, την διαθεσιμότητα και προσβασιμότητα στις πηγές ενέργειας καθώς και από τις εσωτερικές εθνικές πολιτικές επιλογές για την ενεργειακή πολιτική. Βέβαια τα τελευταία χρόνια με την ενίσχυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, τα μέλη της κοινότητας κατάφεραν να ισορροπήσουν το ενεργειακό μίγμα τους και να επιτύχουν στο σύνολο τους, την καλύτερη ενεργειακή απόδοση.

Ειδικότερα τώρα μιλώντας για τις ενεργειακές ανάγκες των χωρών της ΝΑ Ευρώπης θα προσθέσουμε εκτός των παραπάνω στοιχείων και την επιτακτική ανάγκη διαφοροποίησης τους, έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση σε απρόσκοπτη ενέργεια για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη τους. Στόχος τους έγινε η ενεργειακή τους ασφάλεια μέσα σε ένα κλίμα οικονομικής κρίσης και πολιτικής ανασφάλειας .Για το λόγο αυτό, ξεκίνησε η αναζήτηση κονδυλίων και ξένων επενδύσεων για τον εκσυγχρονισμό καταρχήν των παλαιότερων δικτύων μεταφοράς που χρησιμοποιούν και έπειτα για οποιαδήποτε άλλη απαραίτητη μεταρρύθμιση για την επίτευξη των στόχων τους για την παραγωγή και εμπορία της ενέργειας που θα παράγουν. Καθιερώθηκε λοιπόν η

ενεργειακή πολιτική τους ως μια θεμελιώδης παράμετρος για την μελλοντική εξέλιξη τους (Γιαμουρίδης, 2011).

4.2) Οι δράσεις της Ενεργειακής Κοινότητας της ΝΑ Ευρώπης για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των μελών της

Έπειτα από πολλά χρόνια παραμέλησης, μέχρι να αναδειχθούν τα θέματα ενέργειας σε θέματα ασφάλειας, η ΕΕ συμπεριλαμβανομένων και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης, που ανήκουν ως μέλη στην Ενεργειακή Κοινότητα, για να αντιμετωπίσει την ραγδαία αύξηση την ενεργειακής ζήτησης, κυρίως για αέριο, ξεκίνησε μια σειρά δράσεων που προωθούν τη δημιουργία μιας φιλελεύθερης ενιαίας εσωτερικής αγοράς (αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας). Παράλληλα οι δράσεις αυτές έθεσαν και συγκεκριμένους στόχους όπως η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά 20 % , η αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ κατά 20 % ακόμα και τη μείωση της χρήσης του άνθρακα (για να μειωθούν οι εκπομπές του) έως και 30 %. Αν επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι εκτιμάται ότι η Ενεργειακή Κοινότητα θα έχει καταφέρει να μειώσει την ενέργεια που χρειάζεται κατά 13 % ενώ σε απόλυτους αριθμούς θα έχει μειώσει τη χρήση του άνθρακα έως και 780 εκ .τόνους ετησίως (Umbach, 2012).

Το ευμετάβλητο ενεργειακό περιβάλλον οδήγησε την Επιτροπή έπειτα από εισήγηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, να προτείνει την αμεσότητα λήψη δράσεων για την εναρμόνιση των δραστηριοτήτων της Ενεργειακής Κοινότητας με το εξωτερικό της περιβάλλον για να καταστεί δυνατή η ενεργειακή ασφάλεια.

Οι δράσεις της Ενεργειακής Κοινότητας αποσκοπούν σε στόχους που απορρέουν από τον κορυφαίο στόχο, την ενεργειακή ασφάλεια και έχουν να κάνουν με την προσπάθεια πλήρους αφομοίωσης του ενεργειακού κεκτημένου από όλα τα μέλη και την ολοκλήρωση εν τέλει της ενιαίας αγοράς ενέργειας.

Σύμφωνα με την έκθεση της Γραμματείας της Ενεργειακής Κοινότητας «Energy Community Work Programme 2014 – 2015» η αφομοίωση του ενεργειακού κεκτημένου έχει προχωρήσει ικανοποιητικά από σχεδόν όλα τα μέλη, οπότε ο ρόλος της Ενεργειακής Κοινότητας είναι πλέον καθαρά συμβουλευτικός και κυρίως για τις χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ. Για παράδειγμα συμβουλεύει τις νομοθετικές αρχές των χωρών, έτσι ώστε οι αποφάσεις που θα λάβουν και οι νομοθετήσεις τους να ακολουθούν το κοινοτικό κεκτημένο. Επίσης η Ενεργειακή Κοινότητα μέσα από τα όργανα της ενημερώνει κάθε ενδιαφερόμενο για κάθε νέα απόφαση που έχει ληφθεί και αλλάζει την υπάρχουσα νομοθεσία, ενώ θα παρουσιάσει περιπτώσεις μη συμμόρφωσης μελών έτσι ώστε να γνωρίζουν όλοι για την πορεία ολοκλήρωσης.

Ειδικότερα στα πλαίσια της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας ,θα προωθεί δράσεις για την ασφάλεια στον εφοδιασμό, συμβουλεύοντας τις άπειρες χώρες της ΝΑ Ευρώπης σε θέματα συνεργασίας , για να μην διακοπεί εξαιτίας τους η μεταφορά ενέργειας στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο ενώ ταυτόχρονα εποπτεύει και την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Παράλληλα προτείνει λύσεις σε περίπτωση διακοπής εφοδιασμού και κυρίως να συμβουλεύει τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης σε θέματα ανάπτυξης και σχεδιασμού των δικτύων μεταφοράς τους.

Στο τομέα του αερίου η δράση δεν διαφοροποιείται πολύ από εκείνη στο τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας μιας και επιβλέπει την εφαρμογή της νομοθεσίας, συμβουλεύει τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης για την δημιουργία μιας φιλελεύθερης αγοράς αερίου και δημιουργεί μια βάση δεδομένων για τις λύσεις που μπορούν να υπάρξουν για να αντιδράσουν οι χώρες σε μια έκτακτη διακοπή του εφοδιασμού με αέριο.

Στο τομέα του πετρελαίου, η Ενεργειακή Κοινότητα είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει την οδηγία 2009/119/ΕΕ για την διατήρηση αποθέματος ασφαλείας έως και 90 ημέρες. Σε αυτό το έργο της ,πάλι συμβουλεύει τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης για την υλοποίηση αυτής της οδηγίας για το λόγο ότι οι εγκαταστάσεις τους και η ενεργειακή πολιτική τους βρίσκονται ακόμα σε αρχικό στάδιο ανάπτυξης.

Τέλος για την εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού η Ενεργειακή Κοινότητα δημοσιεύει κάθε πληροφόρηση που αφορά τα χρηματοδοτικά προγράμματα που τρέχουν για την κατασκευή και το σχεδιασμό των έργων υποδομής, εποπτεύει τη πορεία των ήδη εφαρμοσμένων χρηματοδοτικών προγραμμάτων και παρέχει την αναγκαία πληροφόρηση σε κάθε ενδιαφερόμενο για τα αποτελέσματα των μελετών και των ερευνών που διενεργεί για την μελλοντική εξέλιξη της ενεργειακής πορείας της Ευρώπης.

4.3 Παρουσίαση των δράσεων των κρατών-μελών της ΝΑ Ευρώπης

Η είσοδος των οκτώ χωρών μη μελών της ΕΕ στην Ενεργειακή Κοινότητα είχε ως σκοπό την ενίσχυση της ευάλωτης αυτής περιοχής, η οποία μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα εφοδιασμού για την υπόλοιπη ΕΕ. Το πόσο σημαντική είναι η ενίσχυση αυτή, φαίνεται από το γεγονός ότι τα περισσότερα έργα σε επίπεδο Κοινότητας ,για την εγγύηση της ενεργειακής ασφάλειας , είτε κατασκευάζονται στη περιοχή , είτε προγραμματίζονται να κατασκευαστούν στην περιοχή (πχ Αγωγός διασύνδεσης BG-RS - Νέος αγωγός διασύνδεσης για την υποστήριξη της ασφάλειας του εφοδιασμού της Βουλγαρίας και της Σερβίας)

Επιπλέον είναι πολλοί οι αναλυτές που είδαν τη διαδικασία και τη λειτουργία της Ενεργειακής Κοινότητας ως μέσο του μακροπρόθεσμου στόχου του εξευρωπαϊσμού των χωρών της ΝΑ Ευρώπης. Έτσι τους παρείχαν βοήθεια για την εγκαθίδρυση δημοκρατικών κυβερνήσεων αφού κατέρρευσαν οι προηγούμενες, ενώ στήριξαν και την αναπροσαρμογή των οικονομιών τους, με αποτέλεσμα η ΕΕ να γίνει φιλικός εταίρος των χωρών αυτών για να απλουστευτεί η διαδικασία συνασπισμού τους σε ενεργειακά θέματα(Deitz et al. 2007). Παράλληλα η Κοινότητα προωθεί πολιτικές ενίσχυσης της συμμετοχής τους στα ενεργειακά προγράμματα, υποστηρίζοντας τη προσπάθεια τους να υιοθετήσουν το ενεργειακό κοινοτικό κεκτημένο, αφού δεν έχουν την εμπειρία της εφαρμογής ολόκληρου του κοινοτικού κεκτημένου, ενώ είναι έμπρακτη και η υποστήριξη της προσπάθειας του εκσυγχρονισμού του ενεργειακού τους συστήματος(COM/2014/0330 final)

Αλβανία

Στα πλαίσια της συμμετοχής της στην Ενεργειακή Κοινότητα η Αλβανία έχει υιοθετήσει μια νομοθεσία, συμβατή στο μέτρο του δυνατού, με το ενεργειακό κεκτημένο για την καλύτερη τοποθέτηση στο ενεργειακό χάρτη. Έτσι με τον Νόμο 9121/28/7/2003 υιοθέτησε πρακτικές για την προστασία του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά ενέργειας με ρητή απαγόρευση κάθε προσπάθειας παρεμπόδισης της ελεύθερης λειτουργίας της. Επιπλέον αποδέχτηκε την εξουσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να επιλαμβάνεται σε θέματα ενέργειας για τα οποία η εσωτερική νομοθεσία δεν έχει καταφέρει να σχεδιάσει και να εφαρμόσει επαρκή μέτρα.

Παράλληλα δημιουργεί την εθνική επιτροπή ανταγωνισμού με σαφή στόχο την σωστή διαχείριση και έλεγχο του ανταγωνισμού στην ενεργειακή αγορά, ενώ θεσμοθετεί την δημιουργία της Επιτροπής Ενέργειας, η οποία ουσιαστικά σχεδιάζει και αποφασίζει για την ενεργειακή πολιτική της χώρας. Βοηθητικό όργανο της Επιτροπής ενέργειας είναι η Γραμματεία της, η οποία είναι επιφορτισμένη με τις γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Στα πλαίσια της δραστηριότητας της εντός της Ενεργειακής Κοινότητας, η Αλβανία έχει καταθέσει το Κοινωνικό Σχέδιο Δράσης για θέματα ενέργειας και την Έκθεση για την ενεργειακή ασφάλεια της. Το Κοινωνικό Σχέδιο Δράσης για θέματα ενέργειας, προβλέπει μέτρα: για την προστασία των ευπαθών ενεργειακών καταναλωτών (πχ με μείωση της τιμολόγησης τους), την ενίσχυση της απασχόλησης και της δια βίου μάθησης στο τομέα της ενέργειας μέσα από νομοσχέδια που αφορούν την ίση εργασία και την ίση αμοιβή αυτής της εργασίας.

Η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας στο εσωτερικό της χώρας, προέρχεται από την υδροηλεκτρική σε ποσοστό σχεδόν 100%, η οποία από το 2009 και μετά έχει βελτιωθεί τόσο πολύ, που οι εισαγωγές πλέον της Αλβανίας ανέρχονται μόλις στο 12% (από Κόσσοβο και Ελλάδα) από το 50% που ήταν στις αρχές της δεκαετίας. Στόχος πλέον είναι η κατασκευή νέων σταθμών παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας για την κάλυψη των εσωτερικών αναγκών και για μελλοντική εξαγωγή της πλεονάζουσας ηλεκτρικής ενέργειας. Όσο αφορά στο αέριο, στην Αλβανία είναι σχεδόν ανύπαρκτη η αγορά φυσικού αερίου, με μία μόνο επιχείρηση να δραστηριοποιείται στο τομέα αυτό, ενώ οι πολίτες δεν χρησιμοποιούν σχεδόν καθόλου το φυσικό αέριο στην καθημερινότητα τους (η κυριότερη ενεργειακή ανάγκη, η θέρμανση, καλύπτεται από την ηλεκτρική ενέργεια). Παρόλα αυτά υπάρχει νομοθεσία προστασίας και διοίκησης μιας εν δυνάμει αγοράς φυσικού αερίου, ενώ στα πλαίσια της συμμετοχής της στην Ενεργειακή Κοινότητα, η Αλβανία δεσμεύτηκε το 2008 για τη κατασκευή ενός σταθμού αποθήκευσης υγροποιημένου αερίου στη περιοχή Fieri, αφού εκτιμάται ότι οι δυνατότητες της για υπόγεια αποθήκευση αερίου επαρκούν για να καλύψουν μια έκτακτη κρίση αερίου που θα δημιουργήσει προβλήματα στη τροφοδοσία της Ευρώπης με αέριο.

Όσο αφορά τη παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, δεν έχουμε σαφή απεικόνιση για πρόοδο της χώρας στο τομέα αυτό, υπάρχει όμως μεγάλη κινητικότητα με τις αρχικές προσπάθειες να γίνονται στο τομέα της νομοθεσίας για τη συνεργασία των αρχών της ενέργειας στη χώρα. Στο τομέα αυτό η Αλβανία

βασίζεται εντονότατα στη νομοθεσία και τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εφόσον δεν έχει τη γνώση και την εμπειρία στη χρήση και διαχείριση των ΑΠΕ(Albania Progress Reports,2015).

Τέλος , το Ενεργειακό πλάνο της Αλβανίας για την περίοδο 2010-2018 θέτει εκ νέου τους όρους υπολογισμού της αποτελεσματικότητας της εθνικής ενεργειακής πολιτικής, με το στόχο της μείωσης της κατανάλωσης να αποτελεί το βασικό άξονα των δράσεων της ενεργειακής στρατηγικής της. Εκτιμάται ότι η δυνατότητα μείωσης της ενεργειακής κατανάλωσης ανά τομέα, αγγίζει το 100% και για το σκοπό αυτό προβλέπει τη διάσπαση των χαρτοφυλακίων που αφορούν στην ενέργεια σε διαφορετικούς φορείς για να επέλθει τάχιστα το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Βοσνία Ερζεγοβίνη

Η Βοσνία Ερζεγοβίνη χαρακτηρίζεται, από την αυξημένη συμμετοχή του κράτους στην παραγωγή , διανομή και μεταφορά της ηλεκτρικής ενέργειας. Βασικός παίκτης στον ενεργειακό τομέα είναι η κρατική επιχείρηση Komunanlo παρά το γεγονός ότι η ιδιωτικοποίηση της ενέργειας στη Βοσνία έχει ξεκινήσει από το 2003.

Προτεραιότητα της Βοσνίας Ερζεγοβίνης ,είναι η απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς σύμφωνα και με τις οδηγίες της Ενεργειακής Κοινότητας (Κοινωνικό Σχέδιο Δράσης της Βοσνίας Ερζεγοβίνης) με παράλληλη προσπάθεια διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας που χρησιμοποιεί .Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η προσπάθεια αυτή, είναι οι χαμηλές τιμές στην ενέργεια, γεγονός που δεν κάνει ανταγωνιστική την αγορά ενέργειας και επομένως δεν μπορεί να προσελκύσει επενδυτές αφού δεν προσφέρει κέρδη. Ωστόσο η χώρα μπορεί να αποτελέσει έναν σημαντικό εξαγωγέα ενέργειας, αφού αρκετή από την ποσότητα που παράγει ,εξάγεται σε τρίτες χώρες και η εκμετάλλευση αυτής της δυνατότητας της ,μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένα κέρδη που μπορούν να αξιοποιηθούν στην ευημερία της κοινωνίας των πολιτών της.

Στόχος του κοινωνικού σχεδίου δράσης είναι η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγιεινής στους χώρους εργασίας στο τομέα της ενέργειας, η υποστήριξη των ευάλωτων ενεργειακά κοινωνικών ομάδων και η ενημέρωση των πολιτών για τις νέες τάσεις στην ενεργειακή στρατηγική και κατανάλωση. Επίσης στόχο αποτελεί και ο εκσυγχρονισμός της παραγωγής ενέργειας ,ο οποίος όμως επιβάλλει τη συμμετοχή τρίτων, οργάνων της Ενεργειακής Κοινότητας τα οποία θα αξιολογήσουν σε σύγκριση με τους δείκτες που έχουν θεσπιστεί αν όντως έχει επιτευχθεί ο συγκεκριμένος στόχος.

Σχετικά με την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας, αυτή γίνεται αποκλειστικά με εγχώριες πηγές ενέργειας με τη μεγαλύτερη ποσότητα να προέρχεται από την υδροηλεκτρική σε ποσοστό 88,8% της παραγόμενης ενέργειας. Η αύξηση της ενεργειακής ζήτησης τα επόμενα χρόνια επιβάλλει τη κατασκευή και νέων σταθμών παραγωγής ενέργειας και για το λόγο αυτό έχουν δοθεί ήδη από τις αρμόδιες αρχές 51 άδειες για κατασκευή νέων σταθμών, για νέους διανομείς ενέργειας ,καθώς και για εμπορία της ηλεκτρικής ενέργειας στη δευτερογενή αγορά. Από την παραγόμενη ενέργεια , το 70% καλύπτει τις εσωτερικές ανάγκες , το 27% εξάγεται και περίπου 3% της παραγόμενης ενέργειας παραμένει στο δίκτυο παραγωγής διατηρώντας έτσι

την ισορροπία των ροών ενέργειας στην αγορά. Τα σενάρια που αφορούν τη ζήτηση της ενέργειας για την περίοδο 2014-2023 οδηγούν την κατάρτιση μέτρων και λύσεων που συμβαδίζουν με την νομοθεσία της Ενεργειακής Κοινότητας. Ένα παράδειγμα αποτελεί η ανάλυση των γραμμών διασύνδεσης μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας, στις τρεις περιπτώσεις της αύξησης της ενέργειας, της μείωσης της ενέργειας αλλά και την σταθεροποίηση της στα σημερινά επίπεδα.

Η αγορά αερίου, της Βοσνίας Ερζεγοβίνης, χαρακτηρίζεται από την πλήρη εξάρτηση της από τις εισαγωγές αφού δεν έχει καθόλου δικά της αποθέματα. Εισάγει ολόκληρη την ποσότητα που χρειάζεται από τη Ρωσία μέσω αγωγών που διατρέχουν την Ουκρανία, την Ουγγαρία και τη Σερβία. Επίσης η χρήση του αερίου δεν είναι όσο εκτεταμένη θα μπορούσε να είναι, αφού η θέση των αγωγών κάνει απαγορευτικό το κόστος χρήσης και από άλλες περιοχές από εκείνες που εξυπηρετούν. Ωστόσο η νομοθεσία της χώρας προβλέπει, ανεμπόδιστη ροή ενέργειας σε όσους καταναλωτές την χρησιμοποιούν.

Όσο αφορά το πετρέλαιο και τα παράγωγα προϊόντα του, η εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, προβλέπει τεχνικά θέματα για τη μεταφορά και την εμπορία των υγρών καυσίμων, για τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται, για τη δημιουργία αποθεμάτων ασφαλείας για 90 μέρες, ενώ παράλληλα προωθεί με θέσπιση κινήτρων την επένδυση στην αγορά των υγρών καυσίμων. Η τελευταία αυτή παράμετρος, της επένδυσης, συνδέεται άμεσα με την προσπάθεια διαφοροποίησης της Βοσνίας, αφού πρόκειται για μια χώρα πλήρως εξαρτημένη από τις εισαγωγές υγρών καυσίμων από την Κροατία, την Σλοβενία, την Ιταλία και την Αυστρία.

Στο τομέα των ΑΠΕ, η ηγεσία της Βοσνίας Ερζεγοβίνης, έχει θεσπίσει μια πρώτη νομοθεσία για την σωστή χρήση τους, σύμφωνα πάντα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Έχει τεθεί ο στόχος της χρήσης των βιοκαυσίμων στη παραγωγή ενέργειας σε ποσοστό 20% έως το 2020 αλλά θα επιτευχθεί ευκολότερα, μόνο εάν εφαρμόσει την νομοθεσία αυτή και η πρωτοπόρος δημόσια επιχείρηση ενέργειας, η οποία ακόμα δεν έχει βρει την ευελιξία να ενσωματώσει τις νέες πηγές στην διαδικασία της παραγωγής της. Μέτρα που περιλαμβάνονται στη νομοθεσία αφορούν τις επιπρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις για όσους δεν χρησιμοποιούν τις ΑΠΕ ή ακόμα και επιβολή προστίμων για όσους δεν εφαρμόζουν έστω και ως ένα βαθμό τη νέα νομοθεσία. Η πρώτες προσπάθειες για να χρησιμοποιηθούν οι ΑΠΕ στρέφονται στο τομέα των μεταφορών, τα αποτελέσματα όμως δεν είναι τα αναμενόμενα, αφού δεν γίνεται αξιόλογος έλεγχος ενώ μελλοντικά θα χρειαστούν σίγουρα εισαγωγές βιοκαυσίμων μιας και τα εγχώρια αποθέματα δεν επαρκούν. Για το μέλλον, η Βοσνία έχει υιοθετήσει από το 2012 το σχέδιο Energy Strategy 2030, στο οποίο περιγράφονται οι μελλοντικοί στόχοι σε σχέση με την κατανάλωση της ενέργειας, με τα μέτρα για μείωση της ενεργειακής εξάρτησης, αναλύονται οι παράγοντες που θα ενισχύσουν την ενεργειακή ασφάλεια ενώ προβλέπεται και η θέσπιση θεσμών και οργάνων που θα στηρίξουν αυτό το σχέδιο.

Κόσσοβο

Στα πλαίσια της εναρμόνισης της χώρας με το ενεργειακό κεκτημένο το Κόσσοβο έχει ξεκινήσει μια σειρά προσπαθειών με σκοπό την πλήρη εναρμόνιση του με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Είναι γεγονός, σύμφωνα με τις ενεργειακές αρχές της χώρας, ότι το 97% της παραγωγής της εγχώριας ηλεκτρικής ενέργειας βασίζεται στο λιγνίτη και ότι οι μονάδες παραγωγής, επαρκούν για να καλύψουν τις εσωτερικές ανάγκες. Όμως η παλαιότητα τους, η πλημμελής συντήρησή τους και οι καταστροφές που έχουν υποστεί κατά τη διάρκεια του πολέμου, μειώνουν τη παραγωγικότητά τους σε τέτοιο βαθμό που πρέπει να εισάγονται ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας για να καλυφθούν οι εσωτερικές ανάγκες. Σε όρους ανάπτυξης, η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τις μονάδες του Κοσσόβου δεν ακολουθεί το ρυθμό ανάπτυξης της χώρας με αποτέλεσμα να αποτελεί τροχοπέδη σε όλες τις στρατηγικές που σχεδιάζονται. Παράλληλα, υπάρχουν πολλές απώλειες από το δίκτυο μεταφοράς είτε εμπορικές (δεν πωλείται η ενέργεια που χάνεται κατά τη μεταφορά της, εξαιτίας της κακής ποιότητας των δικτύων μεταφοράς) είτε από τη μη χρήση της στη παραγωγική διαδικασία αφού χάνεται. Μεγάλη απώλεια (κυρίως εμπορική) υπάρχει και από τη παράνομη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας κυρίως στο τομέα της θέρμανσης. Η έλλειψη ρευστότητας τώρα, στην αγορά του Κοσσόβου μαζί με τις παραπάνω μεταβλητές απωλειών, δημιουργούν μια αστάθεια στη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας, ικανή να παρεμποδίσει την περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η μοναδική λύση που αναδύθηκε, έπειτα και από τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής, είναι η φιλελευθεροποίηση της αγοράς ενέργειας, μέσα από την ένταξη των επενδύσεων στο τομέα αυτό και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της. Για το σκοπό αυτό ιδρύθηκαν αντίστοιχα η Επιτροπή Ανταγωνισμού και η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας του Κοσσόβου. Η μεν πρώτη είναι υπεύθυνη για την εύρυθμη λειτουργία του υγιούς ανταγωνισμού στην αγορά ενέργειας με την υποστήριξη του δικαστηρίου για τον ανταγωνισμό ενώ η μεν δεύτερη είναι επιφορτισμένη με την υποχρέωση να δημιουργήσει μια ανοικτή και φιλελεύθερη αγορά ενέργειας η οποία θα λειτουργεί σύμφωνα με τα πρότυπα που έχει θέσει η Ενεργειακή Κοινότητα.

Όσο αφορά το αέριο, είναι μια πραγματικότητα ότι το Κόσσοβο δεν συνδέεται με κανέναν δίκτυο μεταφοράς αερίου, ούτε όμως και παράγει αέριο. Το αέριο δεν υπάρχει πουθενά μέσα στις στρατηγικές διαφοροποίησης της χώρας και για το λόγο αυτό δεν προωθούνται και επενδύσεις στο τομέα αυτό.

Το πετρέλαιο και τα προϊόντα του από την άλλη, καταλαμβάνουν μερίδιο στη αγορά ενέργειας, όχι όμως στα επίπεδα της ηλεκτρικής ενέργειας. Η μεταφορά του στη χώρα γίνεται κατά 80% οδικώς και 20% μέσω σιδηροδρομικής σύνδεσης του με χώρες προμηθευτές. Δεν παράγεται καθόλου πετρέλαιο στο έδαφος του, άρα είναι πλήρως εξαρτημένο από τις εισαγωγές από τρίτες χώρες, ενώ οι κυριότεροι εταίροι του για την μεταφορά πετρελαίου είναι η Ελλάδα σε ποσοστό 20%, η Ιταλία σε ποσοστό 23% και με λιγότερα ποσοστά μεταφοράς η Κροατία, η Σερβία και η Βοσνία Ερζεγοβίνη. Η νομοθεσία που αφορά στο πετρέλαιο, περιλαμβάνει διατάξεις, για τη μεταφορά, τη προμήθεια και την αποθήκευσή του. Σημαντικό άλτο

πρόβλημα, είναι το απόθεμα ασφαλείας που διατηρεί η χώρα και αγγίζει το 5% της κατανάλωσης της , όταν η οδηγία 2009/119/ΕΕ εκτιμά το απόθεμα ασφαλείας σε χρονικό ορίζοντα με ελάχιστη αποδεκτή τιμή τις 90 ημέρες. Ένα ακόμα εμπόδιο, για την ενωσιακή πορεία του Κοσσόβου , είναι το γεγονός ότι εξακολουθεί να επιβάλλει δασμούς στα ενεργειακά προϊόντα που διαπερνούν από τα τελωνεία του, μια διαδικασία που καταργείται ρητά από την ίδια τη Συνθήκη Ίδρυσης της Ενεργειακής Κοινότητας.

Τέλος αναφορικά με τις ΑΠΕ η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας του Κοσσόβου , προσπαθεί να προωθήσει την κατασκευή μονάδων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ σύμφωνα με τα κριτήρια που έχει θέσει η Ενεργειακή Κοινότητα. Παράλληλα γίνεται προσπάθεια να παραβλεφθούν παρελθοντικές πρακτικές που ήθελαν τις επιλεκτικές αναθέσεις έργων σε συγκεκριμένους κατασκευαστές ενώ γίνεται μεγάλη προσπάθεια ενημέρωσης των πολιτών , ώστε να χρησιμοποιούν περισσότερο τις ΑΠΕ. Η τελευταία αυτή πρακτική της ΡΑΕ , να ενημερώσει τους καταναλωτές έδωσε μικρά αλλά σημαντικά αποτελέσματα για μελλοντική χρήση , αφού η έκθεση για την πρόοδο της προώθησης της χρήσης των βιοκαυσίμων στο Κόσσοβο μας δείχνει την αύξηση της χρήσης τους κυρίως λόγω της αύξησης της χρήσης του καυσόξυλου για λόγους θέρμανσης.

Τα σχέδια που έχουν κατατεθεί στη ΡΑΕ Κοσσόβου αφορούν στην παραγωγή ενέργειας από βιοκαύσιμα, την αιολική και την υδροηλεκτρική ενέργεια.

Προς το παρόν όμως βρισκόμαστε ακόμα στο στάδιο αξιολόγησης των προτάσεων. Στο τομέα των επενδύσεων πρέπει να πούμε ότι ως το 2012 οι επενδύσεις κατευθύνθηκαν προς την βελτίωση του δικτύου μεταφοράς, αφού εκτιμάται ότι οι δυνατότητες του εκτός από τις εγχώριες ανάγκες (οι οποίες αυξάνονται κάθε χρόνο λόγω της ανάπτυξης της χώρας) μπορούν να εξυπηρετήσουν και τη ζήτηση εξαγωγών.

Τέλος το ενεργειακό πλάνο για την περίοδο 2013 -2022 το οποίο έχει εγκριθεί και από τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας , έχει θέσει ως στόχο την αύξηση της παραγωγής της ενέργειας , σε προσιτές τιμές καθώς και τη σταθεροποίηση της διανομής της ενέργειας .Για την επίτευξη των στόχων αυτών, έχει σχεδιαστεί η κατασκευή νέων μονάδων παραγωγής και η εγκατάσταση ενός μηχανισμού ελέγχου της ροής της ενέργειας. Ωστόσο στη προσπάθεια αυτή ,πρέπει να συνυπολογιστούν και τα προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν για την επίτευξη των στόχων αυτών και έχουν να κάνουν με την αυξανόμενη ζήτηση της ενέργειας, με την ελάχιστη διαφοροποίηση σε πηγές ενέργειας (δεν επιλέγουν οι καταναλωτές κάποια άλλη μορφή ενέργειας , αφού η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας είναι χαμηλότερη από οποιαδήποτε άλλης) και με την αύξηση των εισαγωγών ενέργειας μιας και το πετρέλαιο χρησιμοποιείται περισσότερο και στις μεταφορές πλέον.

ΠΓΔΜ

Σκοπός της νομοθετικής διαδικασίας της ΠΓΔΜ, είναι η ασφαλής και ανεμπόδιστη προμήθεια ποιοτικής ενέργειας στους καταναλωτές σε λογικές τιμές και κόστη ,η προώθηση της χρήσης των ΑΠΕ , η προστασία του περιβάλλοντος κατά τη

παραγωγική διαδικασία αλλά και την κατανάλωση και τέλος η πλήρης εναρμόνιση της εσωτερικής νομοθεσίας με τη ευρωπαϊκό ενεργειακό κεκτημένο. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας της ΠΓΔΜ είναι επιφορτισμένη με την διοίκηση και τον έλεγχο της λειτουργίας της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς .

Η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας της ΠΓΔΜ, οριοθετείται από μια νομοθεσία που προβλέπει τις διαδικασίες ελέγχου ,για την πιθανότητα υπερτιμολόγησης της ενέργειας (αποτροπή δημιουργίας μονοπωλίων), τους τεχνικούς κανόνες παραγωγής ώστε να καλύπτεται η ζήτηση, δημόσια και οικιακή (πχ σύμφωνα με του ευρωπαϊκούς κανόνες για τη προστασία του περιβάλλοντος) ,τους κανόνες μεταφοράς της (πχ η νομιμότητα των φορέων που μεταφέρουν την ενέργεια) και τα μέτρα αντιμετώπισης μιας πιθανής κρίσης ενεργειακού εφοδιασμού. Η παραπάνω νομοθεσία αποτελεί για τη ΠΓΔΜ το ισχυρότερο εργαλείο για να υλοποιήσουν μια από τις προτεραιότητες τους , να καταφέρουν να μετατρέψουν την εγχώρια αγορά σε μια σύγχρονη ανοικτή αγορά ενέργειας στα πρότυπα των φιλελευθέρων αγορών της Ευρώπης .

Η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας της ΠΓΔΜ, γίνεται κατά 64% από την υδροηλεκτρική ενέργεια και κατά 36% από τη θερμική ενέργεια. Η κατανάλωση όμως αυξάνεται κάθε χρόνο και έχει φτάσει να εισάγει σχεδόν το 30% της ποσότητας που καταναλώνει από τρίτες χώρες. Οι δυνατότητες όμως της χώρας , εκτιμάται ότι είναι δυναμικής φύσης αφού έχει σχεδιαστεί η κατασκευή μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με χρήση και της υδροηλεκτρικής και της θερμικής ενέργειας συνδυαστικά.

Τα αποθέματα αερίου της ΠΓΔΜ, εκτιμάται ότι αρκούν για να καλύψουν τις εσωτερικές ανάγκες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας , αφού μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμο στη διαδικασία αλλά και τις ανάγκες θέρμανσης των καταναλωτών. Ωστόσο η ΠΓΔΜ, εισάγει το αέριο που καταναλώνει από τη Ρωσία μέσα από αγωγούς που διαπερνούν την Ουκρανία , την Ελλάδα και τη Σερβία. Η νομοθεσία που αφορά στην αγορά του αερίου στη ΠΓΔΜ ,ορίζει το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα αποφευχθούν τα μονοπώλια (έλεγχος τιμολογιακής πολιτικής από τη ΡΑΕ ή δημόσιος χαρακτήρας των συναλλαγών) και θα γίνεται με ασφάλεια η μεταφορά και διανομή του αερίου στους καταναλωτές(τεχνικοί όροι).

Ένας, από τους πρωταρχικούς στόχους της ενεργειακής πολιτικής της ΠΓΔΜ, είναι η προώθηση της χρήσης των ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας.

Η νομοθεσία που αφορά τις ΑΠΕ βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο αλλά έχει δοθεί σε αυτήν ο χαρακτήρας μέγιστης σημαντικότητας γιατί θα δρομολογηθεί έτσι θεσμοθετημένα η αναγκαία για τη χώρα διαφοροποίηση. Μέσα από αυτή τη νομοθεσία, προωθείται η χρήση των βιοκαυσίμων, προστατεύεται και ευνοείται ο εφοδιασμός σε βιοκαύσιμα ενώ οριοθετεί και τους τεχνικούς κανόνες που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην κατανάλωση τους. Παράλληλα προωθεί τη χρήση της ηλιακής ενέργειας στη παραγωγή της ηλεκτρικής μέσα από προγράμματα επιδότησης εγκατάστασης φωτοβολταϊκών μονάδων ενώ υπάρχει και σχεδιασμός για κατασκευή ανεμογεννητριών για την παραγωγή «καθαρής» ηλεκτρικής ενέργειας από την αιολική.

Μολδαβία

Η Μολδαβία είναι μια χώρα εξαρτημένη από τις εισαγωγές ενέργειας σε ποσοστό 97% και ο ενεργειακός της τομέας είναι ελάχιστα ανεπτυγμένος. Η υπερβολική αυτή εξάρτηση δημιουργεί μια οικονομία υπέρμετρα ευάλωτη σε κάθε διαταραχή της διεθνούς αλλά και της εθνικής αγοράς ενέργειας. Το Υπουργείο Οικονομικών της Μολδαβίας είναι υπεύθυνο για τον σχεδιασμό της ενεργειακής πολιτικής της χώρας, η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της και η Επιτροπή Ανταγωνισμού εποπτεύει την αγορά της ενέργειας για τη σωστή λειτουργία τους υγιούς ανταγωνισμού.

Στο τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας όλη η προσπάθεια της Μολδαβίας έχει επικεντρωθεί στην ανάπτυξη διπλωματικών σχέσεων με τρίτες χώρες έτσι ώστε να επιτύχει πιο επικερδείς για την ίδια συμφωνίες συνεργασίας, για την εισαγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας που χρειάζεται. Οι διαπραγματεύσεις αφορούν τη διασύνδεση της χώρας με νέα δίκτυα μεταφοράς και την πρόσβαση σε νέες πηγές ενέργειας. Σε γενικές γραμμές δηλαδή, η προσπάθεια για τον ενεργειακό σχεδιασμό της Μολδαβίας αφορά στην επέκταση της διαφοροποίησης της. Από το 2009 και μετά, όταν και έγινε μέλος της Ενεργειακής Κοινότητας, προσπάθησε, και προσπαθεί ακόμα, εντατικά να μεταφέρει την ευρωπαϊκή νομοθεσία στην εθνική της νομοθεσία, υιοθετώντας τις οδηγίες 2008/3/ΕΕ (ουσιαστικά αξιοποίησε σχεδόν ολόκληρο το τρίτο πακέτο ενεργειακής στήριξης στη προσπάθεια αφομοίωσης της ευρωπαϊκής νομοθεσίας) και 2005/89/ΕΚ για την ασφάλεια στον εφοδιασμό της ηλεκτρικής ενέργειας. Με δεδομένη την αύξηση της ζήτησης με ένα ρυθμό της τάξης του 5,4 % ετησίως, για να καλύψει τις ανάγκες της εισάγει ηλεκτρική ενέργεια μέσα από ένα απαρχαιωμένο δίκτυο γραμμών που εξυπηρετούσε τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, το οποίο όμως πλέον μετά τη διάσπαση έχει υποβαθμιστεί αφού έχει πάψει να εξυπηρετεί το πλήθος των καταναλωτών που εξυπηρετούσε.

Για τα επόμενα χρόνια (έως το 2030) προβλέπεται αύξηση στην παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας σε ποσοστό 2,8% από τα σημερινά επίπεδα και η εκτίμηση αυτή οδήγησε στο σχεδιασμό στρατηγικών για την προσέλκυση επενδύσεων που θα αξιοποιηθούν στην κατασκευή νέων μονάδων παραγωγής από ΑΠΕ.

Η αγορά αερίου της Μολδαβίας χαρακτηρίζεται από μια τεράστια οικιακή κατανάλωση σχεδόν στο 65% της ποσότητας που καταναλώνεται, ενώ μόλις το 50% των καταναλωτών ενέργειας είναι συνδεδεμένο με το δίκτυο μεταφοράς του. Δεν υπάρχει ίχνος διαφοροποίησης αφού όλη την ποσότητα την εισάγει και μάλιστα μόνο από την Ρωσία. Παράλληλα δεν έχει καμία δυνατότητα αποθήκευσης της ενέργειας και φυσικά ούτε κάποιον σταθμό επεξεργασίας υδροποιημένου αερίου. Τα μοναδικά βήματα στη νομοθεσία του αερίου είναι, η υιοθέτηση της οδηγίας 2004/67/ΕΕ για την ασφάλεια στη μεταφορά της ενέργειας εν γένει.

Η αγορά πετρελαίου της Μολδαβίας χαρακτηρίζεται από την πολύ μικρή εσωτερική παραγωγή (9% της ποσότητας που καταναλώνει) ενώ εισάγει την απαιτούμενη υπόλοιπη ποσότητα δια μέσου Ελλάδας και Λευκορωσίας, σε ποσοστό 49% από τη Ρωσία, 40% από το Καζακστάν και σε μικρότερες ποσότητες από τη Ρουμανία και τη Λευκορωσία. Επίσης δεν υπάρχει κάποιος αγωγός μεταφοράς που να τη συνδέει με

κάποιο δίκτυο διανομής και καμία πληροφόρηση ως προς τη δυνατότητα της να αποθηκεύει πετρέλαιο.

Η εθνική νομοθεσία για το πετρέλαιο ,προσπαθώντας να επιτύχει κάποιο βαθμό διαφοροποίησης ,έχει ενσωματώσει στις διατάξεις της, την οδηγία 2009/119/ΕΕ για την επίτευξη μέχρι το 2023, του ελαχίστου αποθέματος ασφαλείας (για 90 μέρες).

Τέλος η ήδη ισχύουσα νομοθεσία για το πετρέλαιο προβλέπει κανόνες μόνο για τη τιμολόγηση της ενέργειας και τη μεταχείριση των προμηθευτών.

Η διαδικασία παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, μέσα από τη νομοθεσία της Μολδαβίας(σύμφωνη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία) δίνει κίνητρα στους παραγωγούς όπως η ελευθερία πρόσβασης στο δίκτυο μεταφοράς της ενέργειας χωρίς περιορισμούς και εμπόδια ή προβλέπει μηχανισμούς ελέγχου των τιμών ενέργειας που προέρχεται από ΑΠΕ. Μέχρι στιγμής ένα μικρό ποσοστό παράγεται από την αιολική και την ηλιακή ενέργεια. Γενικότερα στο τομέα των ΑΠΕ η Μολδαβία βρίσκεται σε πολύ αρχικό στάδιο ανάπτυξης του και δεν μπορεί να δώσει σαφή εικόνα ακόμα για τα πιθανά αποτελέσματα της λειτουργίας του.

Τέλος, οι δυνατότητες της Μολδαβίας στον ενεργειακό τομέα περιστρέφονται γύρω από τη γεωγραφική της θέση (ισχυρή μεταβλητή διαφοροποίησης) αφού μπορεί να αποτελέσει ένα σταθερό και ισχυρό ενεργειακό κόμβο στην περιοχή μιας και συνορεύει με Ρουμανία και Ουκρανία, δυο χώρες οι οποίες φιλοξενούν πολλούς αγωγούς μεταφοράς ενέργειας ενώ ήδη διασυνδέεται μέσω αγωγών με Ελλάδα , Βουλγαρία και ΠΓΔΜ.

Μαυροβούνιο

Η εθνική ενεργειακή νομοθεσία του Μαυροβουνίου είναι πλήρως εναρμονισμένη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία αφού έχει υιοθετήσει τις οδηγίες 2005/89/ΕΕ ,2004/67/ΕΕ και 2006/67/ΕΕ για τη ασφάλεια στον εφοδιασμό ενέργεια και για τη διατήρηση των ελάχιστων αποθεμάτων ασφαλείας .Οι στόχοι της ενεργειακής πολιτικής της χώρας έως το 2030, είναι η επίτευξη της ανεμπόδιστης ροής της ενέργειας, η ασφάλεια στη μεταφορά της , ο σεβασμός στη διαδικασία της παραγωγής των περιβαλλοντικών οδηγιών της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και όλα αυτά να λειτουργούν στο πλαίσιο της φιλελεύθερης αγοράς ενέργειας που θα δημιουργήσουν οι εθνικές αρχές. Η ηλεκτρική ενέργεια του Μαυροβουνίου , παράγεται κατά 75% από την υδροηλεκτρική ενώ ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας παράγεται και από την θερμοηλεκτρική. Η νομοθεσία του Μαυροβουνίου, θέτει το νομικό πλαίσιο ανάπτυξης επενδύσεων για τη κατασκευή νέων μονάδων παραγωγής ενέργειας και τη επέκταση των ήδη υπαρχόντων γραμμών μεταφοράς. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το σχέδιο κατασκευής υποθαλάσσιου δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας που θα συνδέει το Μαυροβούνιο με την Ιταλία. Η πολιτική της χώρας για τη επέκταση των γραμμών μεταφοράς της ενέργεια , περιλαμβάνει και τον εκσυγχρονισμό των ήδη υπαρχόντων μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για να παράγουν ενέργεια φιλική προς το περιβάλλον.

Η αγορά πετρελαίου του Μαυροβουνίου είναι πολύ καλά δομημένη και λειτουργεί με πολλούς προμηθευτές οι οποίοι εγγυώνται τον ανταγωνισμό και το φιλελεύθερο

στοιχείο της. Η στοχοθέτηση και η δράση του Μαυροβουνίου, επικεντρώνεται στη προσπάθεια του να αποκτήσει και να αποθηκεύσει το ελάχιστο απόθεμα ασφαλείας που προβλέπει η ευρωπαϊκή νομοθεσία. Μια εφικτή διαδικασία ,αφού οι εγκαταστάσεις του με μικρές αναπροσαρμογές μπορούν να καλύψουν το επίπεδο αποθηκευμένης ποσότητας πετρελαίου που απαιτείται (90 μέρες).Το πρόβλημα στην αγορά πετρελαίου του Μαυροβουνίου , είναι ότι δεν είναι σε κανένα βαθμό διαφοροποιημένο, αφού εισάγει όλη την ποσότητα πετρελαίου που καταναλώνει καθώς δεν υπάρχουν καθόλου εγχώρια αποθέματα.

Όσο αφορά το αέριο , πρέπει να σημειώσουμε ότι δεν υπάρχει ανεπτυγμένη αγορά αερίου στο Μαυροβούνιο και έτσι δεν υπάρχει και δεδομένη κατανάλωση του.Η ανάγκη όμως για διαφοροποίηση οδήγησε την ηγεσία της χώρας να αναπτύξει μια νέα νομοθεσία που προωθεί την δημιουργία αγοράς αερίου στα πρότυπα της ενιαίας αγοράς ενέργειας της Ευρώπης.

Όσο αφορά τις ΑΠΕ , σε γενικές γραμμές, το Μαυροβούνιο έχει υιοθετήσει το σύνολο της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για τη προώθηση της χρήσης τους και το Υπουργείο Οικονομικών της χώρας είναι υπεύθυνο για την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων. Πρακτικές που χρησιμοποιούνται είναι η παροχή κινήτρων στους παραγωγούς να χρησιμοποιούν τις ΑΠΕ ή η εγγύηση κατώτερης τιμής από το ίδιο το Υπουργείο Οικονομικών, μέσα από την επιδότηση μέρους του κόστους παραγωγής.

Σερβία

Το νομικό πλαίσιο της Σερβίας προστατεύει τον ανταγωνισμό στην εγχώρια ενεργειακή αγορά και θέτει τους κανόνες αντίδρασης σε μια ενδεχόμενη κρίση εφοδιασμού. Με την προσχώρηση της στην Ενεργειακή Κοινότητα ανέλαβε την υποχρέωση να υιοθετήσει το ενεργειακό κεκτημένο, και ως εκ τούτου να δημιουργήσει μια ανοικτή και φιλελεύθερη αγορά ενέργεια στα πρότυπα της ευρωπαϊκής πραγματικότητας.

Η νομοθεσία για την ηλεκτρική ενέργεια , ενισχύει την εσωτερική παραγωγή ενέργειας αφού αξιώνει την ικανοποίηση της ζήτησης μόνο από την εγχώρια παραγωγή ,ενώ αν επιτευχθεί πλεόνασμα στη παραγωγή μπορεί να πωληθεί σε τρίτες χώρες. Αν τυχόν προκύψουν ελλείψεις , τότε και μόνο τότε μπορούν να γίνουν εισαγωγές ηλεκτρικής ενέργειας..Οι παραγωγοί είναι κυρίως κρατικές επιχειρήσεις και το δίκτυο διανομής της Σερβίας λειτουργεί σεβόμενο τις οδηγίες για τη προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι έχουν θεσμοθετηθεί όροι και κανόνες για τις τεχνικές προδιαγραφές της συντήρησης των εξοπλισμών και των εγκαταστάσεων παραγωγής και του δικτύου μεταφοράς ενώ παράλληλα τρέχουν επενδυτικά προγράμματα ανάπτυξης τους για την καλύτερη απόδοση τους και την κάλυψη των μελλοντικών και συνεχόμενα αυξανόμενων ενεργειακών αναγκών της .Βέβαια για την κάλυψη των μελλοντικών αναγκών θα πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη και σχεδιασμός για την κατασκευή και νέων μονάδων παραγωγής που θα χρησιμοποιούν ΑΠΕ στη παραγωγική διαδικασία.

Η αγορά αερίου της Σερβίας καλύπτει το 20% της κατανάλωσης της από εσωτερική παραγωγή ενώ το υπόλοιπο ποσοστό το εισάγει από τη Ρωσία , με μια ζήτηση να

αυξομειώνεται ραγδαία ανάλογα με την εποχή. Για το λόγο αυτό , για να επιτευχθεί η ασφάλεια εφοδιασμού οι ενεργειακές αρχές της Σερβίας διέσπασαν και διαμοίρασαν την υποχρέωση της διατήρησης του ελάχιστου αποθέματος ασφαλείας καθώς και την λογική διαχείριση της διανομή του αερίου στις τοπικές αρχές πχ δήμοι και περιφέρειες. Η νομοθεσία που διέπει την αγορά του αερίου προβλέπει παραμέτρους που αφορούν στη τιμολόγηση της ενέργειας , στην φιλελεύθερη λειτουργία της , ενώ καθορίζει και όρους τεχνικής ασφαλείας στη μεταφορά και διανομή της .Όσο αφορά την διαφοροποίηση της , η Σερβία επενδύει ,με τη συμμετοχή στην κατασκευή αγωγών μεταφοράς αερίου ή στις διασυννοριακές κατασκευές ενεργειακής υποδομής που θα συνδέσουν τη χώρα με την Ουκρανία , τη Ρουμανία και το Μαυροβούνιο.

Η αγορά πετρελαίου αφορά κυρίως τις επιχειρησιακές ανάγκες καθώς το δίκτυο αγωγών που υπάρχει εξυπηρετεί μόνο τις βιομηχανικές ζώνες της χώρας. Η εσωτερική παραγωγή, με δεδομένο τη συνεχόμενη αύξηση της ζήτησης, δεν επαρκεί για το σύνολο των αναγκών με αποτέλεσμα να εισάγεται σχεδόν το 55% της ποσότητας που απαιτείται .Η νομοθεσία που έχει θεσπιστεί αφορά στην μεταφορά του πετρελαίου μέσα από ένα λειτουργικό δίκτυο, τις τεχνικές προδιαγραφές του δικτύου και τη διαφοροποίηση της χώρας σε προμηθευτές .

Στο τομέα των ΑΠΕ , η Σερβία υιοθέτησε το στόχο της παραγωγής ενέργειας έως το 2020 από ΑΠΕ σε ποσοστό 27%,ένας στόχος μεγαλύτερος από το 20% που έχει θέσει η Ενεργειακή Κοινότητα για το σύνολο των μελών της. Για το λόγο αυτό καθιερώθηκε η χρήση των ΑΠΕ στην παραγωγή ενέργειας που θα καταναλώνεται στην καθημερινότητα των πολιτών , χωρίς όμως να έχουν επιτευχθεί τα αναμενόμενα αποτελέσματα ,αφού η τελική κατανάλωση των ΑΠΕ μειώθηκε αντί να αυξηθεί μέχρι το τέλος του 2013. Έτσι από το 2014,τρέχουν προγράμματα(το δεύτερο ενεργειακό πακέτο στήριξης της Σερβίας) ανάλυσης και μελέτης της κατανάλωσης ενέργειας ανά τομέα ενώ παράλληλα δρομολογήθηκαν σχέδια κατασκευής μονάδων παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας. Έχει αναπτύξει συνεργασία με χώρες της Ενεργειακής Κοινότητας όπως για παράδειγμα η Γερμανία , που χρηματοδοτεί μέσω ιδιωτικών φορέων, γερμανικών συμφερόντων, τα έργα υδροηλεκτρικής παραγωγής ή και με τρίτες χώρες όπως η Νορβηγία η οποία προμηθεύει τη Σερβία με ανεπτυγμένα λογισμικά παρακολούθησης των ενεργειακών δεδομένων. Τέλος η χρήση της βιομάζας βρίσκεται πολύ ψηλά στην ιεραρχία των στόχων της ενεργειακής πολιτικής για τις ΑΠΕ , με σχέδια που αφορούν την κατασκευή μονάδων παραγωγής ενέργειας από βιομάζα σύμφωνα με τις προδιαγραφές που προστατεύουν το περιβάλλον.

Ουκρανία

Στην Ουκρανία η ενεργειακή πολιτική της χώρας , χαρακτηρίζεται από μονοπωλιακή πολιτική, αφού την ολική διαχείριση του ενεργειακού συστήματος έχει αναλάβει αποκλειστικά η ENERGORYNOK και η ενεργειακή νομοθεσία απαγορεύει την εμπλοκή οποιουδήποτε άλλου ενεργειακού παίκτη. Το Υπουργείο Ενέργειας νομοθετεί και θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές της ενεργειακής πολιτικής (πχ ανάπτυξη δικτύου για την ασφάλεια του εφοδιασμού), η Εθνική Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας εποπτεύει την εφαρμογή των σχεδιασμένων πολιτικών, ενώ η Υπηρεσία

για την Ενεργειακή Επάρκεια και Διατήρηση της Ενέργειας φροντίζει για την ολοκλήρωση της πολιτικής μέσα από δράσεις εκλογίκευσης της χρήσης της ενέργειας

Σχετικά με την αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, δεν υπάρχει καμία υφιστάμενη νομοθεσία με τεχνικούς όρους για την κατασκευή μονάδων παραγωγής ενέργειας και έτσι ακολουθείται η ισχύουσα νομοθεσία για την κατασκευή των κτηρίων εν γένει.

Ταυτόχρονα οι ήδη υφιστάμενες μονάδες παραγωγής καθώς και το υπάρχον δίκτυο μεταφοράς της έχουν φτάσει το προσδόκιμο ζωής τους και απαιτείται πλέον ριζικός εκσυγχρονισμός τους. Για αυτό το λόγο έχει θεσπιστεί νομοθεσία με τεχνικούς όρους για τη συντήρηση τους και την επισκευή τους καθώς και μέτρα αντιμετώπισης μιας έκτακτης διαταραχής του εφοδιασμού. Οι διαταραχές του εφοδιασμού μπορούν μακροχρόνια να αντιμετωπιστούν και από τους μηχανισμούς επένδυσης που έχουν σχεδιαστεί για τη χρηματοδότηση υποδομών παραγωγής ενέργειας.

Το αέριο, χρησιμοποιείται ως καύσιμο σε μονάδες παραγωγής υδροηλεκτρικής και θερμοηλεκτρικής ενέργειας και η νομοθεσία που το αφορά , διευθετεί θέματα σύνδεσης των καταναλωτών με το δίκτυο μεταφοράς ,θέματα τιμολόγησης της ενέργειας, θέματα αποθήκευσης του, ενώ προβλέπει και τους όρους διατήρησης ενός αποθέματος ασφαλείας σε ποσοστό 10% της ενέργειας που καταναλώνεται. Το δίκτυο μεταφοράς αερίου της Ουκρανίας διασυνδέεται με το ευρωπαϊκό ,μέσω Μολδαβίας , Πολωνίας ,Λευκορωσίας , Ρωσίας ,Ρουμανίας , Ουγγαρίας και Σλοβακίας ,μέσα από τις μονοπωλιακές δραστηριότητες της NAFTOGAZ .Η Ουκρανία έχει δικά της αποθέματα αερίου ωστόσο όμως εισάγει αέριο και από τη Ρωσία ,για να καλύψει τις ανάγκες της .Σχεδιασμός υπάρχει και αφορά μόνο το άμεσο μέλλον, με λύσεις για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και τον έλεγχο και προσπάθεια μείωσης της τιμής της ενέργειας ενώ παράλληλα τρέχουν και μελέτες για την καλύτερη πρόβλεψη των αναγκών σε αέριο για τα επόμενα χρόνια .

Η λειτουργία της αγοράς πετρελαίου χαρακτηρίζεται από την ολική εμπορευματοποίηση της ποσότητας που παράγεται στο εσωτερικό της χώρας χωρίς όμως να θέτει σε κίνδυνο το ελάχιστο απόθεμα ασφαλείας των 90 ημερών, όπως το έχει θέσει η ευρωπαϊκή νομοθεσία, ενώ ασκείται και έλεγχος επί των τιμών από τη Ρυθμιστική Αρχή Πυρηνικής Ενέργειας .Και εδώ έχουμε μονοπώλιο από την NAFTOGAZ,η οποία έχει αναλάβει εξολοκλήρου τη διαχείριση του κύκλου της πετρελαιοακής αγοράς.Η Ουκρανία έχει δικά της αποθέματα πετρελαίου , τα οποία όμως χρησιμοποιεί μόλις σε ποσοστό 30% αφού το 70% αυτού του αποθέματος είναι πολύ δύσκολα προσβάσιμο. Οι δικές τις δυνατότητες καλύπτουν μόλις το 15%-18% της κατανάλωσης της και έτσι αναγκαστικά εισάγει πετρέλαιο από Ρωσία και Καζακστάν, με εν δυνάμει συνεργάτες το Αζερμπαϊτζάν και Τουρκμενιστάν. Για το μέλλον ,εκτιμάται ότι η ζήτηση θα αυξηθεί κατά πολύ και έτσι υπάρχει πρόβλεψη από πλευράς Ουκρανικής ηγεσίας ,να χρηματοδοτηθούν έργα υποδομής , παραγωγής και μεταφοράς πετρελαίου. Προς το παρόν το τρέχον χρηματοδοτικό πρόγραμμα που έλαβε η Ουκρανία από την Ενεργειακή Κοινότητα, προωθεί τη κατασκευή αγωγού που θα την συνδέσει με την Ρουμανία.

Παράλληλα η προώθηση της χρήσης των ΑΠΕ, αποτελεί μια πολύ σημαντική παράμετρο για την ενεργειακή πολιτική της Ουκρανίας , αφού σε αυτήν στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό η δυνατότητα διαφοροποίησης της. Η νομοθεσία που έχει θεσπιστεί

δίνει πρωταγωνιστικό ρόλο στην υδροηλεκτρική και θερμοηλεκτρική ενέργεια .Σε αυτό βοήθησε και η υιοθέτηση της οδηγίας 2009/28/ΕΕ η οποία ουσιαστικά επιβάλλει τη χρήση των ΑΠΕ σε όλα τα μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας. Το σχέδιο δράσης της Ουκρανίας για τη περίοδο ως το 2020 προβλέπει δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας καθώς και ευνοϊκή μεταχείριση όσων χρησιμοποιούν τις ΑΠΕ(πχ ευκολία πρόσβασης στο δίκτυο μεταφοράς).Στο σχέδιο αυτό ενεπλάκησαν και οι τοπικές αρχές οι οποίες επιφορτίστηκαν με την υποχρέωση να αυξήσουν την χρήση των ΑΠΕ, σε τοπικό επίπεδο. Η νομοθεσία που θεσπίστηκε για τις ΑΠΕ και ακολουθεί τις αιτιάσεις της οδηγίας 2009/28/ΕΕ , προωθεί τις επενδύσεις στην κατασκευή μονάδων παραγωγής ενέργειας, ενώ ταυτόχρονα παρέχει κίνητρα για τη χρήση τους, όπως για παράδειγμα φορολογικές ελαφρύνσεις για όσους τις χρησιμοποιούν με την προϋπόθεση ότι ακολουθούνται όλες οι διατάξεις που αφορούν το περιβάλλον.

4.4)Ανάλυση των δράσεων

Συνολικά η πραγματικότητα , απέχει αρκετά από το προσδοκώμενο αποτέλεσμα αφού ακόμα δεν έχουν δημιουργηθεί οι απαραίτητες ανταγωνιστικές περιφερειακές αγορές στις χώρες αυτές, γεγονός που υποθάλλει το ενεργειακό πρόβλημα της περιοχής στο θέμα του εφοδιασμού και κατ' επέκταση δημιουργεί εν δυνάμει κινδύνους εφοδιασμού στο σύνολο της Ενεργειακής Κοινότητας.

Σύμφωνα με στοιχεία της ίδιας της Ενεργειακής Κοινότητας ,η Αλβανία και η Σερβία μόνο, αυξάνουν την παραγωγή πετρελαίου ,ενώ η Βοσνία και το Μαυροβούνιο έχουν προγραμματίσει την έναρξη των εργασιών εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων τους μελλοντικά. Όσο αφορά τη παραγωγή και εμπορία των προϊόντων πετρελαίου , σημειώθηκε μια σημαντική μείωση ενώ για τις υποδομές αποθήκευσης ουσιαστικά δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος. Επιπλέον ,μόνο η Σερβία έχει δημιουργήσει το υποχρεωτικό από την οδηγία 2009/28/ΕΕ εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές και το έχει καταθέσει στην Γραμματεία της Ενεργειακής Κοινότητας ενώ η Βοσνία , το Κόσσοβο ,η ΠΓΔΜ, η Μολδαβία και η Ουκρανία έχουν μόλις αρχίσει να καταρτίζουν τα δικά τους σχέδια χωρίς φυσικά καμία από τις συμβαλλόμενες χώρες να έχει επιτύχει κάποιον από τους προβλεπόμενους στόχους. Ωστόσο ένα πολύ ξεχωριστό παράδειγμα προς μίμηση αποτελεί η Αλβανία η οποία παράγει την ηλεκτρική της ενέργεια αποκλειστικά από την υδροηλεκτρική ,χωλαίνει όμως στα δίκτυα παραγωγής και μεταφοράς της.

Σε γενικές γραμμές και οι οκτώ παραπάνω χώρες αγωνίζονται να υιοθετήσουν το ενεργειακό κεκτημένο ,μια υποχρέωση που ανέλαβαν με την υπογραφή της συνθήκης εισόδου τους στην Ενεργειακή Κοινότητα. Έχουν κάνει σημαντικά βήματα προόδου , όμως το αρχικό στάδιο ανάπτυξης τους , επιβάλλει περισσότερη προσπάθεια , τηρουμένων των αναλογιών αφού όλες αυτές οι χώρες ταλανίζονται για χρόνια από πολιτική και οικονομική αστάθεια και τώρα για πρώτη φορά αρχίζουν να λειτουργούν ως μέλη μιας ενιαίας κοινότητας με έντονη αλληλεπίδραση στον ενεργειακό τομέα.

Κεφάλαιο 5

Ενεργειακή Κοινότητα και Συνεργασία

5.1) Δυνατότητες και συνεργασία στην Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης

Η Ενεργειακή Κοινότητα δημιουργήθηκε για να ενισχύσει τη συνεργασία σε θέματα ενέργειας ,μεταξύ των κρατών που συμμετέχουν σε αυτήν αφού αναδύθηκε ως σημαντικότερο εργαλείο για την επίλυση των προβλημάτων που αφορούν στην ενεργειακή ασφάλεια τους. Μπορεί οι ενεργειακές πολιτικές των κρατών να αποτελούν αντικείμενο της εσωτερικής πολιτικής , παρόλα αυτά όμως η ενεργειακή εξάρτηση από εξωτερικούς προμηθευτές αποτελεί κοινό σημείο αναφοράς και η διασφάλιση της αλληλεγγύης των κρατών περνά μέσα από αποφάσεις που πρέπει να λαμβάνονται από κοινού με όμορα κράτη για θέματα ενεργειακού εφοδιασμού. Έτσι προωθούνται δράσεις αλληλοενημέρωσης και δημιουργίας ενός μηχανισμού ροής της πληροφορίας για όλες τις διακρατικές ενεργειακές συμφωνίες (απόφαση 994/2012/ΕΕ). Για να υλοποιηθεί η συνεργασία , επιτρέπεται στα κράτη να συνάπτουν συμφωνίες ανά δύο ή τρία κράτη ή ακόμα και με τρίτα κράτη ,υπό την προϋπόθεση να ακολουθήσουν τη νομοθεσία και να θέσουν στη διάθεση της Ενεργειακής Κοινότητας τους όρους της συμφωνίας με σκοπό την διάχυση της νέας γνώσης σε όλα τα μέλη , γεγονός που θα επιφέρει θετικό αποτέλεσμα και σε κείνα τα κράτη που δεν έχουν καμία διαπραγματευτική εμπειρία (Felzmann,2011).

Συνεργασία ανά τομέα Ενέργειας

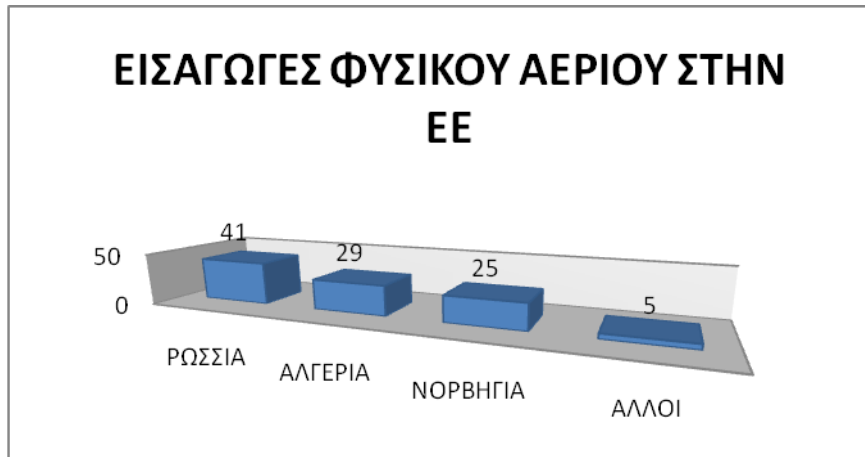
Ηλεκτρική Ενέργεια

Όλες οι χώρες που συμμετέχουν στην Κοινότητα προσπαθούν να συνεισφέρουν τα μέγιστα σε αυτήν. Οι Κανονισμοί για τον μεταξύ τους ανταγωνισμό, καθώς και οι επίσημες διατάξεις για την βοήθεια των χωρών αυτών, στηρίζουν τη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς ενέργειας με δικλείδες ασφαλείας που δεν επιτρέπουν τη δημιουργία μονοπωλίων ενώ στηρίζουν και την ανάπτυξη των οικονομιών κλίμακας(Τρίτη Ενεργειακή Δέσμη ,2009). Δημιουργείται μια ανοιχτή αγορά που διατηρεί χαμηλά τις τιμές της ενέργειας ,περιορίζει τις κρατικές ενισχύσεις για τους παραγωγούς ενέργειας και δίνει πολλά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης μέσα από την εξοικονόμηση πόρων ή ακόμα και από την εκ νέου χρηματοδότηση νέων επενδύσεων απευθείας από την ΕΕ , στα δίκτυα μεταφοράς και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου. Η οδηγία 2009/72/ΕΚ επιχειρεί να ενοποιήσει την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, δημιουργώντας χρηματιστήρια ενέργειας για τη υποστήριξη των διασυνοριακών συναλλαγών και την καλύτερη τιμολόγηση της ενέργειας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένης διασυνοριακής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας είναι Nordpool στην οποία συμμετέχουν Σουηδία, Δανία και Νορβηγία. Επίσης οι διαχειριστές των συστημάτων μεταφοράς ενέργειας, δεν είναι πλέον οι ίδιοι μηχανισμοί που παράγουν την ενέργεια , αποσυνδέθηκε δηλαδή η παραγωγή από τη μεταφορά της ενέργειας ,αφού οι κρατικές επιχειρήσεις ενέργειας,

έγιναν ιδιωτικές και άρα πιο ανταγωνιστικές, γεγονός που λειτουργεί υπέρ της αγοράς(Μυλωνάς Ν,2014).

Φυσικό Αέριο

Όσο αφορά το φυσικό αέριο ,ειδικότερα η Ενεργειακή Κοινότητα με τα επίσημα στοιχεία της μας αποδεικνύει ότι γενικά η ΕΕ χωλαίνει στην παραγωγή του και αναφερόμενη στα 8 κράτη της ΝΑ Ευρώπης επισημαίνει με ποσοτικά στοιχεία ότι όχι μόνο δεν παράγουν αρκετή ποσότητα αερίου αλλά παράλληλα απαιτούν και αρκετά μεγάλες ποσότητες για να μπορέσουν να κινήσουν την οικονομία τους.Αναγκαστικά οι ανάγκες τους όπως και οι ανάγκες ολόκληρης της ΕΕ καλύπτονται με εισαγωγές αερίου κυρίως από της χώρες της Ανατολής με κυριότερο προμηθευτή την Ρωσία.



Παρατηρούμε στο παραπάνω γράφημα ότι από το 80 % της ποσότητας του φυσικού αερίου που εισάγεται στην ΕΕ και στην Ενεργειακή Κοινότητα, η μισή από αυτήν προέρχεται από την Ρωσία, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (25%) προέρχεται από την Νορβηγία.Παρά το σημαντικό ποσοστό που εισάγεται από τη Νορβηγία , αντιλαμβανομαστε ότι δεν είναι αρκετό , ειδικότερα αν αναλογιστούμε ότι οι ανάγκες σε φυσικό αέριο θα αυξηθούν.

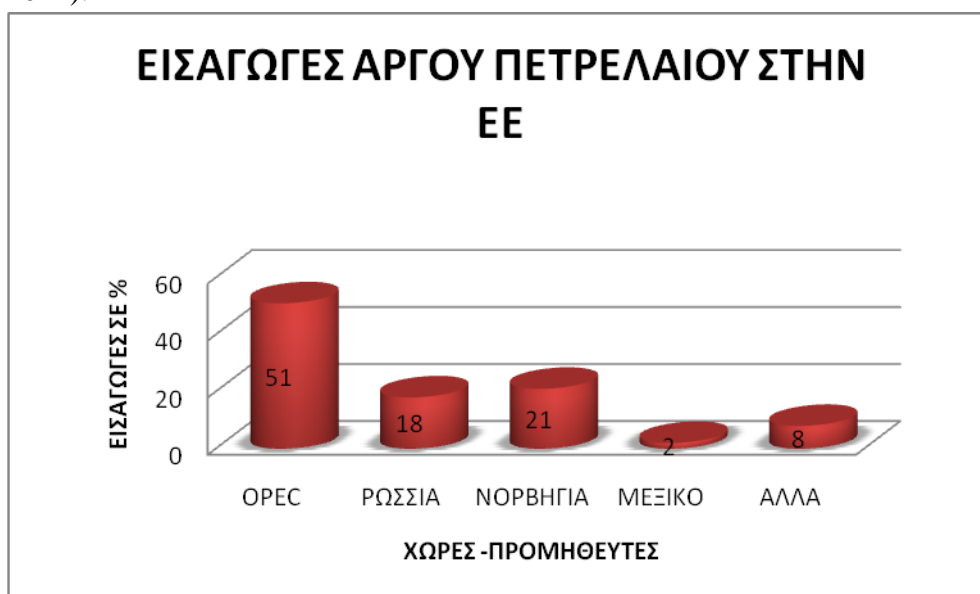
Οι δυνατότητες τώρα που έχουν οι νεοεισερχόμενες χώρες στην ενεργειακή κοινότητα , έχουν να κάνουν με τη γεωγραφική τους θέση , η οποία τους επιτρέπει να αποτελούν σημαντικούς σταθμούς για τις μεταφορές φυσικού αερίου μέσω των αγωγών που διατρέχουν ή προβλέπεται ότι θα διατρέξουν τα εδάφη τους . Με αυτό το δεδομένο η διαπραγματευτική τους ικανότητα είναι αφενός ενισχυμένη λόγω της φυσικής τους θέσης , αυξάνεται δε αφετέρου και με τη συμμετοχή τους σε μια ισχυρή Ενεργειακή Κοινότητα , αφού τα αποτελέσματα της διαπραγμάτευσης τους ουσιαστικά αντικατοπτρίζουν τα συμφέροντα μιας μεγαλύτερης αγοράς ενέργειας με πολλαπλάσιους καταναλωτές (Γιαμουρίδης -Παλαιογιάννης,2011).

Σχετικά με την παραγωγή τώρα του φυσικού αερίου από τις ίδιες τις χώρες θα πρέπει να ολοκληρωθούν οι επιστημονικές έρευνες που θα εγγυηθούν την ύπαρξη των αποθεμάτων, την επάρκεια τους και φυσικά τη δυνατότητα εξόρυξης τους .Θα πρέπει επίσης να περιμένουμε να ολοκληρωθούν και τα ζωτικά έργα κατασκευής των κόμβων μεταφοράς αερίου στις χώρες μη μέλη της ΕΕ , αφού εγχώρια πολιτικά

προβλήματα δεν έχουν ξεπεραστεί ακόμα και δημιουργούν σκοπέλους στην ενεργειακή τους ανάπτυξη. Για το λόγο αυτό προωθούνται (υπό την εποπτεία των ρυθμιστικών οργάνων της Ενεργειακής Κοινότητας) αρχικά , οι συνομιλίες σε περιφερειακό επίπεδο με σκοπό το συντονισμό και τη συνεργασία των εθνικών ΡΑΕ , για να συμφωνήσουν στο διασυνοριακό διαμοιρασμό του κόστους κατασκευής και μέσα από αυτήν την αρχική συμφωνία θα επέλθουν και οι μεταγενέστερες πολιτικές συμφωνίες μεταξύ γειτονικών κρατών.

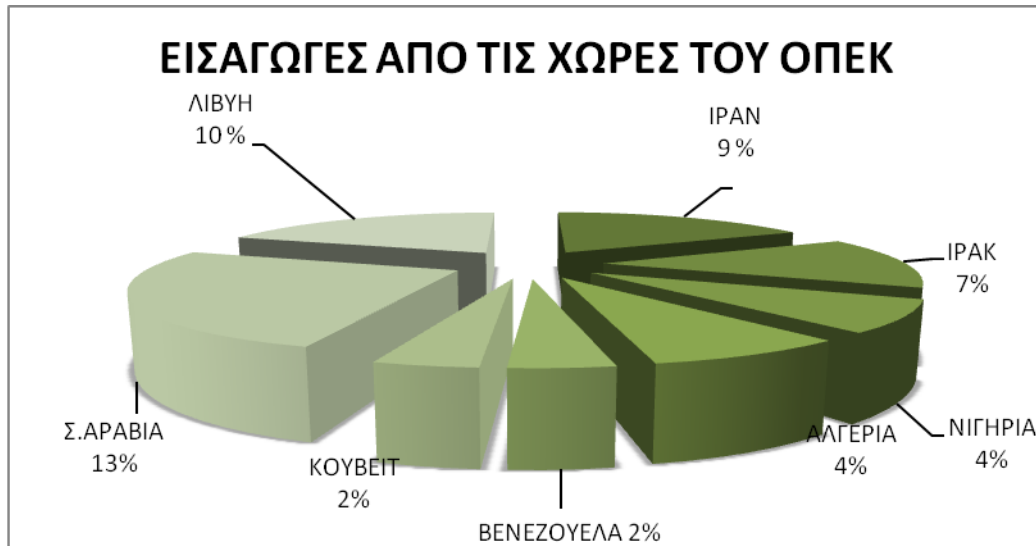
Πετρέλαιο

Όσο αφορά το πετρέλαιο , θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι συμβαλλόμενες χώρες δεν δείχνουν καμία διάθεση να συνεργαστούν και να δημιουργήσουν μια κοινή ενεργειακή πολιτική σε ότι αφορά το πετρέλαιο και τα παραγόμενα είδη του. Ουσιαστικά μιλάμε για μια ανύπαρκτη πολιτική και το κάθε κράτος ορίζει μόνο του το δρόμο που θα ακολουθήσει. Βέβαια εδώ να σημειώσουμε ότι η Ευρώπη πλέον , μετά την κρίση του 1973 όταν βρέθηκε σε πολύ δυσχερή θέση, δεν είναι τόσο εξαρτημένη από τις χώρες της Μέσης Ανατολής, για το λόγο ότι φρόντισαν οι κυβερνήσεις να συνεργαστούν και με παραγωγούς χώρες άλλων περιοχών όπως της Κασπίας για να μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους σε πετρέλαιο (Μούσης 2011).



Στο παραπάνω γράφημα βλέπουμε ότι οι χώρες του OPEC είναι οι κατεξοχήν προμηθευτές πετρελαίου για την ΕΕ –και για όλα τα μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας από το 2005 και μετά-γεγονός που μετατρέπει όλα αυτά τα κράτη στην ενιαία τους μορφή- σε ένα σταθερά «εξαρτημένο πελάτη» τους , αλλά και τις ίδιες τις χώρες του OPEC να δημιουργούν μια σχέση εξάρτησης με την ΕΕ μιας και η τελευταία αποτελεί ένα σίγουρο πελάτη τους ,τον οποίο φυσικά και δεν θέλουν να χάσουν, ιδιαίτερα μετά και τις προβλέψεις ότι οι ανάγκες της ΕΕ θα αυξηθούν στο μέχρι και το 2035 μέσα από τη διευρυνόμενη ενεργειακή πολιτική που θα υλοποιήσει ενιαία για όλα τα μέλη της. Παράλληλα όμως βλέπουμε ότι η ΕΕ φρόντισε να

συνεργαστεί και με άλλες παραγωγούς χώρες πετρελαίου για να αποφύγει την πλήρη εξάρτηση της από τις χώρες του ΟΠΕΚ ενώ συνεργασίες όπως εκείνη με τη Νορβηγία εγγυόνται την ασφάλεια της τροφοδοσίας μιας και η Νορβηγία αποτελεί έναν πολύ σταθερό πολιτικά παίκτη στην παγκόσμια αγορά ενέργειας.



Ενδεικτικά βλέπουμε στο παραπάνω γράφημα ότι τις εισαγωγές της ΕΕ από κάθε χώρα του ΟΠΕΚ που συνεργάζεται και σαφώς μπορούμε να αναγνωρίσουμε ότι δεν συνεργάζεται με μια μόνο από αυτές έτσι ώστε να εγκλωβίζεται στις διαθέσεις των πολιτικών εκπροσώπων της κάθε μιας από αυτές.

Εδώ να σημειώσουμε ότι σε σχέση με το πετρέλαιο, είναι πιο δύσκολο, να χρησιμοποιηθεί αυτή η μορφή ενέργειας ως μέσο επιρροής και εξουσίας της χώρας παραγωγού σε μια χώρα καταναλωτή, αφού η μεταφορά πετρελαίου γίνεται με πολλούς τρόπους και προέρχεται πλέον και από χώρες εκτός ΟΠΕΚ. Ουσιαστικά για να καταστεί το πετρέλαιο, εργαλείο ισχύος, θα πρέπει να γίνεται η διαχείριση του, από ένα πανίσχυρο καρτέλ παραγωγών πετρελαίου που θα μπορεί να επηρεάζει τη παγκόσμια αγορά (Casier, 2011).

Η ενεργειακή Κοινότητα προσπαθεί να δημιουργήσει ένα κλίμα συνεργασίας μεταξύ των χωρών της ΝΑ Ευρώπης αφού οι τελευταίες έχουν αρχίσει να παράγουν πλέον πετρέλαιο έστω και σε μικρές ποσότητες δείχνοντας εμφανώς τις προθέσεις της ΕΕ να εξασφαλίσει την πετρελαϊκή της αυτάρκεια σε όρους εξάρτησης από τις τρίτες χώρες. Παράλληλα έχει δημιουργήσει εκείνο το νομοθετικό πλαίσιο (οδηγία 2009 /119/EC) που ενισχύει όχι μόνο την παραγωγή πετρελαίου αλλά και την εμπορία του καθώς και τους τρόπους σωστής διαχείρισης, χρήσης του και αποθήκευσης του έτσι ώστε να μπορεί μια χώρα σε περίπτωση ανάγκης να χρησιμοποιήσει ποσότητες από τα αποθέματα που διατηρεί. Παράλληλα με αυτή τη νομοθεσία και οι δράσεις της Κοινότητας, για την δημιουργία μηχανισμών αλληλεγγύης/ανάγκης καθώς και έκτακτης προστασίας των υποδομών, δημιουργούν κλίμα της συνεργασίας και της αλληλεγγύης του ενός κράτους με το άλλο, με σκοπό την αλληλοβοήθεια σε περίπτωση ανάγκης ενεργειακού εφοδιασμού.

Ανανεώσιμες πηγές Ενέργειας

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελούν τις σημαντικότερες μεταβλητές στη διαδικασία διαφοροποίησης της ενεργειακής πολιτικής με όλη τη σκέψη της ΕΕ να αλληλεπιδρά έτσι ώστε να βρεθούν εκείνες οι λύσεις που θα κάνουν φθηνότερη την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και θα εγγυηθούν την ασφάλεια στον εφοδιασμό της ΕΕ. Σύμφωνα με την εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η διατήρηση χαμηλού κόστους στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (πχ η αιολική ενέργεια έχει σχεδόν μηδενικό κόστος) θα κρατήσουν χαμηλά και την τιμή της ενέργειας που παράγεται και θα έρθει πιο κοντά ο στόχος του 2020 που θέλει το 20 % της ενέργειας που θα καταναλώνεται να παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Για τον στόχο αυτόν έχει δημιουργηθεί το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο (οδηγία 2009/28/ΕΚ) που κατευθύνει τα συμβαλλόμενα κράτη στη συνεργασία τους, την αποτελεσματική ανταγωνιστικότητα τους και την εξέλιξη της αγοράς αυτής (Umbach, 2012).

Πυρηνική ενέργεια

Στην ΕΕ η πυρηνική ενέργεια παράγει το 13 % της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνεται από τους πολίτες και τη βιομηχανία των κρατών μελών της ΕΕ αλλά και από τα συμβαλλόμενα μέρη της Ενεργειακής Κοινότητας της. Η ΕΕ χρησιμοποιεί την πυρηνική ενέργεια, ως αντίδοτο στην αυξανόμενη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από άνθρακα με στόχο την έως και 10 % μείωση της χρήσης του. Πρόκειται για την παραγωγή ενέργειας με σχετικά σταθερές δαπάνες, με αμελητέα ρύπανση, απελευθερώνει τα κράτη που τη χρησιμοποιούν από την εξάρτησή τους από τα ορυκτά καύσιμα και δημιουργεί επαρκείς ποσότητες διαθέσιμης ενέργειας ενώ απεγκλωβίζεται από την προβληματική της αποθήκευσης και δημιουργίας αποθεμάτων ενέργειας. Όλα αυτά βέβαια τα προτερήματα περνούν μέσα από τις πολιτικές βουλήσεις των ηγεσιών των κρατών να χρησιμοποιούν όντως αυτή τη μορφή ενέργειας, αλλά κυριότερα να τη χρησιμοποιούν για ειρηνικούς σκοπούς (Umbach, 2012).

Για τους λόγους αυτούς έχουν υπογραφεί Συνθήκες (Κυριότερη Συνθήκη εκείνη της Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ 1957) για τα μέτρα ασφάλειας και εφοδιασμού των κρατών με πυρηνικά ορυκτά αλλά επαφίεται στην πολιτική απόφαση κάθε χώρας να αξιοποιήσει ή όχι αυτή τη μορφή ενέργειας σύμφωνα με τον Κανονισμό 300/2007 της Ευρατομ. Γαλλία, Λιθουανία και Σουηδία αποτελούν τις τρεις κυρίαρχες χώρες που παράγουν ενέργεια από τα πυρηνικά εργοστάσια που διαθέτουν ενώ συνολικά η ενεργειακή κοινότητα διαθέτει 143 πυρηνικά εργοστάσια (Μπλέτσα, 2012).

Σημαντικό εμπόδιο αποτελεί η επικινδυνότητα της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας, τόσο για το περιβάλλον όσο και για την εθνική ασφάλεια ενός κράτους. Ειδικότερα μετά και το ατύχημα στο εργοστάσιο της Φουκοσίμα στην Ιαπωνία πολλές από τις Ευρωπαϊκές χώρες όπως για παράδειγμα η Γερμανία ή Ελβετία εκπόνησαν ένα σχεδιασμό κατάπαυσης της χρήσης της πυρηνικής ενέργειας μέχρι το 2022 για να

ενισχύσουν μέσα από μελέτες και έργα υποδομής την ασφαλή λειτουργία των πυρηνικών τους εργοστασίων (Vanderheiden,2011). Αντιλαμβανόμαστε έτσι ,την έντονη αμφισβήτηση και το φόβο που κυριαρχεί για τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς, παρά το γεγονός ότι έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή κανονισμοί ασφάλειας για τη χρήση και παραγωγή της πυρηνικής ενέργειας, με ιδιαίτερα αυστηρούς όρους(Ανακοινωθέν τύπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,2011). Λογικό αποτέλεσμα όλης αυτής της αμφισβήτησης και της ελάχιστης χρήσης της πυρηνικής ενέργειας είναι και η ανυπαρξία της συνεργασίας και των κρατών της Ενεργειακής Κοινότητας πόσο μάλλον δε όταν αναφερόμαστε στα κράτη της ΝΑ Ευρώπης που μόλις πριν λίγα χρόνια ξεκίνησαν την προσπάθεια πολιτικής καταρχήν και έπειτα οικονομικής σταθεροποίησης τους.

5.2)Δυσκολίες και προβληματισμοί στη συνεργασία των μελών της κοινότητας για τη υλοποίηση των σκεδιασμένων πολιτικών.

Μια τόσο ευρεία πολιτική είναι σίγουρο ότι συναντά πολλά προβλήματα που μπορεί να απαιτούν πολύ χρόνο για να επιλυθούν .Εκτός της συνθετότητας και της πολυπλοκότητας των τεχνικών και διαδικαστικών όρων της συνεργασίας (πολύπλοκα έργα και κατασκευές , μακροχρόνιες μελέτες κτλ) ,δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πρέπει να συντονιστούν πολλές χώρες μεταξύ τους με διαφορετικά νομοθετικά πλαίσια , συμφέροντα και πολιτικές.Πόσο μάλλον όταν αναφερόμαστε σε χώρες τις ΝΑ Ευρώπης οι οποίες πρέπει από το πουθενά να υιοθετήσουν μια βασική νομοθεσία ήδη κεκτημένη στις λοιπές χώρες που ανήκουν στην ΕΕ , να αναμορφώσουν τις πολιτικές τους εν γένει ,μέσα σε ένα κλίμα οικονομικής ,πολιτικής και ενδεχόμενα και κοινωνικής δυσπραγίας και παράλληλα να προσπαθούν να καθιερώσουν τη θέση τους στο διεθνές πολιτικό και γεωστρατηγικό γίγνεσθαι. Πιο ειδικά συναντάμε προβλήματα διαφορετικής φορολόγησης μεταξύ των συμβαλλομένων κρατών , μέτρα προστατευτισμού σε ορισμένα κράτη υπέρ των επιχειρήσεων ενέργειας ,οικονομικές συνθήκες πολύ κακές για την προώθηση οποιασδήποτε προσπάθειας συνεργασίας και ανάπτυξης ,αφού η είσοδος του Ευρώ και οι μεταρρυθμίσεις που αναγκάστηκαν τα κράτη να κάνουν, οδήγησαν στην μετατροπή των ιδιωτικών εταιριών ενέργειας σε κρατικές με αποτέλεσμα να υποβαθμιστεί ο χαρακτήρας της ενιαίας ελεύθερης αγοράς ενέργειας στην οποία στοχεύει η ενεργειακή κοινότητα.

Οι αρχές της Κοινότητας δέχονται σφοδρή κριτική γιατί δεν μπορούν ακόμα να εφαρμόσουν ομαλά, τη νομοθεσία στις χώρες μη μέλη της ΕΕ με αποτέλεσμα οι τελευταίες να μην μπορούν να ενσωματωθούν πλήρως στην ενιαία αγορά της ΕΕ, αφού δεν έχουν ακόμα την εμπειρία της παρουσίας τους σε μια κοινότητα με κοινούς σκοπούς και στόχους. Βέβαια ο διακαής πόθος των χωρών αυτών να υιοθετήσουν το ενεργειακό κεκτημένο μας δείχνει την αποφασιστικότητα τους να γίνουν ουσιαστικά μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας και να ακολουθήσουν μια νέα πορεία στις διεθνείς τους σχέσεις. Από την απέναντι πλευρά όμως , η κίνηση της εισόδου αυτών των χωρών με τα όσα εσωτερικά ποικιλόμορφα προβλήματα τους , θεωρείται ότι αποτελεί καθαρά μια νεοαποικιακή πρακτική που καλύπτεται με το μανδύα του

εξευρωπαϊσμού των ανεξάρτητων πλέον κρατών της ΝΑ Ευρώπης, με στόχο τη μεταγενέστερη τελικά είσοδο τους και την ΕΕ(Bosse,2011)

Η ιδέα τώρα ότι η κοινή ενεργειακή πολιτική , βασίζεται στην αλληλεγγύη και την ενότητα των κρατών, αποκτά άλλη προοπτική όταν εμπλέκονται οι γεωπολιτικές αιτιάσεις των διαφόρων κρατών μελών , οι οποίες βασιζόμενες στις εσωτερικές τους πολιτικές αποφάσεις , μπορεί να αναδιαμορφώσουν τις σχεδιασμένες πρακτικές(πχ διαδρομή και κατασκευή κάποιου αγωγού) αν είναι εμφανές ότι τα «κέρδη» της χώρας μπορούν να είναι μεγαλύτερα σε σχέση με αυτά που έχουν προϋπολογιστεί (Felzmann,2011).

Ταυτόχρονα, σύμφωνα και με έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Ευρωβαρόμετρο,2011),η συνεργασία των κρατών εξαρτάται και από τις προτεραιότητες που θέτουν τα κράτη για τον εαυτό τους είτε αφορούν στόχους εσωτερικής πολιτικής είτε εξωτερικής πολιτικής.Υπάρχουν χώρες που προήλθαν από τη διάσπαση της Σ. Ένωσης και ανεξάρτητες και αυτοκέφαλες πια ,συμμετέχουν στην Ενεργειακή Κοινότητα χρησιμοποιώντας την, ως ένα αποκούμπι τους ,για να εξυμενίσουν το φόβο, που εξακολουθούν να έχουν ότι βρίσκονται σε εξαιρετικό κίνδυνο σε σχέση με την εδαφική τους ακεραιότητα, εξαιτίας της γειτονίας τους με τη Ρωσία. Αυτές οι χώρες ,όπως είναι λογικό δίνουν άμεση προτεραιότητα στη στρατιωτική τους θωράκιση και έπειτα σε άλλα θέματα , με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζουν ή να εφαρμόζουν πλημμελώς την ενεργειακή νομοθεσία που τις θέλει να συνεργάζονται με τις λοιπές χώρες(Casier,2011).

Γίνεται άμεσα αντιληπτό ότι οι κυριότερες δυσκολίες στην συνεργασία των κρατών για τα ενεργειακά θέματα , ακολουθεί τις μεταβλητές που οριοθετούν τη διακρατική συνεργασία εν γένει και πλέον ένα βασικό μέλημα της Ενεργειακής Κοινότητας είναι η υποστήριξη και διαχείριση των γεωπολιτικών διαφωνιών μεταξύ των κρατών. Δεν είναι δηλαδή ,ακόμα ξεκάθαρο ότι τα κράτη μέλη καταρτίζουν τις εθνικές ενεργειακές τους πολιτικές με γνώμονα το κοινό ενεργειακό συμφέρον όπως το περιγράφει η Συνθήκη της Ενεργειακής Κοινότητας και ολόκληρη η ενεργειακή νομοθεσία (Bosse et al,2011).

Πέρα από τις γεωπολιτικές διαφωνίες , η διάσπαση της ενεργειακής κοινής πολιτικής προέρχεται και από μονομερείς πράξεις που ενισχύουν το επιχείρημα που θεωρεί ότι η Ενεργειακή Κοινότητα καλύπτει ουσιαστικά τις ανάγκες των μεγάλων και ισχυρών χωρών μελών. Ενεργειακές πολιτικές ,όπως εκείνη της Γερμανίας , να συνάψει ξεχωριστή συμφωνία με τη Ρωσία για ένα αγωγό που συνδέει απ 'ευθείας τη Γερμανία με τις πηγές αερίου (κυρίως) και πετρελαίου της Ρωσίας , χωρίς καμία εμπλοκή από καμία άλλη χώρα(βλ ενδιάμεση χώρα Πολωνία) αποτελεί ένα χαρακτηριστικότατο παράδειγμα διάσπασης της κοινής ενεργειακής πολιτικής. Κι όλα αυτά γιατί η Γερμανία είναι μια πολύ ισχυρή χώρα ,με πανίσχυρη οικονομία και οι βλέψεις για τη διατήρηση και περαιτέρω ενίσχυσης της θέσης της, επιβάλλει αφενός να απεξαρτηθεί από τις ενεργειακές ανάγκες των άλλων κρατών, αλλά αφετέρου περιορίζονται από την «κακή» γεωγραφική της θέση. Αυτή η πρακτική της Γερμανίας εκτός από τον εθνικό χαρακτήρα που λαμβάνει έρχεται και σε αντίθεση με την νομοθετημένη προσπάθεια της Ενεργειακής Κοινότητας να σπάσει το κατεστημένο μονοπώλιο της Ρωσίας. Βέβαια θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η

Γερμανία δεν λειτουργεί παράτυπα αφού υπάρχει εισήγηση της Επιτροπής (COM/15/2014 final) η οποία επιτρέπει σε κάθε χώρα να ενεργεί και να αποφασίζει σε εθνικό επίπεδο για θέματα που αφορούν την ενεργειακή της ασφάλεια αρκεί να σέβεται και να εναρμονίζεται με την περιβαλλοντική νομοθεσία και τους όρους της ενιαίας αγοράς (Dhaka,2009).

Άλλος λόγος κακής συνεργασίας μεταξύ των χωρών μελών, είναι η αδυναμία των εσωτερικών θεσμών να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά με τις γειτονικές χώρες, αφού υπάρχει η πιθανότητα, χώρες προικισμένες με αποθέματα ενέργειας ή χώρες με καίρια γεωγραφική θέση, να ταλανίζονται από προβλήματα εσωτερικής διαπλοκής και διαφθοράς. Κι αυτό γιατί «χαρίσματα», όπως τα δύο που προαναφέρθηκαν, δίνουν οικονομική και διαπραγματευτική ισχύ στις κυβερνήσεις των χωρών αυτών, χωρίς να είναι σίγουρο ότι θα είναι σε θέση οι τελευταίες να την διαχειριστούν αποτελεσματικά. Είναι πολύ πιθανό σε αυτές τις χώρες, τα ιδιωτικά συμφέροντα να εμπλέκονται με τα πολιτικά και οι αποφάσεις που λαμβάνονται να μην είναι προς όφελος της κοινωνίας που ζει εντός των συνόρων της και κατ' επέκταση και της κοινωνίας που ζει στο συνολικό έδαφος της Ενεργειακής Κοινότητας (Vanderheiden,2011).

Οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης που δεν ανήκουν στην ΕΕ, είναι εξαιρετικά άπειρες σε σχέσεις διπλωματίας με άλλες χώρες και ιδίως λόγω της θέσης τους, άπειρες στη διπλωματία των αγωγών. Αυτό το γεγονός τις καθιστά αρκετά ασταθείς, σε ό,τι αφορά τη τήρηση των συμφωνηθέντων όρων και φυσικό επακόλουθο είναι η συνεργασία με αυτές τις χώρες να μην είναι αξιόπιστη στο μέγιστο βαθμό (Stulberg,2012).

5.3 Συνολικές πολιτικές της Ενεργειακής Κοινότητας στη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης

Είναι εμφανές ότι οι δυσκολίες συνεργασίας μέσα στην Ενεργειακή Κοινότητα, μπορούν να δημιουργήσουν κραδασμούς στη συνολική ενεργειακή πολιτική της. Για το λόγο αυτό, εφαρμόζονται συνολικές πολιτικές, με στόχο να μειωθεί το δυνατό περισσότερο, ο ενεργειακός ανταγωνισμός των κρατών μελών και να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατό η αποτελεσματική συνεργασία τους.

Στο σημείο αυτό, θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει, ότι έχει δοθεί ιδιαίτερη σημασία και προσοχή στη δράση των χωρών της ΝΑ Ευρώπης, αφού μια ενδεχόμενη αποτυχημένη ενεργειακή πολιτική τους ή η λάθος διαχείριση ενός κρίσιμου ενεργειακού γεγονότος μπορεί με πολύ μεγάλη πιθανότητα να δημιουργήσει προβλήματα στην ενεργειακή αλυσίδα της Ευρώπης. Οι συλλογικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην περιοχή, κατευθύνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σε όρους στρατηγικού σχεδιασμού, ενώ η εκτέλεση των σχεδιασμών γίνεται από την Επιτροπή.

Έτσι η τελευταία, προωθεί τη δημιουργία μηχανισμών αλληλεγγύης η οποία αφορά κυρίως τα κράτη της ΝΑ Ευρώπης που είναι ευάλωτα σε διαταραχές του ενεργειακού εφοδιασμού τους. Θέτει ένα κανονιστικό πλαίσιο, που δίνει την δυνατότητα χρήσης από την πλευρά των ευάλωτων χωρών, ενός μέρους του αποθέματος ενέργειας μιας γειτονικής χώρας, για την αντιμετώπιση μιας έκτακτης ανάγκης εφοδιασμού τους,

μέχρις ότου επανέλθει η ροή του στα κανονικά της επίπεδα (Schmidt-Felzmann,2011). Εκτός όμως, από τους μηχανισμούς αλληλεγγύης, μελετάται και η δυνατότητα δημιουργίας ενός συγκεντρωτικού ελάχιστου ενεργειακού αποθέματος, για την περιοχή της ΝΑ Ευρώπης, το οποίο θα μπορούσε να καλύψει μια έκτακτη ανάγκη, ενώ παράλληλα τρέχουν μελέτες και για την αποτελεσματική πρόβλεψη μιας διαταραχής στον εφοδιασμό τους

Μια από τις προτεραιότητες, στις πολιτικές της Ενεργειακής Κοινότητας για τη ΝΑ Ευρώπη, αποτελεί επίσης και ο έλεγχος των δράσεων των χωρών μελών της περιοχής, σε ότι αφορά τη συμμετοχή τους στη διασφάλιση της μεταφοράς της ενέργειας .Κι αυτό γιατί η πλειονότητα των έργων υποδομής που σχεδιάστηκαν για να στηρίξουν την ενεργειακή ασφάλεια στο σύνολο της Ενεργειακής Κοινότητας, υλοποιούνται κατά κύριο λόγο στην Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι στη περιοχή υλοποιούνται έργα που το κόστος τους, αγγίζει τα 17 δις ευρώ τα οποία αναμένεται να ολοκληρωθούν έως το 2017.Ο σχεδιασμός αφορά κυρίως μεγάλης κλίμακας αναπτυξιακά έργα μεταφοράς αερίου, τα οποία όμως συμπληρώνονται από έργα μικρότερης κλίμακας, πχ κατασκευή σταθμών φυσικού αερίου(COM/330/Final,2014).

Κλείνοντας την ενότητα αυτή θα πρέπει να σημειώσουμε, ότι οι αρχές της Ενεργειακής Κοινότητας, θέλουν την άμεση και αποτελεσματική συμμετοχή των χωρών της ΝΑ Ευρώπης στις συλλογικά σχεδιασμένες στρατηγικές. Η συμμετοχή όμως αυτή που θα κριθεί από την αποτελεσματικότητα των εθνικών ενεργειακών πολιτικών. Κι αυτό γιατί θα γίνει αντιληπτό το κατά πόσο οι χώρες αυτές έχουν τη δυνατότητα και τη πρόθεση να συμμετέχουν σε μια συλλογική προσπάθεια, αφού οι εθνικές πολιτικές θα εκτιμηθούν εκ του αποτελέσματος που θα φέρουν στα πλαίσια της αλληλεπίδρασης με τις υπόλοιπες χώρες μέλη της Ενεργειακής Κοινότητας.

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός αντιληπτό από όλους ότι η ενέργεια αποτελεί πλέον ένα κομβικό στοιχείο για τη διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων μεταξύ των κρατών. Διαμορφώνει εξωτερικές συμπεριφορές άλλοτε επιθετικές κι άλλοτε φιλικές μέσα σε ένα περιβάλλον αλληλεξάρτησης και διασύνδεσης. Στο κλίμα αυτό δημιουργήθηκε η Ενεργειακή Κοινότητα της ΝΑ Ευρώπης με τη συμπερίληψη και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης οι οποίες μέχρι σήμερα δείχνουν διάθεση συνεργασίας, αφενός λόγω της θέλησης τους για ανάπτυξη σε όλους τους τομείς και αφετέρου λόγω της προσπάθειας τους να εγκαθιδρύσουν για τους εαυτούς τους μια ξεχωριστή όσο το δυνατόν γεωστρατηγική θέση.Η ΕΕ έχει αναγάγει τα ζητήματα της ενέργειας σε ζητήματα «κοινού ενδιαφέροντος» δείχνοντας έτσι την πεποίθηση της και την αποφασιστικότητα της να φέρει αποτελέσματα στο τομέα αυτό. Στη πράξη, ο χαρακτηρισμός «κοινού ενδιαφέροντος» έχει τη δυνατότητα να κινητοποιήσει μεγάλα χρηματικά ποσά με τη μορφή επιδότησης ή επιχορήγησης σε οποιοδήποτε συμβαλλόμενο κράτος έχει δημιουργήσει ένα ενεργειακό πλάνο που μπορεί να διαφοροποιήσει την ενεργειακή πολιτική της ΕΕ. Αυτά τα κονδύλια παραμένουν στη διάθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία μπορεί να τα χρησιμοποιήσει με

οποιαδήποτε μορφή. Έχουν δημιουργηθεί χρηματοδοτικά ταμεία για τους σκοπούς αυτούς ώστε να ασκείται και έλεγχος στις χρηματοδοτήσεις. Παρόλαυτα όμως, δεν αρκεί η παρέμβαση της ΕΕ με τους θεσμούς και τις Συνθήκες της. Αυτό που έγινε αντιληπτό από την παραπάνω μελέτη, είναι το γεγονός ότι η ενεργειακή πολιτική και μεταρρύθμιση για κάθε χώρα εξαρτάται από τις εθνικές πολιτικές αποφάσεις κάθε κράτους. Αυτό σημαίνει ότι οι εκάστοτε κυβερνήσεις πρέπει να έχουν το πολιτικό σθένος να αντιδράσουν στα εσωτερικά συμφέροντα των εταιριών ή να βρουν τρόπους να τα μετριάσουν ή ακόμα και να τα συγκεράσουν με εκείνα του συνόλου των μελών της Ενεργειακής Κοινότητας. Πρόκειται για μια δύσκολη αποστολή ειδικά για τις οκτώ χώρες της ΝΑ Ευρώπης αφού πριν κάποια χρόνια απεγκλωβίστηκαν από τις αναποτελεσματικές κυβερνήσεις τους και άρχισαν την προσπάθεια της εξωστρεφούς τους ανάπτυξης τους. Το ζήτημα είναι σε ποιο βαθμό η ΕΕ μπορεί να επιτύχει τον εξευρωπαϊσμό αυτών των χωρών, μέσα από την Ενεργειακή Κοινότητα και παράλληλα σε ποιο βαθμό αυτές οι χώρες θέλουν να εξευρωπαϊστούν.

Τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας, τα πρώτα δέκα χρόνια λειτουργίας της Ενεργειακής Κοινότητας, έχουν μικτό πρόσημο καθώς έχουν μεν επιτευχθεί ως ένα βαθμό οι προσδοκώμενοι στόχοι, δεν έχουμε όμως φτάσει στη καθολική σύγκλιση στον ενεργειακό τομέα. Οι χώρες της ΝΑ Ευρώπης κάνουν την προσπάθεια τους με τη βοήθεια των οργάνων της Ενεργειακής Κοινότητας, έχουν όμως πολλά βήματα ακόμα να κάνουν. Οι χώρες ήδη μέλη της ΕΕ, με εμπειρία στη εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου, εξακολουθούν να λαμβάνουν αποφάσεις σε εθνικό επίπεδο για την ενεργειακή τους ασφάλεια με γνώμονα το εθνικό τους συμφέρον και όχι το συλλογικό. Σε αυτό συντελεί και η απόσταση των οικονομιών της Βόρειας Ευρώπης εν σχέση με τις οικονομίες των χωρών της Νότιας Ευρώπης. Οι οικονομίες της Βόρειας Ευρώπης είναι σαφώς πιο σταθερές και ανεπτυγμένες από εκείνες της νότιας Ευρώπης με αποτέλεσμα οι χρηματοδοτήσεις των κρατών να διανέμονται διαφορετικά ανά τομέα στην εκάστοτε χώρα.

Τέλος η έλλειψη πληροφόρησης και ενημέρωσης των πολιτών για τις δράσεις στον ενεργειακό τομέα, οδηγεί στην έλλειψη του ενδιαφέροντος από μέρους τους να αναδιαμορφώσουν την ενεργειακή τους συμπεριφορά. Αντεπιχείρημα στην υπόθεση αυτή αποτελεί η δημοσιότητα που χαρακτηρίζει τις προσπάθειες της ενεργειακής Κοινότητας, αλλά κρίνοντας από τα αποτελέσματα της ενημέρωσης, δεν είναι αρκετή αυτή η συνθήκη.

Συμπερασματικά, μπορούμε να σημειώσουμε ότι η Ενεργειακή Κοινότητα έγινε για να έχει θετικά αποτελέσματα, αλλά χρειάζεται χρόνος και θέληση από όλους τους εμπλεκόμενους να συγκλίνουν και να επιτύχουν τους επιμέρους στόχους και συγκεντρωτικά τους μακροπρόθεσμους στόχους της Κοινότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Συγγράμματα

- Κουσκουβέλης Ηλίας «Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις» Αθήνα , Εκδόσεις Ποιότητα,Στ έκδοση , 2010
- Carr Edward Hallet «Η εικοσαετής κρίση 1919-1939» «Εισαγωγή στη μελέτη των Διεθνών Σχέσεων», Αθήνα, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑ , 2000. Γ έκδοση Στροϊκού Ηράκλεια μετάφραση , Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος επιμέλεια
- Haghighi Sanam S, «Energy Security: The External Legal Relations of the European Union» Portland , Hurt Publishing , 2007
- Jackson Robert - Sorensen Georg, « Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων-Η σύγχρονη συζήτηση» Αθήνα ,Εκδόσεις : Gutenberg, 2006
Χαράλμπος Κωνσταντινίδης μετάφραση, Παναγιώτης Τσάκωνας , επιμέλεια
- Keohane Robert O. and Nye Joseph S, Power and Interdependence . Longman ,2001
- Waltz Kenneth «Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής» Αθήνα: Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ .2011
Κολιόπουλος Κωνσταντίνος μετάφραση ,Εκδόσεις Ποιότητα ,Αθήνα ,2011
Πλατιάς Αθανάσιος Εισαγωγή στην ελληνική έκδοση ,Αθήνα ,2011

Περιοδικές εκδόσεις

- Γιαμουρίδης Αναστάσιος ,Παλαιογιάννης Σπύρος, «Security of Gas supply in South Eastern Europe .Potential Contribution of plant pipelines ,LNG and Storage.»
Journal of Oxford Institute for Energy Studies , Ιούλιος ,2011
(πρόσβαση 28 Μαρτίου , 2014)
- Γρηγοριάδης Ιωάννης, «Ευρωπαϊκή Ενεργειακή Ασφάλεια & Αγωγοί Φυσικού Αερίου στη Νοτιοανατολική Ευρώπη:Ένα Νέο Πεδίο Ελληνοτουρκικής Συνεργασίας» Περιοδικό ΕΛΜΙΕΠ Νο 12 ,9 Δεκεμβρίου ,2008
(πρόσβαση 18 Νοεμβρίου , 2014)
- Μούσης Νίκος . «Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική» .
(Αθήνα : ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ,2011)
(πρόσβαση 25 Απριλίου ,2014)
- Μπλέτσα Μαρία-Ελευθερία, «Η ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.»
ηλεκτρονική έκδοση του Ελληνικού Κέντρου Ερευνών και Μελετών , 2012
(πρόσβαση 10 Απριλίου, 2014)

- Μυλωνάς Νικόλαος, «Δημιουργία Χρηματιστηρίου Ενέργειας Ν.Α. Ευρώπης και η συμβολή στην οικονομική Ανάπτυξη», Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ 663-682

(πρόσβαση 20 Μαρτίου,2015)

- Τσακίρης Θεόδωρος, «Το ενεργειακό παιχνίδι στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο ,Τι αλλάζει με την Αραβική Εξέγερση» Περιοδικό Foreign Affairs, The Hellenic Edition, 27 Ιανουαρίου, 2012

(πρόσβαση 25 Μαρτίου,2015)

- Bahgat Gawdat “Europe's energy security: challenges and opportunities” Journal of International Affairs Volume 82, Issue 5, pp 961–975, 4 Οκτωβρίου.2006

(πρόσβαση 15 Μαρτίου , 2015)

- Bosse Giselle , “The EU’s Geopolitical Vision of a European Energy Space: When ‘Gulliver’ meets ‘White Elephants’ and Verdi’s Babylonian King” Journal of Geopolitics 16:3,512-535 ,5 Αυγούστου ,2011

(πρόσβαση 22 Μαρτίου,2015)

- Bosse Gizele and Schmidt-Felzmann Anke, “The Geopolitics of energy Supply in the Wider Europe” Journal of GEOPOLITICS 16:30 ,pp 479-485,5 Αυγούστου,2011

(πρόσβαση 22 Μαρτίου ,2015)

- Casier Tom, «The Rise of Energy to the Top of the EU -Russia Agenda: From Interdependence to Dependence?» Journal of Geopolitics vol 16:3, 5 Αυγούστου,2011

(πρόσβαση 25 Μαρτίου,2015)

- Chester Lynne «Conceptualising energy security and making explicit its polysemic nature» Journal of Energy Policy no 38 , pp 887–895,19 Οκτωβρίου 2019

(πρόσβαση Μαρτίου 15 ,2015)

- Deitz Laura, Stirton Lindsay, Wright Kathryn “The Energy Community of South East Europe: Challenges of, and Obstacles to Europeanisation” CCP Working Paper 08-4

(πρόσβαση 20 Οκτωβρίου, 2014)

- Dhaka Ambrish, «The Geopolitics of Energy Security and the Response to its Challenges by India and Germany» Journal of GEOPOLITICS ,14:2, 29 ,pp 278-299 29 Απριλίου,2009

(πρόσβαση 23 Μαρτίου ,2015)

- Keohane Robert O. «Twenty Years of Institutional Liberalism» Journal of International Relations , vol. 26 no. 2,pp 125-138,8 Ιουνίου,2012

(πρόσβαση 19 Αυγούστου ,2014)

- Kirchner Emil and Berk Can “European Energy Security Co-operation: Between Amity and Enmity”. *Journal of Common Market Studies* Volume 48. Number 4. 12 Αυγούστου ,2010
(πρόσβαση 5 Μαρτίου,2015)

- Kruyt Bert a, VanVuuren D.P. a, De Vries H.J.M. a,c, Groenenberg H. « Indicators for energy security» *Journal of Energy Policy* no 37,19 Μαρτίου 2009
(πρόσβαση 20 Φεβρουαρίου,2015)

- Lesbirel S. Hayden “Diversification and Energy Security Risks: The Japanese Case” *Japanese Journal of political Science* Volume 5 , Issue 01 , pp 1 – 22 6 Οκτωβρίου,2004
(πρόσβαση 15 Μαρτίου ,2015)

- McGwan Francis , “Can European Union’s Market Liberalism Ensure Energy security in a Time of ‘Economic Nationalism?’”, *Journal of Contemporary European Research*, Vol 4, No 2 (2008) pp 90-106
(πρόσβαση 10 Απριλίου, 2014)

- Scheepers M.J.J., Seebgrets Add, De Jong Jacques, Maters Hans , “EU Standards for Energy Security of Supply” *Journal of Energy research of Netherlands*”, Ιούνιος 2006
(πρόσβαση 17 Μαρτίου 2015)

- Schmidt-Felzmann Anke, “EU Member States' Energy Relations with Russia: Conflicting Approaches to Securing Natural Gas Supplies” *Journal of Geopolitics* 16:3 574-599 ,5 Αυγούστου ,2011
(πρόσβαση 23 Μαρτίου,2015)

- Stoddard Edward «Reconsidering the ontological foundations of international energy affairs: realist geopolitics, market liberalism and a politico-economic alternative» *Journal of European Security* Volume 22, Issue 4 ,27 Μαρτίου , 2013
(πρόσβαση 23 Φεβρουαρίου , 2015)

- Stulberg Adam n., “Strategic bargaining and pipeline politics:Confronting the credible commitment problem in Eurasian energy transit” *Journal of Review of International Political Economy*, pp.1-29 ,12 Ιανουαρίου , 2012
(πρόσβαση 29 Μαρτίου, 2015)

- Umbach Frank , «The intersection of climate protection policies and energy security» *Journal of Transatlantic Studies* Vol. 10, No. 4, pp 374-387, 5 Δεκεμβρίου,2012
(πρόσβαση 24 Μαρτίου,2015)

- Vanderheiden Steve, «The politics of energy: an introduction» , *Journal of Environmental Politics* Vol. 20, No. 5, pp 607–616,20 Σεπτεμβρίου ,2011
(πρόσβαση 27 Μαρτίου,2015)

- Vivoda Vlado , «Diversification of oil import sources and energy security: A key strategy or an elusive objective?»,Journal of Energy Policy vol .37, pp 4615–4623 18 Ιουνίου,2009

(πρόσβαση 10 Μαρτίου, 2015)

- Yergin Daniel «Ensuring Energy Security» Journal of Foreign Affairs Vol. 85, No.2, pp. 69-82 ,Μάρτιος-Απρίλιος, 2006

(πρόσβαση 15 Μαρτίου ,2015)

Έρευνες -Μελέτες

- Ευρωβαρόμετρο: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ,Ειδικό ΕΒ 75.1 «Οι Ευρωπαίοι και η ενέργεια (Μέρος ΙΙ)»διενεργήθηκε από την TNS Opinion ,

Δημοσιεύτηκε από τη Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας Διεύθυνση Σχέσεων με τους Πολίτες Μονάδα παρακολούθησης της κοινής γνώμης ,Βρυξέλλες ,Απρίλιος 19,2011

<http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/20150201PVL00074/%CE%9F%CE%B9->

[%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-](http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/20150201PVL00074/%CE%9F%CE%B9-%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CE%B9-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-)

[%CE%B5%CE%BD%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%28%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%BF%CF%82-II%29](http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/20150201PVL00074/%CE%9F%CE%B9-%CE%B5%CE%BD%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%28%CE%BC%CE%AD%CF%81%CE%BF%CF%82-II%29)

(πρόσβαση 28 Μαρτίου ,2015)

Ηλεκτρονικές πηγές

⊖- Εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο «Προκλήσεις και πολιτική στον τομέα της ενέργειας» 22 Μαΐου , 2013.

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/energy2_el.pdf

(πρόσβαση 15 Μαρτίου, 2014)

⊖ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενεργειακή ασφάλεια» COM/2014/0330 final,Βρυξέλλες ,2014

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:52014DC0330>

(πρόσβαση 29 Μαρτίου ,2015)

⊖ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Ενεργειακή Απόδοση : Επίτευξη του στόχου του 20%» COM /2008/ 772 τελικό Βρυξέλλες ,13 Νοεμβρίου ,2008

<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Mui5SDKqFZY%3D&tabid=446&language=el-GR>

(πρόσβαση 28 Μαρτίου ,2015)

- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών “Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030”

COM(2014) 15 final, {SWD(2014) 15 final} {SWD(2014) 16 final}, Βρυξέλλες, 2014
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0015&qid=1428078362452&from=EL>
 (πρόσβαση 28 Μαρτίου, 2015)

- Απόφαση του Συμβουλίου (2006/500/EK) της 29ης Μαΐου 2006 για τη σύναψη από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα της συνθήκης για την Ενεργειακή Κοινότητα, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 198/15, 20 Ιουλίου, 2006

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D0500&qid=1428756071820&from=EL>
 (πρόσβαση 29 Μαρτίου, 2015)

- Απόφαση 994/2012/EE, για τη θέσπιση μηχανισμού ανταλλαγής πληροφοριών όσον αφορά τις διακυβερνητικές συμφωνίες μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών στον τομέα της ενέργειας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L299/13 27 Οκτωβρίου, 2012

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012D0994&qid=1428001996516&from=EL>
 (πρόσβαση 2 Απριλίου, 2015)

- Ανακοινωθέν Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Έκτακτη σύνοδος του Συμβουλίου “Μεταφορές, Τηλεπικοινωνίες και Ενέργεια, Θέματα Ενέργειας” European Commission Press release Database 8004/11, PRESSE 72 PR, CO 19, Βρυξέλλες, 21 Μαρτίου 2011

http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-11-72_el.htm
 (πρόσβαση 14 Απριλίου, 2014)

- Dirk Buschle and Jolanta Navickaite, “Treaty establishing Energy Community” published on The Energy Community legal framework, 3rd Edition, Βιέννη, Ιούλιος, 2013

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/2178178/EC_Legal_Framework_WEB.pdf
 (πρόσβαση 18 Μαρτίου, 2014)

- Συνθήκη για την ίδρυση της Ενεργειακής Κοινότητας
 Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 198/18, 27 Ιουνίου, 2006

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006D0500&qid=1428760230628&from=EL>
 (πρόσβαση 28 Μαρτίου, 2014)

-Οδηγία 2009/119/ΕΚ της 14^{ης} Σεπτεμβρίου 2009, σχετικά με υποχρέωση διατήρησης ενός ελάχιστου επιπέδου αποθεμάτων αργού πετρελαίου ή/και προϊόντων πετρελαίου από τα κράτη μέλη, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,L83/2 , 30 Μαρτίου 2010

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0119R\(01\)&qid=1428758525727&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0119R(01)&qid=1428758525727&from=EL)

(πρόσβαση 29 Μαρτίου, 2015)

- Οδηγία 2009/28/εκ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2009 σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών 2001/77/ΕΚ και 2003/30/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,L 140/16 , 5 Ιουνίου ,2009

http://europa.eu/legislation_summaries/energy/renewable_energy/index_el.htm

(πρόσβαση 29 Μαρτίου ,2015)

- Οδηγία 2008/114/ΕΚ σχετικά με τον προσδιορισμό και τον χαρακτηρισμό των ευρωπαϊκών υποδομών ζωτικής σημασίας, και σχετικά με την αξιολόγηση της ανάγκης βελτίωσης της προστασίας τους ,8 Δεκεμβρίου 2008

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0114&qid=1427640549506&from=EL>

(πρόσβαση 29 Μαρτίου, 2015)

- Οδηγία 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης , L211/55,14 Αυγούστου 2009

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0072&qid=1428761586825&from=EL>

(πρόσβαση 29 Μαρτίου ,2015)

- Οδηγία 2005/89/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Ιανουαρίου 2006 περί μέτρων διασφάλισης του εφοδιασμού με ηλεκτρισμό και περί επενδύσεων υποδομής

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,L33/22,4 Φεβρουαρίου 2006

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0089&qid=1428761838455&from=EL>

(πρόσβαση 29 Μαρτίου, 2015)

- Οδηγία 2004/67/ΕΚ του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 2004 σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,L127/92, 29 Απριλίου 2004

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0067&qid=1428762057717&from=EL>
(πρόσβαση 29 Μαρτίου ,2015)

- Οδηγία 2009/72/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/EK, Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ , L211/55 ,14 Αυγούστου 2009

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32009L0072&qid=1428165864971&from=EL>
(πρόσβαση 04 Απριλίου ,2015)

- Κανονισμός (ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 300/2007 του Συμβουλίου της 19ης Φεβρουαρίου 2007 «για τη θέσπιση μηχανισμού συνεργασίας στον τομέα της πυρηνικής ασφάλειας» , Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ ,L81-1 , 22 Μαρτίου ,2007

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007R0300&qid=1428073533665&from=EL>
(πρόσβαση 20 Μαρτίου ,2014)

- The Parliament of the Republic of Albania ,Law no. 9121, dated 28.07.2003 "ON COMPETITION PROTECTION" , In pursuance of article 11, point 1, 78, 81, point 1 and 83, point 1 of the Constitution, following the proposal of the Council of Ministers,consolidated version, Τίρανα,16 Σεπτεμβρίου , 2010

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3294024/Albania_Law_nr_9121_date_09.05.2012.pdf

(πρόσβαση 05 Απριλίου, 2015)

- Ministry of Economy,Trade and Energy Ministriy of Labour, Social affairs and Equal Opportunities
Social Action Plan, On the implementation of Memorandum of Understanding on Social Issues of Energy Community, Τίρανα ,Φεβρουάριος 2010

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/768177/Albania_SAP_final_version_English_May2010.pdf

(πρόσβαση 05 Απριλίου ,2015)

- The Ministry of the Economy, Trade and Energy in Cooperation with ere and Tso
“Security of Supply Statement of the Republic of Albania” Τίρανα (31 Μαΐου 2009)

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/448238/SECURITY_OF_SUPPLY_STATEMENT_FINAL_ALBANIA_Updated_Final_21_May_2009.pdf

(πρόσβαση 05 Απριλίου ,2015)

- Albania National Agency of Natural Resources « Albania Progress Reports

- Energy Regulatory Office , “Statement of Security of Supply for Kosovo (Electricity, Natural Gas and Oil)” , Πρίστινα, 1 Ιουλίου , 2013

[https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/2422181/Statement_of_Security_of_Supply_for_Kosovo_\(Electricity_Gas_Oil\)_Final_Eng.pdf](https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/2422181/Statement_of_Security_of_Supply_for_Kosovo_(Electricity_Gas_Oil)_Final_Eng.pdf)

(πρόσβαση 06 Απριλίου ,2015)

- Department of Energy-Division of Renewable Energy, Efficiency and Cogeneration, «Kosovo Progress Report on promotion and use of energy from Renewable Energy Sources» under Directive 2009/28/EC as adapted by the Ministerial Council Decision 2012/04/MC-EnC ,Δεκέμβριος,2014

Published 20/2/2015

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3606181/Kosovo.pdf

(πρόσβαση 06 Απριλίου, 2015)

-- Law No. 04/L-226 «On amending and supplementing the Law no. 03/1-229 on Protection of Competition» Assembly of Republic of Kosovo, Based on Article 65 (1) of the Constitution of the Republic of Kosovo

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3284025/2014_Law_amendments.pdf

(πρόσβαση 05 Απριλίου, 2015)

-«Statement on Security of Supply of Fyrom» Σκόπια, 11 Ιουλίου,2011

[https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/1218180/SoS_Statement_Draft_July_2011\[1\]_FYR_of_Macedonia.pdf](https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/1218180/SoS_Statement_Draft_July_2011[1]_FYR_of_Macedonia.pdf)

(πρόσβαση 06 Απριλίου, 2015)

- Ministry of Economy «First Fyrom Progress Report on the promotion and use of energy from renewable sources»

under Article 22(1) of Directive 2009/28/EC on the promotion of the use of energy from renewable sources , 9 Φεβρουαρίου,2015

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3590146/Macedonia_RES_Progress_Report_05.02.2015.pdf (πρόσβαση 06 Απριλίου, 2015)

-Ministry of Economy of the Republic of Moldova « Security of Supply Statements of the Republic of Moldova» , Κισινάου,5 Νοεμβρίου, 2013

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/2440189/D1_2_3_Security_of_Supply_Statement_for_RoM_Complete_Final_report.pdf ,

(πρόσβαση 8 Απριλίου,2015)

-Progress Report under Renewable Energy Directive 2009/28/EC» as adapted by the Ministerial Council Decision 2012/04/MC-EnC as adapted by the Ministerial Council Decision 2012/04/MC-EnC , 4 Φεβρουάριου 2015

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3610160/Report_NREAP_RM_2014.doc.pdf

(πρόσβαση 8 Απριλίου ,2015)

- Ministry of Economy «Security of Supply Statement for Montenegro» Ποντγκόριτσα, 30 Σεπτεμβρίου,2011

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/1218178/Montenegro_-_SoS_eng11.pdf

(πρόσβαση 8 Απριλίου, 2015)

-Montenegro Progress Reports under Renewable Energy Directive 2009/28/ECas adapted by the Ministerial Council Decision 2012/04/MC-EnC , 12 Ιανουάριου ,2015

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3552159/Montenegro_CP_RES_Progress_Report_rev1.pdf

(πρόσβαση 8 Απριλίου 2015)

- Ministry of Energy, Development and Environmental Protection, «Report on the Security of Energy Supply in the Republic of Serbia»,Βελιγράδι, Οκτώβριος, 2013

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/2460177/SoS_statement_Serbia_2011-2013_final_eng.pdf

(πρόσβαση 8 Απριλίου, 2015)

-Ministry of Mining and Energy «Progress Report on Implementation of the National Renewable Energy Action Plan of the Republic of Serbia» Βελιγράδι,Δεκέμβριος ,2014

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3552161/Progress_Report_on_NREAP_SERBIA_2014_ENG_FINAL.pdf

(πρόσβαση 8 Απριλίου, 2015)

-Ministry of Energy and Coal Industry of Ukraine, « Statement Security of Supply Statement of Ukraine» Κίεβο, Ιανουάριος ,2012

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/1676177/Report_on_SoS_-_16_02_Ukraine.pdf

(πρόσβαση 9 Απριλίου ,2015)

-Report on the Results of Stimulation and Use of Energy from Renewable Sources Attachment to the letter of the State Agency on Energy Efficiency and Energy Saving of Ukraine ,Ιανουάριος ,2015

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3552164/Report_for_NREAP_2014_Eng.pdf

(πρόσβαση 9 Απριλίου ,2015)

-Energy Community Secretariat «Energy Community Work Programme 2014 – 2015» ,13 Οκτωβρίου,2013

https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/2854177/MC_Energy_Community_Work_Programme_2014-2015_with_cover.pdf

(πρόσβαση 9 Απριλίου 2015)

Κείμενο ή Άρθρο που παρουσιάστηκε σε Συνέδριο

-Θωμαδάκης, Μιχάλης 2005 , «Ενεργειακή Κοινότητα ΝΑ Ευρώπης Εξελίξεις και Προοπτικές» Παρουσιάστηκε στο 10ο Συνέδριο Ενέργεια και Ανάπτυξη , 8 -9 Δεκεμβρίου,2005 ,Αθήνα, Ελλάδα

- Λόταρ Άλτμαν Φραντς 2008. «Το Ενεργειακό Τρίγωνο Ε.Ε. – ΝΑ Ευρώπη – Ρωσία: Μπίζνες ή/και γεωπολιτική;» Ενημερωτικό δελτίο ,Αθήνα, Ελλάδα, Σεπτέμβριος 2008